

Jaarstukken 2021

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE Lelystad
Telefoon: (0320) 274 911
waterschap@zuiderzeeland.nl
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	4
De thema's.....	7
Klimaatadaptatie	8
Wat hebben we gedaan?	8
Afronding maatregelen thema Klimaatadaptatie	9
Duurzaamheid	10
Wat hebben we gedaan?	10
Afronding maatregelen thema Duurzaamheid	11
Biodiversiteit	12
Wat hebben we gedaan?	12
Afronding maatregelen thema Biodiversiteit	12
De programma's	13
1. Programma Bestuur en omgeving.....	14
1.1. Wat hebben we bereikt?	14
1.2. Wat hebben we gedaan?	14
1.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	14
1.2.2 Speciale investeringen programma Bestuur en omgeving	18
1.2.3 Afronding maatregelen programma Bestuur en omgeving	21
1.3. Wat heeft het gekost?	21
2. Programma Waterveiligheid	22
2.1. Wat hebben we bereikt?	22
2.2. Wat hebben we gedaan?	22
2.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	22
2.2.2 Speciale investeringen programma Waterveiligheid	26
2.2.3 Afronding maatregelen programma Waterveiligheid	27
2.3. Wat heeft het gekost?	27
3. Programma Voldoende en gezond water.....	28
3.1. Wat hebben we bereikt?	28
3.2. Wat hebben we gedaan?	28
3.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	28
3.2.2 Speciale investeringen programma Voldoende en gezond water	31
3.2.3 Afronding maatregelen programma Voldoende en gezond water	33
3.3. Wat heeft het gekost?	33
4. Programma Schoon, gezuiverd water	34
4.1. Wat hebben we bereikt?	34
4.2. Wat hebben we gedaan?	35
4.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	35
4.2.2 Speciale investeringen programma Schoon, gezuiverd water	36
4.2.3 Afronding maatregelen programma Schoon, gezuiverd water	39
4.3. Wat heeft het gekost?	39
5. Programma Financiën, organisatie en informatie.....	40
5.1. Wat hebben we bereikt?	40
5.2. Wat hebben we gedaan?	40
5.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	40
5.2.2 Speciale investeringen programma Financiën, organisatie en informatie	44

5.2.3 Afronding maatregelen programma Financiën, organisatie en informatie.....	44
5.3. Wat heeft het gekost?	44
Paragrafen	45
6. Verplichte Paragrafen	46
6.1. Bedrijfsvoering	46
6.2. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar.....	46
6.3. Incidentele baten en lasten	46
6.4. Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves	46
6.5. Waterschapsbelastingen	47
6.6. Weerstandsvermogen	50
6.7. Financiering	52
6.8. Verbonden partijen	54
6.9. EMU-saldo	56
6.10. Topinkomens.....	56
Jaarrekening.....	57
7. Balans.....	58
7.1. Balans per 31 december	58
7.2. Toelichting op de balans	59
8. Exploitatierkening.....	75
8.1. Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	75
8.2. Toelichting op de exploitatierkening	76
8.3. Exploitatierkening naar programma's	83
8.4. Exploitatierkening naar kostendragers.....	87
8.5. Melding in het kader van de WNT	90
9. Overige gegevens	91
9.1. Gebeurtenissen na balansdatum	91
9.2. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	91
Analyse begroting en resultaat en bestemming resultaat	92
10. Analyse begroting en resultaat	93
10.1. Begroting en prognose financieel jaarresultaat	93
10.2. Analyse gerealiseerd resultaat	94
11. Bestemming resultaat en herschikken vermogen.....	96

Inleiding

Inleiding

Het jaar 2021 was een bewogen jaar. Ondanks de wereldwijde coronapandemie slaagde Waterschap Zuiderzeeland erin het werk door te laten gaan. De gemalen zorgden voor droge voeten in ons werkgebied en ook het beheer en onderhoud aan zuiveringsinstallaties en waterkeringen ging door zoals men dat van ons gewend is.

De Watervisie werd vastgesteld

Met deze visie kijkt het waterschap met een waterbril naar het werkgebied. We verbinden waterthema's aan maatschappelijke opgaven. Water is al iets om bij de start van de inrichting van een gebied rekening mee te houden. Niet met maakbaarheid als vertrekpunt, maar toekomstbestendigheid. In 2021 waren onze waterschapstaken meer zichtbaar door onder andere de groei van mediavragen (met 50%) en een verbeterde website.

Toekomstbestendigheid als bestuurlijke uitgangspunt

Dat geldt voor de ambities voor klimaat, duurzaamheid en biodiversiteit. Zodat inwoners én hun kinderen en kleinkinderen prettig kunnen wonen, werken en recreëren in steden en dorpen, landbouwgebieden en natuurterreinen. In 2021 is de biodiversiteitsagenda vastgesteld. En is de eerste aanzet voor de energiestrategie en de klimaataanpak gemaakt. Met deze aanpak werkt Zuiderzeeland aan de toekomst, aan een meer biodivers beheer en onderhoud en een duurzamer en energieneutraal waterschap.

De arbeidsmarkt is krap

Dat is in de organisatie te merken bij verschillende disciplines, zoals technische, specialistische en juridische functies. Vacatures waren in 2021 moeilijker vervulbaar. Ook de coronamaatregelen hadden impact op de manier waarop we ons werk uitvoerden. Het vele thuiswerken maakte creativiteit en organisatieontwikkeling lastig. Oog voor organisatie en medewerkers vraagt de komende tijd extra aandacht.

De gebiedsontwikkelingen waren in 2021 onverminderd groot

Bijvoorbeeld de ontwikkelingen op en aan de waterkeringen. Onze inzet voor het borgen van de waterveiligheid bij deze ontwikkelingen zorgde er voor dat de actualisatie van ons waterveiligheidsbeleid bleef liggen. In 2021 zijn veel belangrijke mijlpalen bereikt en besluiten genomen. Zoals:

- het afronden van het dijkversterkingsproject Drontermeerdijk en de dijk in regulier beheer nemen;
- het afronden van de wettelijke veiligheidsbeoordeling voor zes waterkeringstrajecten;
- de muskusrattenbestrijders die 20% minder muskusratten vingen ten opzichte van 2020;
- de actualisatie van de KRW-doelen en -maatregelen en het door de AV vastgestelde maatregelenpakket (waaronder vismigratie);
- het vaststellen van de Integrale aanpak afvalwater Flevoland met daarin een visie op zuiveren en doorkijk tot 2030;
- het waterschap is aandeelhouder geworden van energie- en afvalverwerkingsbedrijf HVC (om zo de verwerking van zuiveringsslib te borgen) en Aquaminals (om terugwinning van grondstoffen een boost te geven);
- het bereiken de 'financial close' van Windpark Hanze. Dat betekent dat het project financieel kan starten. Daarmee is een belangrijke stap gezet in onze ambitie om een energieneutraal waterschap te zijn;

In de tweede helft van 2021 nam de levertijd van verschillende materialen toe

Dit zorgde bijvoorbeeld voor vertraging bij de realisatie van het project Ephyra 2.0. De energie- en materiaalprijzen stegen. Dit zal ook in 2022 aandacht nodig hebben.

Het vrij te bestemmen resultaat over 2021 is € 5,1 miljoen

De bovengenoemde bijzondere omstandigheden, incidentele meevallers en hogere belastingopbrengsten zijn daar met elkaar de oorzaak van. Het voorstel is om het resultaat voor een belangrijk deel te bestemmen in de egalisatiereserve. Zo kan dit resultaat bijdragen aan een minder grote tariefstijging in de komende jaren.

De thema's

Klimaatadaptatie

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

Anticiperen op klimaatverandering is een belangrijke taak van het waterschap

Op 22 juni 2021 is de eerste opzet van de Klimaataanpak (voorheen: Klimatagenda) beeldvormend besproken in de AV. Op 14 december 2021 was de opiniërende behandeling in de AV. De Klimaataanpak gaat over de manier waarop het waterschap omgaat met aanpassingen aan het klimaat, het verminderen van nog meer klimaatverandering door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en het meewerken aan een wereld zonder afval. We werken mee aan het behalen van klimaatdoelen door klimaatmaatregelen te verankeren in de kerntaken, waarbij klimaatadaptatie het belangrijkste is. Uitgangspunt voor beheer en onderhoud is dat de Nederlandse en Europese klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen worden behaald. Dit betekent dat in beginsel wordt gekozen voor duurzame oplossingen. De aanpak van klimaatverandering heeft haast. Tegelijkertijd zijn er veel onzekerheden over de klimaatverandering, de effectiviteit en kosten van maatregelen en de invloed van ruimtelijke en sociaaleconomische ontwikkelingen. Daarom kiezen we ervoor om aan te slag gaan via een proces waarin het verloop nu nog niet bekend is: We leggen maatregelen vast voor 2022 en 2023, we bekijken regelmatig de voortgang en sturen als het nodig is bij. Ook wordt eind 2023 bekeken wat deze werkwijze opgeleverde.

Stappen gezet met partners

Op het gebied van klimaatadaptatie wordt nauw samengewerkt binnen de werkregio Flevoland (ingedeeld vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie). We werken samen binnen het samenwerkingsverband Klimaatadaptatie Flevoland (KAF) met de gemeenten, GGD, Rijkswaterstaat en provincie Flevoland. In 2021 is deze samenwerking verder voortgezet en versterkt, onder leiding en coördinatie van het waterschap:

- de online Handreiking Klimaatadaptatie is gelanceerd (www.Klimaatindestraat.nl/handreiking). De handreiking biedt praktische handvatten om met klimaatadaptatie aan de slag te gaan;
- online reeks masterclasses georganiseerd, met ruim 80 deelnemers zijn deze weer zeer goed bezocht;
- startnotitie Regionale Adaptatiestrategie (RAS) opgesteld. De RAS Flevoland biedt een basis voor lokaal klimaatadaptatiebeleid en maakt de verbinding tussen klimaatadaptatiedoelstellingen en -uitvoeringsplannen van de verschillende partners in Flevoland. De bedoeling is om in 2022 de RAS samen met de partners in het KAF vast te stellen;
- eerste aanvraag Impulsregeling Klimaatadaptatie ingediend. Vanuit de werkregio Flevoland is eind 2021 bij het Rijk de eerste aanvraag ingediend voor de Impulsregeling Klimaatadaptatie. De aanvraag is door alle KAF-partijen ondertekend. Dit jaar zijn projecten ingediend van de gemeenten Almere, Noordoostpolder, Urk en Zeewolde. De andere partijen kunnen in 2022 en 2023 nog projecten aan dragen;
- samenwerkingsovereenkomst opgesteld en ondertekend. De Impulsregeling kan alleen vanuit de werkregio aangevraagd worden. Daarom is besloten om de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de aanvraag vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst;
- de cursus Klimaatadaptatie en groen voor Flevolandse woningscorporaties en gemeenten is georganiseerd en met maximaal aantal deelnemers succesvol verlopen.

Daarnaast werken we ook samen in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) aan klimaatadaptatie met de vier MRA-waterschappen (Amstel, Gooi en Vecht, Rijnland, HHNK en ZZL) (zie ook gebiedsontwikkeling). De waterschappen hebben de MRA-intentievereenkomst 'Klimaatbestendige nieuwbouw MRA en Noord-Holland' medeondertekend, net als de gemeenten Lelystad en Almere en de provincie. De intentievereenkomst is voor het waterschap een extra instrument om bij nieuwe ontwikkelingen in de MRA aandacht te vragen voor klimaatverandering en adaptatie in samenhang met ons bodem- en watersysteem.

Afronding maatregelen thema Klimaatadaptatie

In het boekjaar afgeronde maatregel:

- In 2021 wordt de Handreiking Klimaatadaptatie Flevoland opgesteld. Deze vormt een bouwsteen om klimaatadaptief en waterrobuust handelen door te vertalen in ons eigen beleid.

Duurzaamheid

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

Duurzame ontwikkeling gaat door

We werken aan een klimaat- en energieneutraal waterschap. Het duurzaamheidsbeleid is – met de Klimaataanpak (zie onderdeel Klimaatadaptatie) en de Energiestrategie – aangepast en de nieuwe duurzaamheidsdoelen zijn vastgelegd. De klimaataanpak heeft vanuit bestaande kaders aandacht voor mitigatie, adaptatie en circulariteit in onze kerntaken. In de Klimaataanpak is onder andere voorgesteld om in beginsel te kiezen voor duurzame oplossingen. Hierbij wordt de value-case uit de Ontwikkelagenda Grondstoffen gebruikt om de klimaatdoelen voor het verminderen van CO₂-uitstoot te gaan behalen, waarbij niet alleen rekening gehouden met de kosten zoals in een businesscase, maar ook met de waarde voor het milieu en de gevolgen voor de sociale omgeving. De Energiestrategie is een belangrijk onderdeel van de Klimaataanpak: vanuit onze kerntaken kunnen we een bijdrage leveren aan het beperken van CO₂-uitstoot. De Energiestrategie biedt een handelingsperspectief voor het onderdeel mitigatie van de Klimaataanpak en kent een eigen ambitie op energietussendoelen voor de periode tot 2050. De Energiestrategie zet in op een fossielvrije toekomst en kostenbeheersing.

Inzicht verkrijgen

Om te bepalen welke maatregelen het meest duurzaam zijn werken we aan verbreding van inzicht in de klimaatvoetafdruk van onze bedrijfsvoering. Zo hebben we ons aangesloten bij onderzoek naar de broeikasgassen lachgas en methaan uit onze zuiveringen: hoe hoog is deze uitstoot bij benadering? We werkten mee aan een landelijk STOWA-materialenonderzoek om te bepalen hoeveel materialen we in beheer hebben en hoe we hier in de toekomst op een circulaire manier mee om te gaan. Ook hebben we de eerste stappen gezet naar het opnemen van de CO₂-Prestatieladder in een duurzaamheidsmonitoring. Door onduidelijkheid over welk instrument de komende jaren bepalend wordt worden (Klimaatmonitor en/of CO₂-Prestatieladder), is deze ontwikkeling voorlopig on hold gezet. Met de uitwerking van de energiestrategie hebben we verder inzicht gekregen in ons energieverbruik en de mogelijkheden om deze fossielvrij te maken.

Samenwerking

Omdat duurzame ontwikkeling bij uitstek een gezamenlijke aangelegenheid is, werken we samen met verschillende kennis- en overheidspartners. De Regionale Energiestrategie (medio 2021 vastgesteld) bleek een nuttig platform voor samenwerking op het gebied van zonne-energie, aquathermie en energieopslag. Met deze partners verkennen we kansrijke koppelingen met warmte uit gezuiverd afvalwater, het gebruiken van biogas/groen gas en opslag van energie met behulp van waterstof.

Maatregelen

Ondertussen worden in de praktijk maatregelen uitgevoerd. Zo zijn de twee kleinschalige proeven met zonnepanelen op de Knardijk nog gaande, waarmee de mogelijkheden van onze dijken als duurzame energiebron worden verkend. Het opwekken van energie is mogelijk, alleen het terugleveren aan het energienet lijkt knelpunten op te leveren. Gemaal Vissering schakelt binnenkort over op elektriciteit en er is een afname overeenkomst met Windpark Hanze gesloten voor de levering van windenergie vanaf 1 januari 2024. Bij het waterschapshuis zijn extra laadpalen geplaatst om elektrisch rijden te faciliteren en onze bedrijfskleding is circulair aanbesteed. En ook dit jaar hebben we geëxperimenteerd met een alternatieve aanpak voor ons maaisel: we printen op graspapier, werken samen met een agrariër aan een goede bodemverbeteraar genaamd Bokashi, gemaakt uit stedelijk maaisel uit Lelystad en sloten ons aan bij een SBIR (small business innovation research): het gebruik van biocomposiet als andere mogelijkheid voor het gebruik van hout in het watersysteem.

Afronding maatregelen thema Duurzaamheid

In het boekjaar afgeronde maatregel:

- Het waterschap geeft uitvoering aan het innovatieprogramma.

Biodiversiteit

WAT HEBBEN WE GEDAAN?

Agenda Biodiversiteit is vastgesteld

Op 28 september 2021 stelde de AV de Agenda Biodiversiteit vast, nadat het op 2 maart en 6 juli beeldvormend en opiniërend is besproken. Op de Agenda Biodiversiteit staan de maatregelen van Waterschap Zuiderzeeland om de biodiversiteit op onze terreinen en objecten te versterken. Voor alle programma's zijn maatregelen en financiën opgenomen om dit mogelijk te maken, volgens een groeimodel. Zo wordt het versterken van de biodiversiteit steeds meer onderdeel van onze werkprocessen.

Bij dijken, watergangen, oevers, zuiveringen en gemalen houden we rekening met de leefomgeving van planten en dieren. Hierbij werken we samen met onze gebiedspartners, bijvoorbeeld in het project Slootkantenbeheer. Daarbij doen 26 agrariërs ervaring op met het ecologisch beheren van kavelsloten. Het maaisel, ook van de tocht, wordt gebruikt voor bodemverbetering.

De maatregelen zijn of worden de komende jaren verder in de programma's verankerd. Dit doen we door 'learning by doing', wat wil zeggen dat het verloop van dat proces nog niet precies bekend is en dat we leren én dingen doen om de biodiversiteit op dijken, tochten en op onze objecten stap voor stap te versterken. Er is bijvoorbeeld eerst ervaring opgedaan met een ander onderhoud van de watergangen. Daar waar mogelijk vervangen we het klepelen door maaien en ruimen, dat is veel beter voor de verschillende soorten planten en dieren. Omdat deze methode duurder is en (nog) niet overal kan, doen we eerst ervaring op. De voorbereidingen zijn al getroffen.

Er werd ook gekeken óf en welk biodiverser beheer van de terreinen rond de awzi's mogelijk is. De uitwerking hiervan wordt in 2022 verwacht. Ook is een advies opgesteld voor een biodivers grasmatbeheer van de IJsselmeerdijk en kunnen mogelijk stappen worden gezet naar een biodiverser grasmatbeheer binnen ons gehele beheergebied.

Met al deze ervaringen kunnen we steeds beter de biodiversiteit een plek geven in onze werkzaamheden. Provincie Flevoland stelde een stimuleringsregeling open voor versterking van de biodiversiteit door overheden in Flevoland. Waterschap Zuiderzeeland diende een aanvraag in voor de cofinanciering van maatregelen uit de Agenda Biodiversiteit tot een maximaal bedrag van 300.000 euro voor 2022 en 2023 samen. Inmiddels wordt de uitvoering van de Agenda Biodiversiteit verder vormgegeven, zodat we vanaf 2022 gestructureerd verder kunnen werken aan het uitrollen van maatregelen en ook de evaluatie in 2025 goed kunnen voorbereiden.

Afronding maatregelen thema Biodiversiteit

In het boekjaar afgeronde maatregel:

- In 2021 stelt het waterschap een programma-overstijgende biodiversiteitsagenda vast.

De programma's

1. Programma Bestuur en omgeving

1.1. WAT HEBBEN WE BEREIKT?

2021 stond in het teken van samenwerken. Op tal van onderwerpen is op prettige en constructieve wijze samengewerkt aan de ontwikkeling van ons beheergebied. Belanghebbenden zijn betrokken geweest bij het opstellen van de Watervisie. De waterbelangen zijn in verschillende samenwerkingsverbanden geborgd. Zo maken we bijvoorbeeld deel uit van de samenwerking 'Samen Maken We Flevoland'. We bereiden de inwerkingtreding van de Omgevingswet met andere Flevolandse overheden voor. En in samenwerking met het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden Nederland (PCWMN) is de beleidsperiode "Stroomversnelling" afgerond en zijn plannen opgesteld voor de volgende beleidsperiode.

1.2. WAT HEBBEN WE GEDAAN?

1.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

Krachtige positie van de Algemene Vergadering

De AV-conferentie 'Het zoeklicht op de AV' op 1 oktober 2021 stond in het teken van een krachtige positie van de Algemene Vergadering. Er is onder andere gesproken over vooruitziende besluitvorming, het gebruik van de vergadermethode Beeldvorming, Opiniëring en Besluitvorming en de termijnagenda. Tot slot is de voortgang van de uitvoering van het bestuursprogramma 'Water beweegt ons' besproken.

Figuur 1 Deel van het beeldverslag van de werkconferentie

Handvatten voor beoordelen van samenwerkingen

De samenwerkingsstrategie is geactualiseerd en geeft op een korte en overzichtelijke manier handvatten voor het kunnen beoordelen van samenwerkingen. Als bijzondere vorm van samenwerking is de Nota Verbonden Partijen opgenomen.

Waterschapsverkiezingen op 15 maart 2023

Op 15 maart 2023 zijn er waterschapsverkiezingen. Het plan van aanpak 'Verkiezingen 2023' is vastgesteld en de voorbereidingen zijn gestart.

Van Watervisie naar Waterbeheerprogramma

In juli 2021 stelde de AV de Watervisie vast. In de Watervisie kijkt Waterschap Zuiderzeeland met een waterbril naar de leefomgeving. Er komen grote ontwikkelingen met ruimtelijke impact op ons af. Zoals klimaatverandering, de achteruitgang van de biodiversiteit en de energietransitie. Wat betekenen deze opgaven voor het bodem- en watersysteem? En wat betekent het bodem- en watersysteem voor de inrichting van ons gebied? Ruimte is schaars en tegelijkertijd komen de grenzen van het bodem- en watersysteem in zicht. De Watervisie is onze bijdrage aan een gedeeld langetermijnperspectief voor ons beheergebied.

De Watervisie vormde het vertrekpunt voor het Waterbeheerprogramma 2022-2027, waarin we vastleggen welke doelen we in die periode willen bereiken. De planperiode van het huidige Waterbeheerplan loopt tot eind 2021. Met de komst van de Omgevingswet zijn de waterschappen verplicht een Waterbeheerprogramma op te stellen. De contouren van het Waterbeheerprogramma zijn gevormd bij het opstellen van de doelen 2022-2027 voor de thema's 'Omgeving',

'Waterveiligheid', 'Voldoende en gezond water' en 'Schoon, gezuiverd water'. De voorlopige doelen zijn beeldvormend behandeld door de AV en gedeeld met onze gebiedspartners. Dit leidde tot een voorlopig Ontwerp Waterbeheerprogramma 2022-2027 (opiniërend behandeld in december 2021) dat begin 2022 door het college wordt vrijgegeven voor de inspraak.

Gebiedsontwikkelingen onverminderd groot

Ons beheergebied blijft volop in ontwikkeling. Om te kunnen blijven zorgen voor een toekomstbestendig watersysteem, is het belangrijk dat wij vanaf het begin van (ruimtelijke) ontwikkelingen onze waterbelangen inbrengen en betrokken blijven bij gebiedsprocessen.

We werken onder andere samen aan de Deltaprogramma's (Ruimtelijke Adaptatie, Zoetwater en IJsselmeergebied). Binnen het Deltaprogramma IJsselmeergebied is gewerkt aan nieuwe afspraken over de verdeling van zoetwater tijdens droogte.

Het traject 'Samen maken we Flevoland' is op stoom. De regionale samenwerking is verstevigd. Met Rijk en regio maakten we een start voor een gezamenlijke agenda om tot een lange samenwerking te komen. Dit wordt benut voor de Omgevingsagenda voor Landsdeel Noordwest (Utrecht, Flevoland, Noord-Holland), die de basis vormt voor de samenwerking tussen Rijk en regio. Er waren in 2021 onder meer enkele Raden-Staten-AV-ontmoetingen.

In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Regio Zwolle lopen trajecten om te komen tot een verstedelijkingsstrategie. Binnen deze trajecten vragen we aandacht voor klimaat, water en bodem.

Ook in 2021 zagen we dat het aantal ruimtelijke ontwikkelingen in ons gebied groot is. Zoals woningbouw, aanleg van nieuwe bedrijventerreinen en (natuur)ontwikkelingen rondom onze dijken. Zo is onder andere het planvormingsproces voor Almere Pampus opgestart. Dit is een van de locaties waar de komende jaren veel woningen gebouwd worden.

De versterking op gebiedsontwikkeling is in gang gezet, maar nog steeds niet op volle sterkte. Het blijft nodig om te prioriteren en keuzes te maken bij welke ontwikkelingen het waterschap gaat aansluiten en in welke vorm. We gebruiken de samenwerkingsstrategie hierbij als hulpmiddel.

Meer vergunningverlening en toezicht door gebiedsontwikkelingen

We zien een groei van grote ruimtelijke en economische gebiedsontwikkelingen in ons beheergebied. Belangrijke ontwikkelingen waar wij bij betrokken zijn het datacenter Zeewolde, diverse wind- en zonneparken, dijkversterkingsprojecten, grootschalige huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten, (uitbreiding) recreatie(parken) en infrastructurele en stedelijke ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen en de energietransitie in ons beheergebied vroeg dit jaar meer inzet van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

De coronacrisis had het afgelopen jaar niet tot nauwelijks effect op het aantal aanvragen en meldingen bij vergunningverlening (ongeveer 1500 zaken). We zien de complexiteit van de aanvragen toenemen, vooral bij de grote ruimtelijke ontwikkelingen. In de voorkantsturing helpen we de aanvragers bij het uitvoeren van hun initiatieven binnen de kaders van het waterschap. Uit het klanttevredenheidsonderzoek bleek dat onze dienstverlening naar initiatiefnemers goed tot zeer goed gewaardeerd wordt.

Omgevingswet in voorbereiding

De Omgevingswet is opnieuw uitgesteld naar 1 januari 2023¹, omdat het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) nog niet op orde is. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen: van nee tenzij, naar ja mits. Om dit te bereiken wordt het aantal regels verminderd en uitgangspunten opnieuw bekeken.

In lijn met het uitgangspunt van de wet stelden wij een ontwerp-Waterschapsverordening op. De beleidsaanpassing "Risico gestuurd reguleren" binnen de ontwerp-Waterschapsverordening is in december 2021 beeldvormend behandeld door de AV. In 2022 wordt de AV in de gelegenheid gesteld een reflectie te geven op te maken keuzes in de ontwerp-Waterschapsverordening. Vervolgens wordt deze voor inspraak vrijgegeven.

In Waterkracht-verband zijn opleidingen voor kennis, houding en gedrag ontwikkeld en uitgerold naar de medewerkers.

¹ De Minister van Wonen heeft in februari 2022, na einde van het boekjaar 2021, laten weten dat de invoeringsdatum opschuift naar 1 januari 2023 in verband met de gevraagde stabiliteit van het digitale stelsel. Dit uitstel heeft geen invloed op de ontwikkeling van onze producten zoals de Waterschapsverordening.

De Omgevingswet stimuleert vroege participatie bij de ontwikkeling van de leefomgeving. Dit biedt ons de mogelijkheid om onze waterbelangen proactief onder de aandacht te brengen bij inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. We zijn begonnen om onze visie op participatie en onze uitgangspunten in participatiebeleid vast te leggen.

Nieuwe overeenkomst over Samenwerken VTH in Flevoland

Samen met de Flevolandse overheden is de Bestuursovereenkomst WABO (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) Omgevingswetproof gemaakt. We werkten dit verder uit in samenwerkingsafspraken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. In 2022 wordt de nieuwe Bestuursovereenkomst WABI door alle Flevolandse overheden ondertekend.

De Omgevingswet vraagt van ons als waterschap om nauwer samen te werken met provincie, gemeenten en andere instanties. De samenwerking met de Flevolandse overheden en andere waterbeheerders voor vergunningverlening, toezicht en handhaving hebben we goed onderhouden. Deze samenwerking is daar waar nodig verder vormgegeven, uitgewerkt en geïntensiveerd.

Weinig inzet bij crisis

De crisisorganisatie is in 2021 niet opgeschaald en ingezet. Na een incident met een onbekende stof in het riool bij de Punter in Lelystad is geëvalueerd door het waterschap en de veiligheidsregio Flevoland om de eigen inzet en de werkzaamheden tussen veiligheidsregio en waterschap te verbeteren.

Actualisatie crisisplan Zuiderzeeland

Het crisisplan is geactualiseerd en door de AV vastgesteld. Het legt op hoofdlijnen vast hoe het waterschap zich organiseert en optreedt bij crisis. Met de actualisatie sluit de planvorming aan op de praktijk en de begrippen zoals die gebruikt worden door crisispartners. Daarmee wordt mogelijke onnodige verwarring tijdens een crisis voorkomen.

Samenwerking met partners

De crisisorganisatie van Waterschap Zuiderzeeland neemt deel aan het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden Nederland (PCWMN). In 2021 is de beleidsperiode Stroomversnelling afgerond en zijn plannen opgesteld voor de volgende beleidsperiode Drijvende kracht. Hiermee is een stap gezet om de samenwerking ook in de toekomst ambitieus voort te zetten.

Bij het afronden van de beleidsperiode Stroomversnelling is een oefening gehouden met het thema Cybersecurity. Het doel van de oefening was het versterken van de (netcentrische) samenwerking binnen het PCWMN en het opdoen van kennis en het zorgen voor bewustwording over digitale kwetsbaarheid.

Deze oefening - waaraan de zeven waterschappen van het PCWMN - deelnamen is succesvol afgerond.

Binnen de veiligheidsregio Flevoland was het thema voor de opleidingen en oefeningen Water en evacuatie. Er is voor de bestuurders een dilemmasessie georganiseerd en er zijn oefeningen gedaan met operationele leidinggevendenden om de aanpak bij een overstroming te verbeteren.

In 2021 zijn opleidingen en trainingen aangeboden aan de leden van de crisisorganisatie. Het is door corona niet mogelijk geweest om alle gewenste fysieke oefeningen uit te voeren.

Figuur 2 Oefening Stroomversnelling

Ons Blue Deal partnerschap krijgt een positieve beoordeling

De situatie waarin wij in Ethiopië in 2021 hebben samengewerkt was zeer uitdagend: een gewapend conflict (noodtoestand), een voortslepende reorganisatie in de watersector en, corona

maatregelen belemmerden reizen en werken. Er waren beperkte technische middelen om online te communiceren. Dit had invloed op onze samenwerking en zorgde voor vertraging. Een minder intense relatie was het gevolg.

Ondanks deze uitdagingen konden we bijdragen aan de VN Sustainable Development Goals en werden de nodige resultaten geboekt. Zoals de ondertekening van een uniek Waterakkoord door federale en regionale overheden, een 'potential map' voor landschapsherstel, veel samenwerking tussen overheden onder andere op monitoring voor vergunningverlening, de ontwikkeling van een registratie-app en subsidie voor twee young experts.

Ons Blue Deal Awash partnerschap is dan ook als positief en sterk beoordeeld in een Mid Term Review door een externe evaluator.

Figuur 3 Terracing (erosiebestrijding) in Ethiopië

De samenwerking in Indonesië was in 2021 in verandering. We rondten onze oude samenwerking af en schreven samen met andere waterschappen een Blue Deal partnerschap-voorstel. In 2022 leveren wij kennis en vaardigheden aan dit partnerschap, waarin Schieland en Krimpenerwaard en Delfland in de lead zijn.

Ook leverde Zuiderzeeland bijdragen aan partnerschappen van andere waterschappen, onder andere in Colombia en Roemenië.

Op het gebied van communicatie droegen wij onder andere bij aan een artikel voor BBC News.

Waterschap Zuiderzeeland betrokken en nabij

In 2021 lag de focus op de realisatie van de communicatievisie van het waterschap.

'Waterschap Zuiderzeeland is open en transparant, maar ook betrokken en nabij. We hebben een eenduidig en duidelijk verhaal. We doen wat we zeggen. Onze boodschap bereikt onze doelgroepen digitaal en in beeld.'

De online zichtbaarheid en betrokkenheid van het waterschap is belangrijk

We werken meer digitaal en hebben minder mogelijkheden om fysiek zichtbaar te zijn. Daarom hebben we de online dienstverlening verder ontwikkeld. Denk aan het verbeteren van de toegankelijkheid van www.zuiderzeeland.nl voor laaggeletterden, slechtzienden en mobielbeperkte inwoners. Zo hebben we een start gemaakt met het toegankelijk maken van pdf's en zijn de teksten op onze website zoveel mogelijk op B1-taalniveau geschreven. Ook zijn we steeds meer zichtbaar op verschillende sociale mediakanalen. Daarbij weten we na onderzoek welke doelgroepen op welk kanaal te vinden zijn. Deze kennis gebruiken we bij onder andere de online inzet van vacatures.

We werken aan het vergroten van waterbewustzijn

Het is steeds belangrijker dat mensen zich bewust zijn van hun eigen rol en verantwoordelijkheid op het gebied van waterveiligheid, schoon water en voldoende water. Hun bijdrage, naast het waterschapswerk, is nodig. Wat doet het waterschap, waarom doen we dat en wat kunnen inwoners zelf doen? Het vergroten van waterbewustzijn doen we langs de lijnen van onze waterschapstaken. Denk aan projectcommunicatie, educatie, de campagne Waterbazen, communicatie over onze reguliere werkzaamheden, calamiteitencommunicatie enzovoorts. Opvallend is dat het aantal mediavragen ten opzichte van 2020 steeg met bijna 50%. We zijn vaker in beeld in verschillende media en vergroten daarmee ook het waterbewustzijn.

Verbetering van de communicatieve organisatie

Alle medewerkers communiceren met de omgeving van het waterschap. Daarbij is het belangrijk dat onze communicatie voor anderen begrijpelijk is. In 2021 volgden ruim honderd medewerkers een training Helder schrijven en zijn veel documenten herschreven op B1-taalniveau. Bijvoorbeeld de Biodiversiteitsagenda en standaardbrieven van het waterschap.

Plan van aanpak voor geschiedschrijving klaar

Richting het 25-jarige bestaan in 2025 brengt Zuiderzeeland zijn geschiedschrijving op orde. Hiervoor is in 2021 een plan van aanpak opgesteld. Met erfgoedbeleid zorgen we ervoor dat 'het geheel van belangrijke verhalen, objecten, gebouwen en plekken binnen het beheergebied van Zuiderzeeland' van generatie op generatie wordt overgedragen. Daarnaast ontwikkelen we een manier om dit erfgoed te presenteren aan onze omgeving. Voor 2025 resulteert dit in een jubileumproductie.

Figuur 4 Nieuw informatiebord bij hevel Kadoelen bij Kraggenburg. Dit bord draagt ook bij aan het vergroten van waterbewustzijn.

1.2.2 Speciale investeringen programma Bestuur en omgeving

Speciaal project	Programma	Financieel	Planning
Windpark Hanze	Bestuur en omgeving	Max 10 miljoen (beschikbaar stellen lening)	2018-2024
Onderzoeksfase	X Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
Aferond			
Kaders / doelstellingen: Hoofddoelstelling: Realiseren energiedoelstellingen waterschap op het gebied van zelfvoorzienendheid op een doelmatige wijze. Kaders: Realiseren samenwerking Windpark Hanze binnen de 11 door de AV vastgestelde randvoorwaarden.			

Voortgang en resultaten 2021

In 2021 lag de focus op het afsluiten van de benodigde overeenkomsten voor het bereiken van financial close, dit is de mijlpaal dat het project financiering heeft om te starten en de benodigde overeenkomsten hiervoor rond zijn. Het ging onder andere om overeenkomsten over de stroomafname, de bouw en het onderhoud van de turbines, de aanleg van de benodigde infrastructuur en de overeenkomsten met de banken. In november 2021 waren alle benodigde overeenkomsten klaar en bereikte Windpark Hanze financial close.

Waterschap Zuiderzeeland wordt na ingebruikname van het windpark een van de afnemers van de geproduceerde stroom en sloot hierover in 2021 een overeenkomst met Windpark Hanze.

In 2018 besloot de AV om voor de realisatie van het windpark een achtergestelde lening van maximaal € 10 miljoen beschikbaar te stellen. Eind 2021 bedraagt de omvang van de lening ruim € 7,5 miljoen.

Aanleg GDS (gesloten distributiesysteem) gestart

Om de netaansluiting op het hoofdniet van Tennet op tijd te kunnen realiseren is (vooruitlopend op financial close) gestart met de aanleg van het GDS (gesloten distributiesysteem) bij het Olsterpad. Het GDS wordt gerealiseerd in samenwerking met andere windparken binnen Windplan Groen. De aanleg hiervan gaat volgens planning.

Omwonenden

In 2021 is veel aandacht geweest voor het bemiddelingstraject met de Vereniging van Omwonenden Windpark Hanze, onder leiding van de provincie. Het resultaat hiervan is dat het bestuur van de Vereniging van Omwonenden en Windpark Hanze B.V. overeenstemming hebben bereikt over een aanbod van een jaarlijkse geïndexeerde acceptatievergoeding aan 53 omwonenden van het windpark. De implementatie van dit aanbod (het maken van individuele afspraken met de omwonenden) vindt in 2022 plaats vanuit Windpark Hanze B.V.

Speciaal project: Oosterwold

Onderzoeksfase	x	x	Nazorgfase	Afgerond
Ontwerp/planfase				
Kaders / doelstellingen: Kaders afvalwater Oosterwold, september 2021 • <i>Algemene kaders voor deelname aan een pilot afvalwaterzuivering</i> ○ <u>Doelmatig</u>: waterschap kiest voor de laagste maatschappelijk kosten van zuiveren. ○ <u>Voldoen aan waterkwaliteit</u>: waterkwaliteitsdoelen oppervlaktewater staan centraal. ○ <u>Duurzaam</u>: circulariteit op de schaal van de AWZI. ○ <u>In control</u>: helder beeld van de financiële consequenties van een pilot. • <i>Specifieke uitwerking algemene kaders</i> ○ <u>Doelmatig</u>: het waterschap heeft in september 2021 gekozen voor het (centraal) zuiveren van het afvalwater van Oosterwold deelgebied 1b op de afvalwaterzuivering Almere. Het waterschap wil samen met de gemeente Almere en de gebiedsorganisatie Oosterwold onderzoeken hoe een tijdelijke decentrale zuivering met een zo beperkt mogelijke omvang, het beste vorm kan worden gegeven. ○ <u>Voldoen aan waterkwaliteit</u>: bij voorkeur gebruik van technieken die zich al op kleine schaal bewezen hebben. Effluentkwaliteit pilotzuivering voldoet aan de Kaderrichtlijn Water kwaliteit. ○ <u>Duurzaam</u>: een decentrale pilot in Oosterwold heeft alleen meerwaarde als deze als testlocatie kan dienen voor ontwikkelen van kennis voor het verduurzamen van de afvalwaterzuivering. ○ <u>In control</u>: het beheer en onderhoud past binnen het beschikbare bedrag van de EFRO-aanvraag. De pilot heeft een duur van 3 jaar met mogelijk een verlenging van 4 jaar na een go-no go besluit gebaseerd op de stand van zaken over drie jaar. De markconsultatie geeft inzicht in de te testen zuiveringstechnieken die een bijdrage leveren aan Almere Fit for the Future en in de daadwerkelijke kosten.				

Aanleg riolering

In fase 1a, het deelgebied waarbinnen al wordt gewoond en waar wordt gebouwd, wordt een gemeentelijk transportriool aangelegd. De werkzaamheden zijn inmiddels gestart. Bewoners kunnen met eigen kavelwegriool aansluiten op het gemeentelijk transportriool. Aansluiting op het gemeentelijk riool wordt niet verplicht als men voldoet aan de lozingsvoorschriften. De verplichtingen rondom het afvalwater en de uitvoering van het rioolstelsel worden vastgelegd in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP).

Verbetertraject IBA's

In het deelgebied 1a van Oosterwold waar de afgelopen jaren is gebouwd, voldoet een deel van de IBA's op dit moment niet aan de normen uit de lozingsvergunning. De gebiedsorganisatie Oosterwold biedt bewoners de komende twee jaar (medio 2021 tot medio 2023) hulp aan bij het goed laten functioneren van de IBA's. De start van het traject wordt gemarkeerd door een referentiemeting die in juni en juli 2021 is uitgevoerd. In deze periode zijn ongeveer 400 referentiemetingen uitgevoerd. De referentiemeting is bedoeld om bewoners inzicht te geven in het functioneren van hun IBA en speelt geen rol in het toezicht. Het waterschap heeft een faciliterende rol en voert de meting uit op verzoek van en voor kosten van de gebiedsorganisatie Oosterwold. Op basis van de uitslag kan de bewoner met een IBA-coach en de leverancier aan de slag om de IBA te verbeteren.

Figuur 5 Oosterwold

Toezicht en handhaving na de periode van het IBA-verbetertraject

Gedurende het verbetertraject blijft de handhaving opgeschort voor de ca. 300 deelnemers aan het verbetertraject. Voor bewoners die niet meewerken aan het verbetertraject en die niet voldoen aan de lozingsvoorschriften, wordt de handhaving per direct hervat. Bewoners konden zich in 2021 aanmelden voor deelname aan het verbetertraject. Het waterschap informeerde bewoners over het aanmelden via de website MaakOosterwold en per brief. Ook is er een herhalingsoproep geplaatst op MaakOosterwold.

Zuiveren afvalwater Oosterwold

Het waterschap heeft in september 2021 gekozen voor het (centraal) zuiveren van het afvalwater van Oosterwold deelgebied 1b op de afvalwaterzuivering Almere. Omdat de capaciteit van de persleiding richting de afvalwaterzuivering Almere de komende jaren moet worden uitgebreid én Oosterwold nog moet worden aangesloten op deze persleiding, is er een tijdelijk decentrale oplossing noodzakelijk voor het afvalwater van 400 tot maximaal 800 woningen. Het waterschap wil samen met de gemeente Almere en de gebiedsorganisatie Oosterwold onderzoeken hoe een tijdelijke decentrale zuivering met een zo beperkt mogelijke omvang, het beste vorm kan worden gegeven. Het waterschap wil participeren in de tijdelijke decentrale zuivering onder de voorwaarde dat deze kennis en informatie oplevert voor het verduurzamen van zuiveringstechnieken die kunnen worden toegepast op de AWZI Almere en eventueel de andere zuiveringen van het waterschap.

Vastleggen alternatieve invulling van de zorgplicht

In 2021 zijn diverse overleggen gevoerd over de manier waarop de gemeente Almere de zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater invult in Oosterwold. De gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater wordt in 2022 vastgelegd in het gemeentelijk rioleringsplan.

Samenwerkingsovereenkomst Water

In 2021 is een concept geactualiseerde Samenwerkingsovereenkomst Water opgesteld. Bij het opstellen van de samenwerkingsovereenkomst is gebruikt gemaakt van de evaluatie van de bestaande samenwerkingsovereenkomst en de ervaringen en inzichten die de afgelopen jaren zijn opgedaan. Besluitvorming over de Samenwerkingsovereenkomst Water wordt voorzien in 2022 na de besluitvorming over de tijdelijke decentraal zuiveringspilot in deelgebied 1b.

Watersysteem

Het waterschap verleent aan bewoners in deelgebied 1a een watervergunning met lozingsvoorschriften voor de IBA. In fase 1b en 2 is geen IBA meer toegestaan. Het waterschap stelt eveneens voorschriften voor de aanleg van een waterberging ter compensatie van de aangelegde verhardingen. Daarnaast check het waterschap of nieuwe bewoners het watersysteem aaneengesloten aanleggen. Voor deelgebied 2 geeft het waterschap advies over de inrichting van het gebied in relatie tot de te verwachten bodemdaling.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving is op orde

In het hoofdwatersysteem worden de normen voor waterkwaliteit niet overschreden. Wel worden op een meetpunt in Oosterwold verhoogde gehalten aangetroffen van enkele insecticiden die worden gebruikt in vlooiënbandjes. Gedurende natte periodes is geen sprake van wateroverlast. De focus voor vergunningverlening, toezicht en handhaving in Oosterwold richt zich op het realiseren en naleven van de benodigde waterberging en mede invulling geven aan het gemeentelijk verbetertraject om de IBA's te laten voldoen aan de lozingsnormen en/of mee te denken over alternatieven die passen bij Oosterwold. Voor de vergoeding van kosten van de extra inzet vanuit het waterschap voor Oosterwold, wordt ingezet op voortzetting van bestaande afspraken. Een aanzienlijk deel van de jaarlijkse kosten van het waterschap wordt vergoed uit de exploitatiebegroting van Oosterwold.

1.2.3 Afronding maatregelen programma Bestuur en omgeving

In het boekjaar afgeronde maatregelen:

- In 2021 herijken we onze samenwerkingsstrategie
- In de periode tot aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2022² starten pilots om te leren werken met de Omgevingswet.

1.3. WAT HEEFT HET GEKOST?

Overzicht programma Bestuur en omgeving (bedragen x € 1.000.000)

	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Bestuur en omgeving	11,3	11,2	9,4	8,8

In paragraaf 8.3 is een toelichting opgenomen over de belangrijkste afwijkingen.

² Deze maatregel is hier tekstueel weergegeven conform de door de Algemene Vergadering vastgestelde begroting 2021. Inmiddels is de invoeringsdatum verschoven naar 1 januari 2023.

2. Programma Waterveiligheid

2.1. WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Het afgelopen jaar stond in het teken van de versterking en de beoordeling van de primaire waterkeringen. Zo kwam de Drontermeerdijk dit jaar na versterking weer in regulier beheer. De voorbereiding van de versterking van de IJsselmeerdijk loopt op volle kracht. Daarbij zoeken we naar innovatieve en duurzame oplossingen en betrekken we de omgeving voor ideeën en samenwerkingsmogelijkheden. Voor de andere primaire keringen is de wettelijke beoordeling op waterveiligheid afgerond voor 6 trajecten. We zijn er trots op dat dit ruim binnen de landelijke planning en het beschikbare budget is uitgevoerd. Voor het laatste traject (dijktraject 8-1) is in 2021 de beoordeling in concept afgerond.

Ook zijn we op steeds meer plekken onderhoud gaan plegen met biodiversiteit als nevendoeel, bijvoorbeeld op stukken kering die in 2021 vrijkwamen uit de pacht. Ook zijn er projecten van collega-overheden op en rond de keringen uitgevoerd waarbij we als waterschap het waterveiligheidsbelang borgen. Een mooi voorbeeld is de in 2021 uitgevoerde reconstructie van de havenkom van Almere. Daarbij is een duidelijke verbetering van de verblijfskwaliteit van het gebied gerealiseerd.

2.2. WAT HEBBEN WE GEDAAN?

2.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

Dijkversterking: Voortvarend met oog voor draagvlak en duurzaamheid

De Drontermeerdijk

In 2021 is het dijkversterkingsproject Drontermeerdijk afgerond. Met het tekenen van de overdrachtsdocumenten konden de beheerders de dijk formeel in gebruik nemen. De Drontermeerdijk is klaar volgens de gestelde eisen en kan de komende honderd jaar extreem hoog water aan. We zijn er trots op dat het werk naar tevredenheid van al onze partners en de omgeving is afgerond. Het project is binnen budget afgerond.

De IJsselmeerdijk

De verkenningsfase voor de versterking van de IJsselmeerdijk is in volle gang. De nieuwe dijk wordt goed ingepast in de omgeving, met behoud van de huidige ruimtelijke kwaliteit. En er wordt nadrukkelijk gezocht naar de mogelijkheden voor het inpassen van innovatieve en duurzame oplossingen. Zo kan de versterking de komende jaren worden gedaan op basis van een bestuurlijk en maatschappelijk gedragen plan. Er zijn informatie- en participatiebijeenkomsten georganiseerd voor belanghebbenden. Het college van dijkgraaf en heemraden stelde de Notitie Kansrijke Alternatieven vast. Deze kansrijke alternatieven zijn in afstemming met de omgeving geselecteerd uit een breed scala aan alternatieven om de dijk te versterken. Daarbij werd gekeken naar haalbaarheid, duurzaamheid, beheerbaarheid, kosten en planning, inpassing in de omgeving, beleving en draagvlak.

Figuur 6 Versterkte Drontermeerdijk wordt al mooi groen.

Projecten van derden: verbeterde gebiedskwaliteit met geborgde waterveiligheid

Reconstructie Almere Haven

Over de havenkom Almere Haven zei de gemeente Almere in 2020: "De bezoeker kan het water nu nauwelijks 'beleven', en uitgezonderd de horeca-terrassen, wordt de havenkom te weinig ervaren als een openbare plek om te verblijven en te recreëren." De vervolgens door gemeente Almere gemaakte schetsontwerpen zijn in 2021 door een aannemer vertaald in een definitief ontwerp. In afstemming met Waterschap Zuiderzeeland kwam er een breed gedragen ontwerp. Er zijn meerdere vergunningsaanvragen behandeld, waarbij het beplantingenbeleid, werken in het gesloten seizoen en vervangen van steenbekleding een hoofdrol speelden. In 2021 zijn de meeste werkzaamheden uitgevoerd en is er een duidelijke verbetering van de verblijfskwaliteit van het gebied gerealiseerd waarbij de waterveiligheid geborgd is.

Figuur 7 Havenkom Almere Haven

Almere Duin

De dijkreconstructie is onderdeel van een gebiedsontwikkeling van de gemeente Almere. Het opnieuw maken van de duin bestaat uit drie delen: een noordelijk-, midden en zuidelijk deel. Hierdoor ontstaat een duinlandschap waar de dijk in verscholen ligt. Deze verscholen dijk is robuust ontworpen en voldoet aan de waterveiligheidsnormen.

In 2021 is het proefduin op het middendeel ingericht. Voor het zuidelijk deel is het projectplan afgerond en wordt naar verwachting in 2022 gestart met de reconstructie van de kering en de inrichting.

Rotonde Ganzeweg-Knardijk

Provincie Flevoland is bezig met de ombouw van de rotonde Ganzeweg-Knardijk (N302). Er komen twee nieuwe rotondes met een onderdoorgang voor het doorgaande verkeer. Hierdoor schuift de ligging van de waterkering buitenwaarts op. In 2021 is begonnen met de werkzaamheden aan de kering. Na het stormseizoen gaan de werkzaamheden verder.

Havenontwikkeling Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland

De toekomstige Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) helpt mee bij het oplossen van de waterveiligheidsopgave voor een deel van de Zuidermeerdijk. De golfbreker van de haven wordt aangewezen als primaire waterkering en krijgt daarmee, naast een functie voor de scheepvaart, ook een waterveiligheidsfunctie. Bestuurlijk is door Waterschap Zuiderzeeland de intentie uitgesproken deze kans te benutten in het licht van de vermoedelijk benodigde dijkversterking. Provinciale Staten stelde in 2021 het (vernieuwde) Inpassingsplan (PIP) Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland 2021 vast en legde het ter inzage. Hierop is een beroep bij Raad van State ingediend. Het beroep wordt in februari 2022 op een zittingsdag behandeld. Het project leidt een forse vertraging door het beroep op het PIP. De geplande uitgaven zijn doorgeschoven naar 2024.

N307 Roggebot-Kampen

Het IJsseldelta Programma bestaat uit vier lopende projecten: Reevesluis, Drontermeerdijk, Recreatieterreinen en N307 Roggebot-Kampen. Binnen het project N307 Roggebot-Kampen zit het onderdeel verwijderen Roggebotsluis, realiseren brug en versterken restant Drontermeerdijk en weer aanhelen op de Vossemeerdijk. Diverse procedures qua vergunningverlening zijn doorlopen en in afstemming met het waterschap stelt de provincie het definitieve ontwerp op. Het plaatsen van de brugfundering in de kernzone, de aansluiting op de bestaande waterkeringen en het werken in het stormseizoen zijn hierbij de hoofdpunten geweest. De realisatie is gestart en loopt door in 2022 en 2023.

Beleidsmatige vraagstukken zijn blijven liggen

Het afgelopen jaar vroegen eigen projecten en die van derden veel inzet van het waterschap. Dit knelde in de personele capaciteit op het werkveld waterveiligheid, waardoor beleidsmatige vraagstukken die voor 2021 gepland waren, zijn uitgesteld tot 2022. Dit geldt voor de evaluatie van het beleid voor primaire en regionale keringen en de besluitvorming over het aanwijzen van kades als overige kering.

Veiligheidsbeoordeling Primaire keringen binnen planning en budget

In 2021 is een grote stap gemaakt in de uitvoering en afronding van de wettelijke beoordeling: de beoordeling is voor 6 normtrajecten afgerond. We zijn er trots op dat dit ruim binnen de landelijke planning en het beschikbare budget is uitgevoerd.

Voor de dijktrajecten 8-4 (o.a. Ketelmeerdijk) en 202 (o.a. kunstwerk Kadoelerkeersluis) is een definitief oordeel opgesteld en door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) goedgekeurd. Voor de resterende dijktrajecten is een voorlopig oordeel opgesteld: dit zijn wettelijk gezien volwaardige oordelen, maar minder detaillistisch dan definitieve oordelen. Hierdoor is de doorlooptijd korter. Voor deze lichtere vorm kon worden gekozen door de geringe urgentie van de veiligheidsopgave van deze dijktrajecten. Voor de dijktrajecten 8-5, 8-6, 8-7 (Randmeerdijken) en 7-2 (Noordoostpolder) is een voorlopig oordeel opgesteld en goedgekeurd door de ILT. Voor het laatste traject (dijktraject 8-1) is in 2021 de beoordeling in concept afgerond.

Implementatie in standaard werkwijze voor beheer en onderhoud

In 2021 zijn er vanuit de beoordeling veel gegevens aangeleverd aan de beheerafdeling over de staat van de waterkeringen. Hierbij gaat het om bestaande data en nieuw ingewonnen data, zoals de kwaliteit (erosiebestendigheid) van de graszode, dikte van de kleilaag en fundering van de steenbekleding.

Binnen de beoordelingsrapportage zit altijd een hoofdstuk 'Te treffen voorzieningen'. Deze voorzieningen/ maatregelen zijn ingevoerd binnen de standaard werkwijze. Dit kan zijn het aanpassen van de inspectie frequentie, het verbeteren van de grasbekleding, vrijhouden van beplanting op de steenbekleding of het handhaven van het bestaande onderhoudsregime.

Bodembelastingkaart Ontploffbare Oorlogsresten

Waterschap Zuiderzeeland, provincie Flevoland en gemeente Lelystad hebben in kaart laten brengen waar in de provincie Flevoland explosieven uit de Tweede Wereldoorlog kunnen zijn achtergebleven. Een uniek project omdat niet eerder in Nederland een hele provincie is onderzocht. Bovendien is het historisch vooronderzoek naar achtergebleven explosieven anders gedaan, omdat de Flevopolder tijdens de oorlog nog water was.

Het resultaat van dit onderzoek is de zogenaamde 'Bodembelastingkaart'. Op deze kaart is te zien waar een verhoogd risico bestaat om niet ontplofte oorlogsresten aan te treffen. Voor aandachts- en verdachte gebieden is aangegeven wat te doen bij werkzaamheden in het betreffende gebied.

De aanleiding was het grondonderzoek bij de beoordeling van dijken. Voor Waterschap Zuiderzeeland is dit onderzoek ook nodig bij diverse projecten en dijkversterkingen, zoals bij de versterking van de Drontermeerdijk en de IJsselmeerdijk. Vandaar dat we het initiatief hebben genomen om dit onderzoek voor ons hele beheergebied uit te laten voeren. Vanaf nu profiteren al onze uitvoeringswerken van de bodembelastingenkaart. Dit levert een besparing op in tijd en geld.

Beheer, onderhoud en inspectie in control

Onderhoud aan de dijken

Ook in 2021 zijn onderhouds-, inspectie- en schadeherstelwerkzaamheden aan de keringen uitgevoerd. Er is steenbestorting aangebracht op de Noordermeerdijk en bij het buitendijkse gebied Schokkerhaven. Op diverse locaties is de drainage doorgespoten en waar nodig hersteld. Aan de Westermeerdijk en Zuidermeerdijk zijn een aantal vakken basaltbekleding herzet. Ook zijn diverse kleine schades - die opgemerkt zijn bij de detailinspectie van de steenbekleding - hersteld, op locaties in Oostelijk Flevoland en de Noordoostpolder. Grond die vrijkwam bij duurzame oevers is gebruikt voor het aanleggen van meerdere op- en afritten van de kruin van de dijk naar het onderbeloop. Ook is een deel van het onderbeloop van de Knardijk en Harderdijk opgehoogd met deze vrijkomende grond, om het maaionderhoud met standaard materieel mogelijk te maken.

De inspecties genoemd in het inspectieplan zijn uitgevoerd. Hier is voor het eerst ook langs een groot deel van de waterkering een grasbeoordeling volgens het beoordelingsinstrumentarium uitgevoerd.

Figuur 8 Herzetten steenbekleding Zuidermeerdijk

Proefsluiting coupures en keersluizen

In 2021 waren er geen noemenswaardige stormen waarbij dijkwacht gereden moest worden. Wel werden de coupures en keersluizen bij wijze van proef gesloten. Ook zijn er, ter vervanging van de oude stormzeilen, nieuwe rollen geotextiel met geogrid aangeschaft. Dit om de grasbekleding op onze waterkeringen te beschermen of te vervangen. Dit textiel kan bij een calamiteit op een door de ARBO goedgekeurde manier aangebracht worden

Trillingsarme vervanging van remmingswerken

Het Programma Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen van de provincie Flevoland is in uitvoering. In 2020 is aangetoond dat trillings-arm vervangen van de remming- en geleidewerken bij diverse sluizen in of nabij

Figuur 9 Proefsluiting coupure Lelystad

de primaire waterkering risico's met zich meebrengt. Het levert echter wel kostenbesparingen op ten opzichte van het -duurdere- trillingsvrij werken. In het najaar 2021 is bij de Noordersluis een pilot uitgevoerd waarbij palen trillings-arm worden verwijderd en geplaatst. Eventuele risico's op trillingsschade worden ondervangen door monitoring. De resultaten geven het waterschap vertrouwen het trillings-arm werken op meer plekken toe te passen oftewel te vergunnen.

Onderhoud aan de keringen met biodiversiteit als neven doel

Er wordt op steeds meer plekken onderhoud gedaan met biodiversiteit als neven doel. Dit doen we bijvoorbeeld op een paar stukken grond die vrijkwam uit de pacht en nu door onszelf meer biodivers beheerd worden. Zo werd één perceel op de Knardijk en de gehele Kadoelermeerdijk in 2021 teruggegeven door de pachter. Deze zijn in het afgelopen jaar minder gemaaid. Ook is op de Kadoelermeerdijk een soortenonderzoek uitgevoerd. Daaruit kwam een advies hoe dit perceel meer biodivers te beheren. Het gras dat bij de enige maaionderhoud vrijkwam, is door een boer uit de omgeving van de dijk afgehaald, wat weer kostenbesparend werkt.

2.2.2 Speciale investeringen programma Waterveiligheid

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
IJsselmeerdijk	Waterveiligheid	€ 18,5 miljoen eigen aandeel (grotendeels te realiseren na de planperiode van de MJB)³	Afronding verkenningfase: september 2022 Totale afronding: 2027
Startfase verkenning	X Verkenningfase	Planuitwerkingsfase	Realisatiefase
			Afgerond
Kaders die van toepassing zijn - Robuuste realisatie versterkingsopgave van het HWBP voor wat betreft IJsselmeerdijk (Kaders voor HWBP-projecten, AV 30 juni 2020); - Duurzame versterking, rekening houdend met de kaders voor duurzaamheid (collegeplan, SER Energieakkoord, Masterplan Duurzame Energie, Ontwikkelagenda grondstoffen, Green Deal Duurzaam GWW 2.0); - Waar mogelijk toepassen van snellere, goedkopere of slimme oplossingen (innovatie); - Vormgeven van het participatieproces volgens de toekomstige Omgevingswet.			
Voortgang en resultaten 2021 In 2020 stemde de AV in met de kaders voor HWBP-projecten en gaf het krediet voor de verkenningfase van de IJsselmeerdijk vrij. De definitieve omvang van de verkenningfase is € 6.849.966. Hiervan wordt 90% gefinancierd middels een HWBP-subsidie, die in het najaar van 2020 is verleend. Het Project Versterking IJsselmeerdijk doorliep ongeveer 2/3^e van de Verkenningfase. De voortgang gaat zoals gepland. In de verkenningfase wordt met drie ontwerploops toegewerkt naar het Voorkeursbesluit in 2022. In 2020 en 2021 is een uitgebreid participatieproces doorlopen en zijn de eerste twee ontwerploops afgerond. In de eerste ontwerploop zijn de eerste technische en landschappelijke uitwerkingen van een aantal mogelijke alternatieven uitgewerkt. Op basis van de resultaten van de eerste ontwerploops besloot t D&H over kansrijke alternatieven. Deze zijn in de tweede ontwerploop verder uitgewerkt, inclusief een uitwerking en inschatting van de beoogde effecten. De uitkomsten van de tweede ontwerploop geven richting aan de derde ontwerploop. In de eerste helft van 2022 wordt in de derde ontwerploop het Voorkeursalternatief definitief uitgewerkt. Uit de ontwerploops blijkt dat de realisatie van een voorland in het noordelijk deel van het tracé een realistische en goed passende optie is. Hiervoor is goede samenwerking met andere partijen belangrijk. In de tweede helft van 2021 is de deze optie inhoudelijk verder uitgezocht en zijn de samenwerkings- en financieringsafspraken met een aantal medeoverheden en instanties verder verkend. De inhoudelijke kansen en mogelijkheden en de manier van financiering (subsidie) worden in het 2022 verder uitgewerkt. Figuur 10 IJsselmeerdijk Parallel aan het ontwerploop is onderzocht of het project Versterking IJsselmeerdijk een vliegwiel kan zijn voor innovatietrajecten. Hiervoor is in samenwerking met de subsidieverlener HWBP een aantal mogelijke vernieuwingen uitgewerkt. In oktober 2021 besloot D&H om voor twee vernieuwingen een innovatiesubsidie aan te vragen bij het HWBP: het ontwikkelen van een duurzaamheidsdashboard voor dijkversterkingen en een onderzoekstraject naar het verhogen van de erosiebestendigheid van gras en onderlagen bij overgangen. Begin 2022 worden deze subsidieaanvragen opgesteld en ingediend en wordt – uitgaande van een positief beschikingsbesluit – gestart met het daadwerkelijk uitwerken van de innovaties. In 2021 is ook een marktverkenning doorlopen waarin de markt gevraagd is om mee te denken over de opzet en realisatie van het werk, risico's en kansen en de inkoop-/contracteringsstrategie. In 2022 wordt een keuze gemaakt in hoe we het werk willen aanbesteden en contracteren.			

³ De hier genoemde cijfers zijn de stand van zaken aan het einde van het boekjaar 2021. In de loop van 2022 volgt een actualisatie van de kostenraming.

De verkenningsfase van project Versterking IJsselmeerdijk is begroot op 6,8 mln euro. Hiervoor is 90% subsidie ontvangen. De overige 10% plus eventuele risico's die de risicoreservering overstijgen komen voor rekening van het waterschap. Op dit moment ligt het kostenniveau van het project iets onder begroting. Belangrijkste oorzaken zijn een aanbestedingsvoordeel op de ingenieursdiensten en het nog beperkt optreden van risico's. Omdat het project nog een belangrijk deel van de verkenningsfase moet doorlopen, is er nog geen reden om een lagere prognose af te geven.

2.2.3 Afronding maatregelen programma Waterveiligheid

Er zijn geen maatregelen afgerond in 2021.

2.3. WAT HEEFT HET GEKOST?

Overzicht programma Waterveiligheid (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Waterveiligheid	8,2	8,0	7,2	6,9

In paragraaf 8.3 is een toelichting opgenomen over de belangrijkste afwijkingen.

3. Programma Voldoende en gezond water

3.1. WAT HEBBEN WE BEREIKT?

2021 was vanuit waterbeheeroogpunt een normaal jaar. In tegenstelling tot voorgaande drie jaren was geen sprake van extreme droogte. Ook was geen sprake van teveel water.

Dit jaar is gestart met het project Waterbeschikbaarheid. Hoe zorgen we er voor dat we goed zijn voorbereid op situaties waarin - nu of in de toekomst - minder water, of water van minder goede kwaliteit beschikbaar is dan gewenst is? Dat is de centrale vraag. Ook stemde de AV in met de aanleg van een grondwatermeetnet. Dit meetnet geeft het waterschap en andere gebiedspartners belangrijke informatie over de grondwaterstanden.

Niet alleen de waterkwantiteit kwam in 2021 aan bod, ook aan waterkwaliteit is in 2021 volop aandacht besteed. Een belangrijke stap is dat de geactualiseerde maatregelen voor het derde Stroomgebiedbeheerplan zijn vastgesteld.

Ook zijn, in lijn met de biodiversiteitsagenda, de eerste stappen voor de verbetering van de biodiversiteit gezet. Daarnaast zijn verschillende maatregelen genomen in het kader van Actieplan Bodem en Water. Het doel is om de emissie van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen.

3.2. WAT HEBBEN WE GEDAAN?

3.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

Beheer en onderhoud

Waterbeheer zonder extremen

Het beheer en onderhoud is in 2021 voor het grootste deel uitgevoerd volgens de vastgestelde planning. Een groot deel van het baggerwerk in het stedelijk gebied van Lelystad en Dronten is doorgeschoven naar 2022 omdat de aanbesteding vertraging opliep. Na drie warme en droge jaren viel in 2021 een normale hoeveelheid neerslag. Er waren geen extreem droge perioden waardoor het watersysteem minder op de proef is gesteld dan de jaren daarvoor. Ook is in het voorjaar minder nachtvorstbestrijding geweest dan in voorgaande jaren. De stijging van energielasten veroorzaakte wel een overschrijding van de beheerkosten aan het einde van 2021.

Afname populatie muskusratten

De muskusrattenbestrijders van Waterschap Zuiderzeeland vingen in 2021 3185 muskusratten. Dit is een daling van ruim 20% ten opzichte van 2020. De muskusrattenpopulatie neemt in heel Nederland verder af waardoor er minder muskusratten worden gevangen. Het doel is om de muskusratten terug te dringen tot aan de landsgrenzen.

Figuur 11 Muskusrat

Omgevingsgericht beheer en onderhoud onder de loep

Sinds de vaststelling van de Agenda Stedelijk Water in 2019 kreeg waterbeheer in het stedelijk gebied extra aandacht. Het maaibeheer in Lelystad en Zeewolde is beter afgestemd op het gebruik van het water (hengelsport, kanovaren en zicht op water). Door inzet van omgevingsmanagement wordt beheer en onderhoud in stedelijk gebied afgestemd en gekoppeld aan gemeentelijke opgaven. In 2021 zijn de resultaten van de impulsmaatregel 'Omgevingsgericht beheer en onderhoud' geëvalueerd. In het tweede kwartaal van 2022 neemt de AV hierover een besluit.

Project Duurzame oevers in afrondende fase

2021 stond in het teken van de afronding van het project Versnelde aanleg duurzame oevers 2017-2021. De laatste 25 kilometer duurzame oevers van de in totaal 104 kilometer zijn aangelegd. Begin 2022 zijn de laatste kilometers duurzame oevers helemaal klaar. Eind 2021 is gestart met de evaluatie. Ook het effect van duurzame oevers op de natuur en het water is in deze evaluatie meegenomen. Tegelijk met aan de evaluatie wordt nagedacht over de toekomst van de

oeverconstructies. De resultaten van de projectevaluatie en de keuze voor een nieuwe oeverconstructie worden in 2022 als separate voorstellen aangeboden aan de Algemene Vergadering.

Eerste stappen biodiversiteitsagenda gezet

Na vaststelling van de biodiversiteitsagenda in 2021 zijn direct enkele maatregelen in de praktijk gebracht. Zo is er een start gemaakt met 'maaien en ruimen' in plaats van klepelen op enkele trajecten. De komende jaren brengen we de biodiversiteitsagenda verder in praktijk en passen we deze toe in de bedrijfsvoering.

Vanaf 2016 is onderzocht hoe maaisel op duurzame en kosteneffectieve wijze kan worden verwerkt

De laatste jaren is ervaring opgedaan met verschillende methoden om maaisel te verwerken. De onderzoeken en proeven kenden wisselende resultaten. Het verwerken van maaisel tot Bokashi is de meest haalbare optie gebleken. Ook in 2021 is maaisel uit stedelijke gebieden verwerkt tot Bokashi. De vaststelling van de biodiversiteitsagenda zorgen voor nieuwe inzichten rond oeverbeheer. Deze nieuwe inzichten zijn verwerkt in het nieuwe Waterbeheerprogramma 2022-2027.

Voldoende water

Grondwatermeetnet gaat de grond in!

Het meten en monitoren van grond- en oppervlaktewaterstanden is volgens plan uitgevoerd.

Om het grondwater in ons beheergebied nog beter te leren kennen stelde de AV in 2021 geld beschikbaar voor het maken van een nieuw grondwatermeetnet. In het laatste kwartaal van 2021 is het waterschap gestart met de aanleg. Het netwerk van peilbuizen geeft het waterschap en de gebiedspartners beter inzicht in het grondwatersysteem.

**Figuur 12 Peilbuizen
grondwatermeetnet**

Werken aan een goed fundament: Intentieverklaring bodemdalingsgebieden getekend

De provincie tekende samen met de gemeente Noordoostpolder, LTO, het Rijksvastgoedbedrijf en het waterschap de intentieverklaring gebiedsproces bodemdaling. Agrariërs en overheden zoeken in een gebiedsproces samen naar wat haalbaar en kansrijk is. De komende drie jaar is gericht op het verzamelen van kennis en het opzetten van pilots in de praktijk. Bodemdaling speelt niet alleen in de Noordoostpolder. Het gebiedsproces start in de Noordoostpolder en wordt in 2022 verbreed naar Zuidelijk en Oostelijk Flevoland. In het najaar zijn keukentafelgesprekken gevoerd over de lange termijn problemen en ideeën voor oplossingen en alternatieven.

Afspraken over waterverdeling Noord Nederland

Binnen het Deltaprogramma IJsselmeergebied is gewerkt aan nieuwe afspraken over de verdeling van zoetwater tijdens droogte. Dit heeft geresulteerd in geactualiseerde watervraagtabellen conform de landelijke verdringingsreeks, een gezamenlijk beeld over wanneer een tekort optreedt in het IJsselmeergebied en afspraken hoe we opschalen bij droogte. Daarnaast hebben we gezamenlijke kennisbeelden over het functioneren van het watersysteem gekregen. De afspraken leiden tot een gezamenlijke verdringingsreeks voor de regio Noord Nederland, welke door de provincies in de omgevingsverordeningen worden opgenomen.

Waterbeschikbaarheid

Dit jaar is het waterschap gestart met het project Waterbeschikbaarheid. Waterbeschikbaarheid gaat over situaties waarin - nu of in de toekomst - de vraag naar schoon en voldoende water groter is dan het aanbod. 2021 stond in het teken van verkenning. Er is een start gemaakt met het in beeld brengen van de huidige situatie en de verwachtingen voor de toekomst met betrekking tot waterbeschikbaarheid. Daarnaast zijn met gebiedspartners aandachtsgebieden geïnventariseerd. In 2022 werken we mogelijke oplossingsrichtingen uit en gaan we hierover in gesprek met het bestuur.

Gezond water

KRW-maatregelen door de AV vastgesteld

De afgelopen jaren zijn de KRW-doelen en -maatregelen voor het derde Stroomgebiedbeheerplan geactualiseerd. Dit deed het waterschap samen met de provincie en betrokken gebiedspartners. In november 2021 is het definitieve maatregelenpakket van het waterschap vastgesteld. Hierin staan maatregelen voor vismigratie en het opstellen van een plan voor het verplaatsen van karper en de uitvoering hiervan. De provincie stelt het volledige KRW-maatregelenpakket vast.

Voor de maatregel 'vervangen gecreosoteerde oevers in de Noordoostpolder' is nog geen besluit genomen. Het onderzoek naar de omvang en ernst van het probleem is gestart en wordt naar verwachting medio 2022 afgerond.

Het waterschap heeft de opgave om duurzame oevers aan te leggen langs 40% van de oevers van tochten. Deze opgave is begin 2022 afgerond. Langs de Noorderplassen en het Weerwater legt het waterschap samen met de gemeente Almere en de provincie natuurvriendelijke oevers aan. De gemeente Almere voert uit en het waterschap en de provincie betalen mee.

In 2021 is de aanleg van oevers rond de Noorderplassen afgerond. Langs het Weerwater is meer dan 80% van de oevers gereed. Het resterende deel wordt in 2022 aangelegd.

De waterkwaliteitsdoelen voor stedelijk water zijn vastgesteld

De waterkwaliteitsdoelen voor het stedelijke niet-KRW water zijn in oktober 2021 door de provincie vastgesteld. Het waterschap en de provincie hebben deze in samenwerking met gemeenten de afgelopen jaren opgesteld. De doelen zijn onderdeel van de 'Doelen Overige Wateren'.

De provincie ziet erop toe dat de afgesproken maatregelen uitgevoerd worden en dat de doelen bereikt worden. Het waterschap monitort de waterkwaliteit.

Met de doelen, de bijbehorende maatregelen en monitoring gaat de waterkwaliteit in het stedelijke gebied niet achteruit en wordt waar nodig verbeterd.

Figuur 13: waterkwaliteitsonderzoek in stedelijk water Dronten naar het effect van wegvangen van geknobbeld Amerikaanse rivierkreeft

Praktisch beheerkader exotenaanpak in ontwikkeling

In 2021 is de exotenaanpak, met praktische (werk)afspraken, in concept gereedgekomen. In deze aanpak staat hoe we als waterschap omgaan met invasieve exoten. Ook in 2021 zijn soorten als Japanse duizendknoop en Ongelijkbladig vederkruid bestreden of beheerd om (verdere) problemen voor ons waterbeheer te voorkomen. In 2022 ontvangt de AV een informatiebrief over de exotenaanpak.

Figuur 14 Inspectie naar invasieve waterplanten in de Lage Vaart bij Lelystad

Minder plasticdeeltjes in afvalwater Zeewolde
Voor het tweede opeenvolgende jaar konden de zwerfafvalactiviteiten op de basisscholen niet doorgaan vanwege corona.

Met de AWZI's Zeewolde en Almere hebben we in 2021 deelgenomen aan een landelijk onderzoek naar meetmethoden van microplastics. We verwachten de resultaten in 2022. In dezelfde periode is onderzoek

Figuur 15: Zichtbare plasticdeeltjes in afvalwater

gedaan naar zichtbare plasticdeeltjes op AWZI Zeewolde en in de riolering van industrieterrein Trekkersveld. De resultaten stemmen positief; vergeleken met eerdere jaren zijn weinig plasticdeeltjes aangetroffen.

Bronmaatregelen medicijnresten is een continue proces

Het waterschap werkt aan bewustwordingscampagnes voor het verminderen van medicijnresten in afvalwater. Vanaf 2019 richten we ons op bijeenkomsten met artsen en apothekers (FTO's). Hierin worden de bronmaatregelen verkend. Ook in 2021 is een FTO gehouden, in Almere.

Actieplan Bodem en Water programma 2021-2026 opgesteld

Figuur 16 Een ondernemer uit Espel vertelt over de maatregelen om perceelafspoeling te voorkomen

In 2021 is binnen het Actieplan Bodem en Water een nieuw programma 2021-2026 opgesteld. Ook de samenwerkingsovereenkomst tussen de LTO-Noord, provincie en waterschap is vernieuwd. Zodat deze begin 2022 kan worden ondertekend.

De projecten zijn er vooral gericht om minder meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen te laten wegspoelen naar het oppervlaktewater. Rond de Vuursteentocht loopt een pilot waarbij agrariërs advies krijgen over betere stikstofbenutting. Rondom de Roerdomptocht loopt een vergelijkbare pilot waarbij de agrariërs met zelfmeetinstrumenten meer inzicht krijgen in stikstofverlies naar het oppervlaktewater. Door slim en nauwkeurig te monitoren, verwachten we als waterschap de effecten van de pilots op kavelsloot- en mogelijk tochniveau te kunnen terugzien. In 2021 is het effect van

maatregelen tegen perceelafspoeling onderzocht. De resultaten van de praktijkproeven perceelafspoeling worden begin 2022 verwacht.

Verder is in 2021 voor de tweede keer het project Bezem door de middelenkast uitgevoerd. In totaal werd ca 16.500 kilo aan gewasbeschermingsmiddelen opgehaald die niet meer toegepast mogen worden. Het ABW dringt er bij de inzamelaars op aan om de bestaande inzamelstructuur aan te passen zodat agrariërs deze middelen in de toekomst eenvoudig kunnen aanbieden bij een erkende verwerker.

3.2.2 Speciale investeringen programma Voldoende en gezond water

Speciale investering		Programma		Financieel		Planning	
Renovatie en verduurzaming gemaal Vissering		Voldoende en gezond water		Krediet in € 9.439.000 (netto)		2019 - 2022	
Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	X		Uitvoeringsfase		Nazorgfase	Afgerond
Kaders / Doelstellingen: 1. Garanderen beschikbaarheid en betrouwbaarheid gemaal voor de komende 40 jaar. 2. Reduceren energieverbruik en CO2 uitstoot 3. Verlagen levenscycluskosten 4. Assets van het waterschap beschikbaar stellen (ter bevordering van de energietransitie) 5. Zelfvoorzienend voor wat betreft energie (exclusief pompsysteem) 6. Bewustzijn en enthousiasme creëren over de taken van Waterschap Zuiderzeeland 7. Realiseren van een vismigratiesysteem							
Voortgang en resultaten 2021 In 2021 is de uitvoeringsfase gestart van de renovatie en verduurzaming van gemaal Vissering. Dit loopt volgens planning en naar tevredenheid. In april 2021 is door DenH besloten over de uitwerking							

van de stelpost 'maatschappelijke meerwaarde'. De uitwerking bestaat uit het in beeld brengen van de vismigraatie en het creëren van een filmproductie over het verleden, heden en de toekomst van gemaal Vissering. Ten slotte is in december 2021 besloten om een schikkingsovereenkomst te tekenen, waardoor de juridische procedure is afgesloten met een schikking.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Maatregelen bodemdalingsgebied Zuidwest Emmeloord	Voldoende en gezond water	€1.440.000	2018-2022
Onderzoeksfase	x Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
Kaders / doelstellingen: Reduceren wateropgave in bodemdalingsgebied Zuidwest Emmeloord door het nemen van kosteneffectieve optimalisatiemaatregelen. 1. Verbreden Vliegtuig D-tocht 2. Realiseren voortstuwerpakket 3. Indienen verzoek tot partiële normverlaging bij provincie Flevoland			
Voortgang en resultaten 2021 Alternatieven voor verbreden Vliegtuig-d-tocht. De geplande verbreding van de Vliegtuig D-tocht is niet mogelijk in verband met het risico van opbarsting. In 2021 nam het waterschap maatregelen die een alternatief kunnen zijn voor de verbreding. Om te zien of de maatregelen het beoogde effect hebben startte het waterschap in 2021 met extra metingen. In 2022 besluit de AV over eventuele aanvullende maatregelen.			
Vorstuwerspakket Het voortstuwerpakket bestaat uit de aanleg van twee voortstuwers (Johannes Posttocht en Hannie Schafttocht) en een pompinstallatie (Zuider d-tocht). Daarnaast is voorzien in mitigerende maatregelen. In maart 2021 is het projectplan bestuurlijk vastgesteld en hierop zijn drie bezwaren gekomen en inmiddels behandeld in bezwarencommissie (augustus 2021) met als resultaat een gepubliceerd advies (oktober 2021). Eind 2021 is gekeken hoe we antwoorden kunnen geven op het advies van de bezwarencommissie. Genoemde proces loopt door in 2022. In 2021 is ook een wijzigingsverzoek op de deadline (van 31-12-2022 naar 1 november 2024) van de POP3 subsidie aangevraagd. Het wijzigingsverzoek is gehonoreerd. In 2021 is ook door een ondersteunend ingenieursbureau een variant voor een voorlopig ontwerp uitgewerkt van de voortstuwers en pompinstallatie en deze zijn besproken met de direct betrokkenen in het gebied. 2022 zal een bestuurlijk jaar worden. Het projectplan zal volledig heroverwogen moeten worden incl. de financiën en ingebrachte bezwaren.			
Partiële normverlaging In 2024 toetst het waterschap het watersysteem aan de regionale normen voor wateroverlast. Met de provincie Flevoland zijn eerder afspraken gemaakt over het proces om te komen tot normaanpassing in 2023. Het verzoek tot een gedeeltelijke normverlaging voor het gebied ten zuidwesten van Emmeloord maakt onderdeel van het gebiedsproces.			

3.2.3 Afronding maatregelen programma Voldoende en gezond water

In het boekjaar afgeronde maatregelen:

- Vanaf 2016 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel dat vrijkomt uit watergangen, taluds, plasbermen, dijken e.d. op duurzame en kosteneffectieve wijze kan worden verwerkt.
- Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in het beheergebied.
- Uiterlijk in 2021 stelt het waterschap een beheerkader op voor het tegengaan van vestiging en verspreiding van exoten
- Uiterlijk 2021 verkent het waterschap in samenwerking met producenten, voorschrijvers en gebruikers de kansrijkheid van maatregelen om de emissies van geneesmiddelen voor mens en dier te verminderen.
- Het waterschap beslist in 2021 over aanpassing van het grondwatermeetnet.
- In de periode tot en met 2021 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, voor niet-KRW waterlichamen doelen af voor regionale (ecologische) en fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.

3.3. WAT HEEFT HET GEKOST?

Overzicht programma Voldoende en gezond water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Voldoende en gezond water	23,2	24,3	25,6	23,5

In paragraaf 8.3 is een toelichting opgenomen over de belangrijkste afwijkingen.

4. Programma Schoon, gezuiverd water

4.1. WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Beheer en onderhoud afvalwaterketen

2021 stond in het teken van corona. De landelijke richtlijnen zijn toegepast en dit heeft geleid tot organisatorische maatregelen op het gebied van de afvalwaterketen. Deze maatregelen blijven ook in de eerste periode van 2022 van kracht.

Ondanks de beperkende maatregelen zijn de resultaten van de processen grotendeels volgens afspraak gelopen.

In het boekjaar 2021 is een overschrijding van de beheerkosten opgetreden, waarvoor de AV in december 2021 een begrotingswijziging heeft vastgesteld. Deze overschrijding wordt grotendeels veroorzaakt door de stijging in energielasten, maar ook door een toename in het beheer en onderhoud en de slibeindverwerking.

Het afgelopen jaar zijn er – ondanks corona - veel investeringen succesvol afgerond. De vertragingen die zijn opgetreden worden onder andere veroorzaakt door oplopende levertijden voor materialen en de gevolgen van corona. Dit zorgde onder andere voor vertraging bij de realisatie van Ephyra 2.0.

Integrale aanpak Afvalwater Zuiderzeeland vastgesteld en gestart met de uitwerking

Met de vaststelling van de integrale aanpak Afvalwater Zuiderzeeland is een visie op zuiveren uitgewerkt met een doorkijk tot 2030. Tegelijk is een aanpak van het verwijderen van microverontreinigingen bepaald. Onderdeel van deze aanpak zijn de voorgenomen aanpassingen voor AWZI Almere en AWZI Zeewolde (zie de "speciale investeringen in paragraaf 4.2.2"). Hierin wordt per zuivering een afgewogen maatregelenpakket uitgewerkt om de capaciteit van de zuiveringen te vergroten, te verduurzamen en slib te reduceren. Daarnaast is in 2021 gestart met nadenken hoe deze zuiveringen klimaatneutraal gemaakt kunnen worden. Voor de zuiveringen in Dronten en Tollebeek is gestart met een verkenning op hoe deze zuiveringen uitgebreid kunnen worden om de verwachte groei op te vangen. Om in de toekomst geproduceerde (grond)stoffen af te kunnen zetten is het waterschap als aandeelhouder toegetreden tot Aquaminerals.

In lijn met de strategie stelde het waterschap samen met de waterschappen binnen Waterkracht en uiteindelijk ook in samenwerking met de kennispartners een aanvraag op voor het Nationaal Groeifonds en deze ingediend. In de loop van 2022 wordt duidelijk of de aanvraag wordt toegekend.

Slibreductie en strategie slibeindverwerking

De gestelde 20% reductie van de hoeveelheid zuiveringsslib (tonnen slibkoek) ten opzichte van 2018 kan naar verwachting met de huidige plannen in 2027 worden gerealiseerd. Dit is volgens de geactualiseerde maatregelen vanuit het Bestuursprogramma Water beweegt ons. Door procesoptimalisatie is de huidige slibreductie ongeveer 5%.

Sinds eind 2021 is Waterschap Zuiderzeeland formeel aandeelhouder van energie- en afvalbedrijf HVC. Hiermee kwam een einde aan een lang traject rond het borgen van de slibeindverwerking. Per 1 april 2022 zorgt HVC voor de verwerking van ons zuiveringsslib. Eind 2021 is er een inventarisatie gemaakt van de kosten per locatie. De trendanalyse van het energie verbruik en de chemicaliën moeten nog volgen. In 2021 is financial close bereikt op slibdroging (binnen marges achtergestelde lening)

Kaders en koers discrepantie vastgesteld

Begin 2021 stelde de AV op basis van de evaluatie over het onderwerp Discrepantie een koers vast voor de aanpak voor de komende jaren. In de komende periode ligt de focus op de probleemgebieden en is daarbij meer inzet voorzien op samenwerking en communicatie. Daarnaast wordt de inzet op toezicht gecontinueerd. Eind 2022 worden de resultaten aan de Algemene Vergadering gepresenteerd.

4.2. WAT HEBBEN WE GEDAAN?

4.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

Coronavirus onderzocht in afvalwater, winnaar Waterinnovatieprijs

In maart 2021 tekenden we een meerjarige samenwerkingsoverkomst met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) voor de signalering van COVID-19 in rioolwater. Deze overeenkomst gaat over ons aandeel in de Nationaal Rioolwater Monitor.

De Nationaal Rioolwater Monitor won op 2 december 2021 de Waterinnovatieprijs in de categorie Waterschap van de toekomst. De jury zag dat deze innovatie Nederland internationaal op de kaart zette en prijst de samenwerking tussen Unie van Waterschappen, waterschappen, ministerie van VWS en RIVM. Bovendien is er waardering voor de snelheid van laboratorium-schaal naar uitrol in paar maanden tijd, tot continue vier keer per week elke zuivering bemonsteren. Het project gaf de maatschappelijke meerwaarde van de zuivering een boost. De zuivering als signaleringsinstrument of volksgezondheidsmonitor.

Figuur 17 Media aandacht voor onderzoek coronavirus

Afvalwaterprognoses – Grip op Groei

We zien een sterke toename van Groei in het beheergebied en het wordt steeds belangrijker om samen met onze regionale partners grip te krijgen op de consequenties van deze groei op de afvalwaterassets. Op verschillende niveau's: landelijk (STOWA), regionaal (binnen de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland (SAF)) en lokaal is een start gemaakt om meer inzicht te krijgen op de groei en ontwikkelingen binnen het stedelijk gebied. Voor de gemeente Almere is een tool ontwikkeld om snel inzicht te krijgen in de consequenties van stedelijke ontwikkelingen voor het transportsysteem.

Op weg naar nieuwe overeenkomsten met verschillende gemeenten

In 2021 hebben we gesprekken gevoerd met gemeente Urk over de verwerking van afvalwater van een nieuwe woonwijk. Die gesprekken leidden tot het inzicht dat we samenwerkingsafspraken met gemeenten in overeenkomsten moeten vastleggen. In dit traject zijn de bestuurlijke uitgangspunten voor de kostenverdeling tussen gemeenten en waterschap vastgelegd. Met een overeenkomst is voor beide partijen helder wat de meest doelmatige manier is om afvalwater in te zamelen, transporteren en verwerken en hoe we de kosten verdelen. De gemaakte afspraken worden vastgelegd in een nieuwe overeenkomst in 2022.

Naast de gemeente Urk wordt samen met de gemeenten Almere, Dronten en Zeewolde variantenstudies uitgevoerd of in 2022 gestart om zichtbaar te maken welke maatregelen gewenst zijn in het afvalwatersysteem.

Gebiedsontwikkeling zuiveringskring Zeewolde in beeld

De te verwachten groei van recreatieactiviteiten in de Zuidlob van Zeewolde was aanleiding om in 2021 de variantenstudie Zuidlob op te stellen. In deze studie keken we naar ontwikkelingen en uitbreiding van het persleidingssysteem van Zeewolde tot medio 2040. Ook de lokale verwerking van het afvalwater van het Erkemederstrand en Eemhof recreatiegebied zijn onderdelen hiervan. In 2022 moet deze studies leiden tot een voorstel voor aanpassing van het transportstelsel.

Metten is weten, lachgasproductie in AWZI's

Bij het zuiveren van afvalwater en vooral bij de verwijdering van stikstof wordt N₂O (lachgas) geproduceerd. In de Klimaatmonitor van de waterschappen wordt ook lachgas meegenomen en is zichtbaar dat dit het belangrijkste broeikasgas is. In 2021 is daarom begonnen om op de AWZI's Zeewolde en Dronten meetapparatuur te installeren om kennis op te doen wanneer en onder welke omstandigheden lachgas wordt gevormd. Daarna kan de uitstoot worden bepaald ten opzichte van de standaard rekenregel en wordt inzicht verkregen in het handelingsperspectief om uitstoot te verminderen.

Persleidingenbeheerplan

In 2019 is het persleidingbeheerplan goedgekeurd. Vanaf 2021 zouden twee persleidingen per jaar worden geïnspecteerd. Afgelopen jaar is geconstateerd dat het niet mogelijk is om met het huidige beschikbare budget twee persleidingen te inspecteren. Een toename in de kosten van de uitvoering en wettelijke bepalingen die extra werk met zich meebrengen liggen hieraan ten grondslag. Dit wordt veroorzaakt doordat naast de kosten van de inspectie er extra kosten worden gemaakt voor calamiteitenplannen, validaties van gegevens en aanpassingen aan het leidingwerk. In 2022 wordt het gesprek met de Algemene Vergadering aangegaan om tot een besluit te komen.

Circulair afvalwater - Waterlab Circulair

Het Waterlab, de verbeteringsslag aan IBA-systemen en het realiseren van meer circulaire afvalwatersystemen is vanaf 2021 ondergebracht binnen de Samenwerking Afvalwater Flevoland (SAF).

De casus hybride sanitatie voor Oosterwold wordt betrokken bij de uitwerking van het project Almere Fit for the Future.

Figuur 18 WaterLab Flevoland

4.2.2 Speciale investeringen programma Schoon, gezuiverd water

Speciale investering	Programma	Financieel		Planning
AWZI Almere fit for the future	Schoon, gezuiverd water	1,0 miljoen (voorbereidingskrediet)		2021-2025
Onderzoeksfase	x Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Kaders / doelstellingen: Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Zeewolde, gericht op: • Vergroten capaciteit AWZI Almere; • Circa 20 % slibreductie ten opzichte van 2018; • Productie duurzame energie en het winnen van grondstoffen; • Schoner oppervlaktewater, verwijdering van micro verontreinigingen; • in kaart brengen aanpak voor een klimaatneutrale AWZI Zeewolde. Vanuit de eerder vastgestelde Beleidskaders: • Bestuursprogramma 2019 – 2023, • Collegeplan 2019 – 2023, • Meerjarenbegroting 2019 – 2022, • Voorjaarsnota 2020-2023, • Waterbeheerprogramma, • Masterplan Duurzame Energie, • Ontwikkelagenda grondstoffen, Zicht op Waterkwaliteit 2018-2021. Is een aanpak vastgesteld voor het project Almere Fit for the Future: Om het zuiveringsslib op een robuuste manier te kunnen blijven verwerken is een groot deel van de sliblijn aan vervanging toe. Om de het groeiend aanbod van afvalwater in de toekomst te kunnen blijven verwerken moet de capaciteit van de AWZI, inclusief de sliblijn, worden vergroot. Ook is het wenselijk om maatregelen op de AWZI's toe te passen voor het verwijderen van microverontreinigingen uit het afvalwater.				
Voortgang en resultaten 2021 Op 6 juli 2021 besloot de AV om:				

1. de uitbreiding van de AWZI Almere verder uit te werken in een definitief ontwerp en bestek op basis van de variant met slibgisting en struvietterugwinning en hiervoor een voorbereidingskrediet te verstrekken van € 1,0 miljoen;
2. bij dit ontwerp ook een installatie voor de dosering van poederkool voor de verwijdering van microverontreinigingen mee te ontwerpen;
3. in te stemmen met het uitwerken van een plan van aanpak met maatregelen om te komen tot een klimaat neutrale AWZI Almere.

In de periode juli 2021 tot december 2021 zijn de voorbereidingen gestart voor het uitvragen van adviesdiensten voor de benodigde werkzaamheden. Eind december werd bekend dat onvoldoende voorbereidingskrediet beschikbaar is om het totaal van werkzaamheden in opdracht te kunnen geven. In 2022 wordt een voorstel gedaan aan de AV hoe hier mee om te gaan.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Aanpassing AWZI Zeewolde	Schoon, gezuiverd water	€ 150.000 (voorbereidingskrediet)	2021-2023
Onderzoeksfase	x Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
			Afgerond

Kaders / doelstellingen:

Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Zeewolde, gericht op:

- vergroting van de capaciteit van de AWZI met 10%-15%;
- terugwinnen van cellulose en daarmee een bijdrage leveren aan circulariteit;
- in kaart brengen aanpak voor een klimaatneutrale AWZI Zeewolde.

Voortgang en resultaten 2021

In 2021 zijn concrete stappen gezet om er voor te zorgen dat de AWZI Zeewolde de komende jaren (tot 2027-2029) nog voldoende capaciteit heeft om het afvalwater van Zeewolde te kunnen behandelen. Er is een voorbereidingskrediet ter beschikking gesteld voor het uitwerken van een ontwerp en bestek voor een fijnzeefinstallatie als voorbehandeling van het afvalwater. Hiermee wordt dan ook concreet invulling gegeven aan de Grondstofagenda en wordt met de fijnzeefinstallatie cellulose teruggewonnen. Onderdeel van de voorbereidingen is het uitvoeren van een pilot met een fijnzeef. Tijdens de pilot is nauw samengewerkt met de papierproducent om te komen tot de juiste kwaliteit van de cellulose, zoals de hygiënisatie daarvan. De resultaten worden in februari 2022 verwacht en bij een positief resultaat wordt naar verwachting een intentieverklaring opgesteld tot afname van de cellulose.

Figuur 19 Pilot Fijnzeefinstallatie op AWZI Zeewolde

De realisatie van de full scale installatie is begroot op 2,2 miljoen.

In 2022 vindt een studie plaats voor een voorstel van maatregelen om te komen tot klimaatneutraliteit van de AWZI Zeewolde.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Uitbreiding AWZI's	Schoon, gezuiverd water	Nader te bepalen	2021-2025
x Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
Kaders / doelstellingen: De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door de AV.			
Voortgang en resultaten 2021 In 2021 is gestart met verkennend onderzoek hoe om te gaan met het toekomstig afvalwateraanbod voor de AWZI's Tollebeek en Dronten. In deze analyse worden de groeiprognozes van de gemeenten betrokken. De resultaten van de verkenning wordt in 2022 vertaald in een totaal voorstel voor de volgende fase. Voor de AWZI Lelystad is voor de planperiode een vervanging van de beluchting voorzien voor 2023, waarmee de capaciteit van de AWZI toeneemt.			

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
P&ID's op orde	Schoon, gezuiverd water	€ 1.700.000	2020-2024
x Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
Kaders / doelstellingen - Het actueel maken van de Proces and Instrumentation Diagrams (P&ID's) van de installaties van Waterschap Zuiderzeeland volgens de Aquo systematiek (voor zowel de zuiverings- als de watersysteemtaak). - Borgen van de actualiteit van de P&ID's richting toekomst in de organisatie.			
Voortgang en resultaten 2021 Er is vertraging opgelopen door corona en de uitvoering van Ephyra 2.0. De nieuwe einddatum is bepaald op eind 2024. De werkzaamheden (inspecties, opnames, overleg etc.) op de objecten konden hierdoor niet allemaal plaatsvinden. Dit betekent ook dat er een onderbesteding was op het investeringsbudget van 2021. In 2021 zijn onderstaande resultaten geboekt: • de rioolgemaal van de zuiveringskringen Almere, Lelystad en Zeewolde zijn geïnventariseerd en omgezet naar de Aquo systematiek. Daarmee zijn de tekeningen en de besturingen van 58 van de 74 rioolgemaal aangepast; • AWZI's Tollebeek, Dronten, Almere en Zeewolde zijn geïnventariseerd en uitgetekend. De inventarisatie van AWZI Lelystad is gestart. Ook voor gemaal Smeenge is de opdracht voor inventarisatie gegeven; • het wateraanvoersysteem is in de Noordoostpolder voor het grootste gedeelte geïnventariseerd; • het proces voor op orde houden van de tekeningen is opgezet en ingevoerd.			

4.2.3 Afronding maatregelen programma Schoon, gezuiverd water

In het boekjaar afgeronde maatregel:

- Uiterlijk in 2021 stelt het waterschap een visie voor de afvalwaterketen op.

4.3. WAT HEEFT HET GEKOST?

Overzicht programma Schoon, gezuiverd water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Schoon, gezuiverd water	20,8	21,2	21,2	21,1

In paragraaf 8.3 is een toelichting opgenomen over de belangrijkste afwijkingen.

5. Programma Financiën, organisatie en informatie

5.1. WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In 2021 had het coronavirus impact op onze werk. Zolang thuiswerken de norm was, bleven activiteiten waarbij fysieke aanwezigheid wenselijk of nodig is lastig. Dit had invloed op organisatieontwikkeling, opleidingstrajecten, inwerkprogramma's van nieuwe medewerkers en het realiseren/onderhouden van samenwerkingsverbanden. De krapte op de arbeidsmarkt maakt dat we creatieve en vernieuwde wervingsoplossingen zoeken om de ICT- en technische en juridische functies vervuld te krijgen.

Ook in 2021 werkten we aan de toekomstbestendigheid van het waterschap in financiële zin. Het reserve- en schuldenbeleid en de herstructurering van de leningenportefeuille is voorbereid. Ook zijn we gestart met de implementatie van een nieuw financieel systeem, wat onze interne beheersing op een hoger niveau zal tillen.

Digitale informatie ging de afgelopen jaren een steeds grotere rol spelen in de samenleving en ons waterschap. Het waterschapwerk is steeds meer informatievergericht, zowel intern als extern. Dit brengt nieuwe kansen en soms ook risico's met zich mee. Eind 2020 stelden we een nieuwe informatiestrategie vast, gebaseerd op drie pijlers: we investeren in een solide huis, we investeren in een veilige basis en we zetten in op een gezonde ambitie.

In 2021 boekten we vooruitgang als het gaat om een solide informatiestructuur, digitale toegankelijkheid en goede digitale dienstverlening. In het afgelopen jaar kregen we de bezetting van de informatievoorziening nagenoeg op orde en daarmee kunnen we onze bedrijfsvoering nu goed ondersteunen met ICT-voorzieningen. Onze digitale waakzaamheid is blijvend verbeterd en we gingen verder met het verbeteren van onze digitale dienstverlening.

5.2. WAT HEBBEN WE GEDAAN?

5.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

Werken aan een financieel toekomstbestendig waterschap

De opgaven van het waterschap op onder andere het gebied van waterveiligheid, klimaat en waterkwaliteit zijn en blijven groot. De omvang van de opgaven heeft effect op de financiële positie van het waterschap. Het kunnen sturen op toekomstige kosten en op toekomstige investerings- en schuldombang is daarbij belangrijk. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat Zuiderzeeland zijn gezonde financiële positie op orde heeft en ook voor de toekomst behoudt.

Reserve- en schuldenbeleid nu en in de toekomst op orde

Het waterschap heeft een solide financiële positie en streeft ernaar om deze ook op lange termijn te behouden. De reserveomvang nam in 2021 per saldo toe door een positief jaarresultaat. Dat was groter dan vooraf was ingeschat. De schuldpositie van Zuiderzeeland behoort tot de laagste van alle waterschappen in Nederland. Het jaar 2021 is gebruikt om te onderzoeken hoe de leningenportefeuille beter kan worden afgestemd op de toekomstige opgaven. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2020 op 1 juni 2021 is uit het behaalde jaarresultaat 2020 voor een mogelijke herstructurering een bestemmingsreserve van € 2,4 miljoen gevormd. In het voorjaar van 2022 wordt aan de AV, als resultaat van het hiervoor genoemde onderzoek, het voorstel voorgelegd om de leningenportefeuille te herstructureren. Het evalueren en herzien van het reservebeleid wordt in 2022 opgepakt.

Meer aandacht voor interne beheersing

2021 was het tweede jaar dat BDO Accountants de jaarstukken van het daarvoor gelegen jaar controleerde. In het accountantsverslag was voortgang te zien op het gebied van interne beheersing. De

uit een aantal leden van de A V gevormde accountantscommissie is meegenomen in de stand van zaken. Met een nieuw financieel systeem hopen we een fors aantal aanbevelingen vanuit het accountantsverslag op te lossen.

In 2021 is door het ministerie het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers voor consultatie aan de waterschappen voorgelegd. In het voorstel staan twee belangrijke wijzigingen: de verplichte instelling van een onafhankelijke rekenkamer met alleen externe leden en de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur. De Unie van Waterschappen is nog in overleg met het ministerie over het invoeringsmoment. De verwachting is 1 januari 2025.

Eén jaar nieuwe opzet P&C cyclus

In maart 2021 heeft de AV de nieuwe opzet voor de P&C cyclus vastgesteld. Deze nieuwe opzet had tot doel om de sturingsmogelijkheden van het bestuur beter te faciliteren, door de positie van het bestuur aan de voorkant van het begrotingsproces te verstevigen, dichterbij het doel van het instrument te blijven en overlap tussen instrumenten op te lossen. In 2021 zijn de P&C instrumenten volgens deze nieuwe opzet opgesteld.

Risicomanagement in ontwikkeling

In het verleden werd een organisatiebrede 4-jaarlijkse risicoanalyse uitgevoerd. Om deze daarna te 'vertalen' naar de gewenste risicoreserve. In 2021 is een (meerjarige) ontwikkeling gestart naar risicogestuurd werken. Einddoel van deze ontwikkeling is een meer cyclische aanpak van risico-identificatie en de risicoanalyse.

Start implementatie assetmanagement door vaststelling Strategisch Asset management Plan

Het waterschap maakt bij de uitvoering van zijn taken gebruik van kostbare assets, zoals gemalen, afvalwaterzuiveringsinstallaties, rioolgemalen en persleidingen. Om het werk goed te kunnen doen is de beschikbaarheid van deze assets van essentieel belang. In 2021 zijn voor Waterschap Zuiderzeeland vanuit het programma Asset management kernwaarden ontwikkeld. Met onze kernwaarden geven we aan wat we belangrijk vinden bij het maken van keuzes over doelen, risico's en kosten. Deze kernwaarden zijn voor de ontwikkeling van assetmanagement een belangrijke randvoorwaarde. In een werksessie met de AV zijn de kernwaarden gebruikt om het gesprek aan te gaan over de missie en visie van ons waterschap. In het ontwerp Waterbeheerprogramma zijn de missie, visie en de kernwaarden vastgelegd.

Informatie

Eind 2020 is de Informatiestrategie 2021-2025 vastgelegd, waarin we verder werken aan drie pijlers: we investeren in een solide huis, we investeren in een veilige basis en we zetten in op een gezonde ambitie. In de 2e helft 2022 gaan we de stand van zaken met de Algemene Vergadering over de voortgang van de Informatiestrategie bespreken.

Stabiele basis funding voor digitale ontwikkeling Zuiderzeeland wordt gelegd

Bezetting van de informatievoorziening op orde; ontvlechting van ICT-dienstverlening kost wel meer tijd

Om de uitvoering van de informatievoorziening te ondersteunen versterkten we het geheel van helpdesk, systeem- en netwerkbeheer, applicatiebeheer, database en gegevensbeheer. Hiermee krijgen we een solide basis die continuïteit en goede ondersteuning biedt. Het ontkoppelen van de ICT-dienstverlening (los van Waterschap Drent Overijsselse Delta) vraagt goede voorbereiding die langere doorlooptijd heeft dan verwacht. Hierdoor zijn we er nog niet aan toegekomen om het beheer en onderhoud van de technische infrastructuur door derden ("outsourcing") te laten verzorgen. De start is doorgeschoven naar 2022 en deze wordt volledig afgerond in 2023.

Corona heeft effect op de interne digitale- en facilitaire dienstverlening

Nog steeds beheerst het corona onze digitale en fysieke bedrijfsvoering. Medewerkers van Zuiderzeeland werken veelal vanuit huis, terwijl het werk in het veld en op de zuiveringen en gemalen ook doorlopen. Dit heeft uiteraard gevolgen voor onze digitale en facilitaire bedrijfsvoering. Doordat medewerkers veel minder reizen, minder op kantoor zijn en digitaal samenwerken hebben we minder uitgaven op catering en vergaderen en reiskosten via openbaar vervoer. We verwachten dat medewerkers blijvend deels thuis en deels op kantoor werken. Hiervoor pasten we een aantal vergaderruimten technisch aan. Om zo overleggen waar een deel van de deelnemers thuis en een deel op kantoor deelneemt beter te ondersteunen.

Digitale waakzaamheid is blijvend verbeterd

Door de digitalisering is ons waterschap steeds afhankelijker van een goed functionerende ICT-infrastructuur en -dienstverlening. Hierdoor zijn we ook blijvend alert op aanvallen van buiten en omgang met privacygevoelige informatie. Ons doel is om in 2023 volwassenheidsniveau 4 bereikt te hebben op het gebied van privacy en informatieveiligheid. Dit houdt in dat we risicogestuurd, controleerbaar en optimaal lerend werken.

In 2021 intensiverde we de technische of personele maatregelen, waaronder veilig gebruik van wachtwoorden en fysieke toegangscontrole. Daarnaast stelden we het privacy- en securitybeleid en procedures vast. Een eigen assessment en een externe sectoraudit geven aan dat we nu gemiddeld op volwassenheidsniveau 3 zitten.

Vernieuwing digitale dienstverlening en ondersteuning financiële processen doorgezet

Nederland digitaliseer. Dat biedt grote kansen om de digitale dienstverlening van het waterschap slimmer, toegankelijker en persoonlijker te maken. Wij werken aan een betere klantgerichte en digitale dienstverlening. Het afgelopen jaar zetten we weer een aantal stappen om de interne en externe dienstverlening te verbeteren.

- We zijn bezig met de implementatie van het nieuwe financiële systeem waarbij we een aantal interne bedrijfsprocessen onderbrengen in één integraal systeem. Hiermee vervangen we ook een aantal handmatige processen en gaan we meer systeemgericht werken. Met dit nieuwe systeem zijn we beter aangesloten op het elektronische berichtenverkeer met onze leveranciers en derden. Ook willen we een fors aantal aanbevelingen vanuit de accountant met het nieuwe systeem oplossen. De implementatie van het nieuwe systeem loopt door tot in 2022.
- Om voorbereid te zijn op de invoering van de nieuwe Omgevingswet is gestart met koppeling tussen onze informatiesystemen en het digitale Omgevingsloket. De koppeling en uitwisseling van informatie via het digitale stelsel Omgevingswet (DSO) is weerbarstig en verloopt traag. Aanbieden van informatie vanuit het waterschap, onder andere de publicatie van onze keur en werkingsgebieden, is tot nu toe nog niet gelukt. Zonder uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet zou dit een knelpunt zijn voor ons waterschap.
- Onze website maakten we digitaal toegankelijker, onder andere door een voorleeshulp op de website te installeren en teksten leesbaarder te maken.

Stap voor stap werken we toe naar digitaal hulpvaardige organisatie voor inwoners en bedrijven, bijvoorbeeld via een eigen berichtenbox om zo digitaal te kunnen communiceren met ons waterschap.

Organisatie & Personeel

Coronajaar: uitdagend en vertrouwenwekkend

Wij hebben binnen Zuiderzeeland met elkaar gezorgd voor een veilige werkomgeving. Door ons te houden aan de basisregels. Medewerkers hebben laten zien eigen verantwoordelijkheid serieus te nemen en daarmee ook verantwoordelijkheid te nemen voor elkaars veiligheid. Wij hebben sinds de uitbraak van corona, nu alweer meer dan twee jaar geleden, samen laten zien dat wij als organisatie over het algemeen goed hebben gepresteerd. Wij deelden door met elkaar in gesprek te blijven uiteenlopende meningen en standpunten, met wederzijds respect. Dit zorgde ervoor dat wij niemand uitsluiten van werk op basis van persoonlijke keuzes. De personele flexibiliteit en veerkracht dragen bij aan een veilig werkklimaat. Dit sterkt het vertrouwen dat wij, over het algemeen, samen sterk(er) uit de coronacrisis zullen komen. Uiteraard hebben wij ook voldoende oog voor, en geven blijvend aandacht aan, die collega's die het moeilijk hebben. Ook dit jaar hebben wij moeten dealen met corona. Dit heeft veel gevergd, en doet dit nog steeds, van onze medewerkers. Wij zullen zoals gezegd ervoor zorgen niemand uit het oog te verliezen.

CAO Werken voor Waterschappen kent vernieuwende elementen

De sociale partners bereikten in april 2021 een onderhandelingsakkoord over een nieuwe eenjarige cao. Deze is met terugwerkende kracht ingegaan per 1 januari 2021. Deze cao is tot stand gebracht in het licht van de coronacrisis en met het oog voor de gezamenlijke toekomst. De in de cao gemaakte afspraken over de arbeidsvoorwaarden en het samenspel van de werkgevers en werknemers draagt op de langere termijn bij aan het (nog) meer crisisbestendig zijn. Zo zijn wij in de toekomst beter voorbereid op onverwachte ontwikkelingen. Ontwikkeling en scholing en duurzame inzetbaarheid zijn belangrijke thema's. Baanbrekend en vernieuwend in deze cao is, met het oog op vitaliteit en welzijn, de mogelijkheid om het Persoonlijke Basis Budget (PBB) (deels) in te zetten voor vitaliteit. Dit naast het inzetten voor persoonlijke ontwikkeling. Een extra mogelijkheid voor onze werknemers om eigen regie te voeren op hun ontwikkeling en loopbaanverloop.

Werknemers ontwikkelen zich met zomer- en winteracademie

Met grote zorg en aandacht worden de mogelijkheden voor werknemers om zich te ontwikkelen en toekomstfit te blijven binnen Zuiderzeeland aangeboden. Helaas zijn een aantal ontwikkel- en opleidingstrajecten nog steeds niet gestart door de coronacrisis. Het aanbod wat wij via onze zomer- en winteracademie digitaal kunnen doen is een welkome aanvulling geworden. De aandacht voor vitaliteit en welzijn van onze werknemers is zeker in relatie tot het vele digitale (thuis)werken een blijvend onderdeel binnen de personeelszorg. Variëren in een passend aanbod binnen de ZZLacademie heeft voortdurend de aandacht.

Adjunct-directeur nieuw binnen Zuiderzeeland

Binnen Zuiderzeeland is de topstructuur in de loop van 2021 aangepast. Er is naast de secretaris-directeur een adjunct-directeur aangetrokken. De invoering hiervan zorgde voor duidelijkheid en inzicht in de gewenste verdere organisatieontwikkeling. De uitwerking die de invoering van de structuur heeft en de impact hiervan op sturing en inrichting van organisatieprocessen, is in 2021 in beeld gebracht en vastgesteld. Diverse ontwikkellijnen en trajecten zijn en worden in beeld gebracht. Er is gestart met het samenbrengen en aanbrengen van logische verbanden.

Wij profileren ons als aantrekkelijke werkgever

Wij hebben als Zuiderzeeland in 2021 ingezet op het zijn van een inclusieve werkgever. Onze maatschappelijke betrokkenheid dragen wij actief uit. Het bieden van kansen aan mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt is voor ons vanzelfsprekend geworden. Daarnaast profileren wij ons steeds meer op de arbeidsmarkt als een solide werkgever binnen de wereld van water en watermanagement. Onder meer door ons traineeprogramma in samenwerking met onze Waterkrachtpartners. Wij zijn voortdurend op zoek naar dat wat ons onderscheidt van andere werkgevers. Creativiteit en variatie in ons werkaanbod draagt hier aan bij. De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt lieten in 2021 een krapte zien. Op het vlak van technische beroepen en specialistische functies. Ook Zuiderzeeland heeft last van de overspannen arbeidsmarkt. De krapte waar wij in 2021 last van hebben gehad zal ook het komende jaar de nodige hoofdbrekens opleveren.

Ziekteverzuim op vastgestelde norm

In 2021 kwam het verzuim uit op het niveau van de vastgestelde norm van 4,5%. De aandacht voor vitaliteit en welzijn in brede zin en in het bijzonder op individueel niveau droegen bij aan een verzuim binnen de norm. Dit ondanks het feit dat er sprake is van een coronacrisis. Onze cao maakt het mogelijk om meer maatwerk te geven aan werknemers als het gaat om duurzame inzetbaarheid. Vitaal en gezond de "eindstreep" halen is een van de uitgangspunten. Leidinggevendenden binnen Zuiderzeeland zijn zich bewust van de effecten van de juiste persoonlijke aandacht bij verzuim.

Personeel in cijfers

Omschrijving	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Medewerkers in dienst	319	311
Instroom	33	24
Uitstroom	22	24
Doorstroom	15	16
Man/Vrouw	216/103	209/102
Deeltijders	99	98
Ziekteverzuim	4,5%	4,0%

De financiële toelichting op de realisatie van de loonsom is opgenomen in paragraaf 8.2.2 (toelichting op de lasten).

5.2.2 Speciale investeringen programma Financiën, organisatie en informatie

Speciale investering		Programma	Financieel		Planning
Herinrichting Buitenterrein Waterschapshuis		Financiën, organisatie en Informatie	€ 350.000		2023-2024
Onderzoeksfase	x Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond	
Kaders / doelstellingen: De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door de AV.					
Voortgang en resultaten 2021 Nadat bekend werd dat de gemeente geen prioriteit wil of kan geven aan de oorspronkelijke projectdoelstelling, is de planning van het project verschoven naar 2023-2024 (de oorspronkelijke projectdoelstelling was om het buitenterrein van het waterschapshuis in samenwerking met de gemeente / omgeving een meer open uitstraling te geven). In het jaar 2021 zijn nog geen acties uitgevoerd op deze investering.					

5.2.3 Afronding maatregelen programma Financiën, organisatie en informatie

Er zijn geen maatregelen afgerond in 2021.

5.3. WAT HEEFT HET GEKOST?

Overzicht programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Financiën, organisatie en informatie	18,2	16,9	15,8	13,7

In paragraaf 8.3 is een toelichting opgenomen over de belangrijkste afwijkingen.

Paragrafen

6. Verplichte Paragrafen

Het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de jaarstukken paragrafen worden opgenomen, waarin op de beleidslijnen wordt verantwoord zoals vastgelegd in de programmabegroting. Tevens worden de opbrengsten van de waterschapsbelastingen verantwoord. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de jaarstukken staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor de Algemene Vergadering voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar
- Incidentele baten en lasten
- Onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen
- Waterschapsbelastingen
- Weerstandsvermogen
- Financiering
- Verbonden partijen
- EMU-saldo
- Topinkomens

6.1. BEDRIJFSVOERING

Het beleid, de activiteiten en de daarmee gemoeid zijnde lasten van de bedrijfsvoering van Waterschap Zuiderzeeland zijn opgenomen in het programma Financiën, organisatie en informatie.

6.2. ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht.

Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen van het afgelopen jaar in de inleiding van het jaarverslag op te nemen en de programma specifieke ontwikkelingen mee te nemen in de programmaverantwoording.

6.3. INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig moeten worden beschouwd ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren. De jaarrekening 2021 bevat geen baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en derhalve als incidenteel kunnen worden bestempeld.

6.4. ONTTREKKINGEN AAN VOORZIENINGEN EN BESTEMMINGSRESERVES

In de paragraaf betreffende de onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves is gedaan. Conform het vastgestelde beleid zullen, voordat gelden kunnen worden onttrokken uit bestemmingsreserves, voorstellen daartoe worden gedaan aan de Algemene Vergadering. Pas na vaststelling van deze voorstellen kunnen gelden uit de bestemmingsreserves worden onttrokken.

Een overzicht met de onttrekkingen uit voorzieningen en bestemmingsreserves is opgenomen in de toelichting op de balans.

6.5. WATERSCHAPSBELASTINGEN

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing. In de onderstaande tabellen worden de geprognosticeerde en gerealiseerde belastingopbrengsten weergegeven.

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2021, dat is opgesteld door GBLT. De controle op de juistheid en volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Overzicht belastingen, per kostendrager (bedragen x € 1.000.000)

Taak	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Watersysteemtaak	49,2	49,2	50,1	48,1
Zuiveringstaak	32,0	32,0	34,0	31,1
Totaal	81,2	81,2	84,1	79,2

De opbrengsten van de twee taken bestaan zowel uit de opbrengst van de heffingen als de 'negatieve' opbrengst kwijtschelding en overig.

Overzicht belastingen, onderdeel watersysteemheffing (bedragen x € 1.000.000)

Watersysteemheffing	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Watersysteemheffing ingezetenen	14,9	14,9	15,0	14,3
Watersysteemheffing gebouwd	22,0	22,0	22,5	22,0
Watersysteemheffing ongebouwd	10,5	10,5	10,5	10,1
Watersysteemheffing wegen	0,7	0,7	0,7	0,7
Watersysteemheffing natuur	1,2	1,2	1,2	1,2
Verontreinigingsheffing	0,8	0,8	0,8	0,7
Watersysteemheffing vorige jaren	-	-	0,1	0,0
Subtotaal watersysteemheffing	50,1	50,1	50,8	48,9

De gerealiseerde watersysteemheffing van het aanslagjaar 2021 is grotendeels in lijn met de begrote heffing. Alleen de realisatie van de watersysteemheffing gebouwd laat een voordeel zien door de hogere WOZ-taxaties dan begroot.

Overzicht belastingen, onderdeel zuiveringsheffing (bedragen x € 1.000.000)

Zuiveringsheffing	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Zuiveringsheffing huishoudens	24,8	24,8	25,0	23,8
Zuiveringsheffing bedrijven	8,4	8,4	9,3	7,7
Zuiveringsheffing vorige jaren	-	-	0,8	0,8
Subtotaal zuiveringsheffing	33,2	33,2	35,1	32,3

De gerealiseerde zuiveringsheffing huishoudens van het aanslagjaar 2021 ligt in lijn met de begroting. De hogere opbrengst van de zuiveringsheffing bedrijven is het gevolg van een te negatieve inschatting van de gevolgen van de Corona crisis. De zuiveringsheffing van vorige jaren is € 0,8 miljoen hoger dan de begrote heffing. Ook dit is het voor een belangrijk deel het gevolg van een te negatieve inschatting van de gevolgen van de Corona crisis. Een andere oorzaak is de productieverhoging bij meetbedrijven.

Overzicht belastingen, onderdeel kwijschelding (bedragen x € 1.000.000)

Kwijschelding	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Watersysteemheffing ingezetenen	- 0,9	- 0,9	- 0,8	- 0,8
Zuiveringsheffing huishoudens	- 1,2	- 1,2	- 1,1	- 1,2
Subtotaal kwijschelding	- 2,1	- 2,1	- 1,8	- 2,0

In het jaar 2021 is de gerealiseerde kwijschelding lager dan de begrote kwijschelding. Ook hier is de lagere kwijschelding het gevolg van een te negatieve inschatting van de gevolgen van de Corona crisis.

Overzicht belastingen, totalen (bedragen x € 1.000.000)

Heffing	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Watersysteemheffing	50,1	50,1	50,8	48,9
Zuiveringsheffing	33,2	33,2	35,1	32,3
Kwijschelding	- 2,1	- 2,1	- 1,8	- 2,0
Totaal belastingen	81,2	81,2	84,1	79,2

In de onderstaande tabellen worden de begrote en gerealiseerde belastingeenheden weergegeven, exclusief de in het jaar 2021 gerealiseerde eenheden over voorgaande jaren.

Eenheden watersysteemheffing (x 1.000)

Watersysteemheffing	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Watersysteemheffing ingezetenen	168	168	169	166
Watersysteemheffing gebouwd	53.563	53.563	54.890	50.221
Watersysteemheffing ongebouwd	102	102	102	103
Watersysteemheffing wegen	4	4	4	4
Watersysteemheffing natuur	118	118	118	118
Verontreinigingsheffing	12	12	13	11

De cijfers in de bovenstaande tabel laten zien dat de begrote en gerealiseerde eenheden in veel gevallen dicht bij elkaar liggen. Alleen bij de eenheden watersysteemheffing gebouwd zien we hogere eenheden.

Eenheden zuiveringsheffing (x 1.000)

Zuiveringsheffing	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Zuiveringsheffing huishoudens	404	404	407	400
Zuiveringsheffing bedrijven	137	137	151	130
Totaal	541	541	558	530

Bij de zuiveringsheffing zien we bij de zuiveringsheffing huishoudens iets hogere gerealiseerde eenheden dan begroot. Dit komt door een hoger aantal nieuwe huishoudens dan begroot. Bij de zuiveringsheffing bedrijven zien we fors hogere eenheden. Dit is het gevolg van een te negatieve inschatting van de gevolgen van de Corona crisis.

Sociaal incasseren in 2021

GBLT heeft een start gemaakt met sociaal incasseren, met als doel om klanten met problematische schulden de helpende hand te bieden. Door de beperkingen van de coronamaatregelen is huisbezoek het afgelopen jaar niet mogelijk gebleken. Daarom zijn deze klanten nu als onderdeel van de pilot telefonisch benaderd, voordat de invorderingsstap van het versturen van een dwangbevel wordt gemaakt. De pilot zal in het jaar 2022 worden geëvalueerd op uitvoeringsaspecten, maatschappelijke impact en financiële impact.

6.6. WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen⁴ zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen. Hierbij zijn de beschikbare weerstandscapaciteit en risico's bepalende factoren.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt te berekenen:

Beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2021 voor resultaatbestemming (bedragen x € 1.000.000)

Weerstandscapaciteit	Ultimo 2021
Risico reserves	10,5
Algemene reserve	8,1
Beschikbare weerstandscapaciteit	18,6

Risico's

In deze paragraaf worden de actuele risico's, met een relatief grote omvang, benoemd en toegelicht.

Brede risicoanalyse

In de begroting, het jaarverslag en de bestuursrapportage wordt (in de paragraaf Weerstandsvermogen) gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente organisatie brede risicoanalyse. Hierbij wordt gerapporteerd over bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken.

Risicomanagement

In de eerste helft van 2020 is de risicoanalyse uitgevoerd. Op basis hiervan heeft de AV in het najaar van 2020 besloten tot een aanpassing van de risicoreserve naar € 10,5 miljoen. Inmiddels is de organisatie bezig met de ontwikkeling van integraal risicomanagement, via de methode van het risicoleiderschap. Het streven is om het risicomanagement in te bedden in de P&C cyclus.

Schadeclaims

Voor mogelijke schadeclaims is een voorziening getroffen. Het is echter nooit uit te sluiten dat er zich claims openbaren die deze voorziening te boven gaan.

Voortstuwers

Op 3 juli 2018 heeft de AV ingestemd met het plaatsen van een voortstuwer in de Hannie Schafttocht, een voortstuwer in de Johannes Posttocht, het plaatsen van een pompinstallatie in de Zuider-d-tocht en mitigerende maatregelen met de voorwaarde dat een POP3 subsidie verkregen kon worden. De subsidie (50%) is verkregen. Tegen het projectplan Waterwet zijn bezwaren ingediend en de bezwarencommissie heeft advies uitgebracht. Eind 2021 is gekeken hoe we antwoorden kunnen geven op het advies van de bezwarencommissie. Genoemd proces loopt door in 2022. In 2021 is ook een wijzigingsverzoek op de deadline van de POP3 subsidie (van 31-12-2022 naar 1 november 2024) aangevraagd. Het wijzigingsverzoek is gehonoreerd. 2022 zal een bestuurlijk jaar worden. Het projectplan zal volledig heroverwogen moeten worden incl. de financiën en ingebrachte bezwaren.

Dijkversterkingen

Het waterschap is verantwoordelijk is voor de beheersing van praktisch alle risico's die kunnen optreden binnen deze projecten. Een goede risicobeheersing is cruciaal om het project binnen scope, geraamde tijd en kosten uit te voeren. In het risicodossier zijn de risico's en beheersmaatregelen opgenomen. Voor het project versterking IJsselmeerdijk bedraagt de risicoreservering circa 10% van de totale kosten voor de verkenningsfase.

⁴ Het weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 18,6 miljoen) te delen door het bedrag dat is benodigd om risico's af te dekken te delen (€ 10,5 miljoen). Dit resulteert in een ratio van 1,7.

PAS in relatie tot de versterking van de IJsselmeerdijk

Op 1 juli 2021 is de wet Stikstofreductie en Natuurverbetering in werking getreden. Onderdeel van deze wet is de vrijstelling voor bouw- sloop en eenmalige aanlegactiviteiten, in het kort de bouwvrijstelling. Dit betekent in het vergunningstraject dat voor het aspect stikstof alleen nog de neerslag (depositie) in de gebruiksfase een rol speelt. Dit geeft voor de IJMD ruimte en perspectief. Wel willen we de ambitie, emissieloos, nastreven.

Slibeindverwerking

In het regeerakkoord van het (demissionaire) Kabinet uit 2017 is opgenomen, dat de huidige vrijstelling op het verbranden van zuiveringsslib komt te vervallen. Dit kan een aanzienlijke kostenverhoging met zich mee brengen. Vooralsnog is het invoeren van deze maatregel uitgesteld.

PFAS

Vanaf 2018 ontstonden er bij diverse waterschappen problemen met de afzet van grond en baggerspecie vanwege de mogelijke aanwezigheid van verbindingen uit de PFAS-stoffengroep. Het tijdelijk handelingskader heeft er voor gezorgd dat werkzaamheden weer op gang zijn gekomen. Op 15 januari 2021 heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat bekend gemaakt dat het RIVM een nieuwe gezondheidsgrenswaarde gaat gebruiken voor PFAS. Welke gevolgen de nieuwe grenswaarde in de praktijk precies heeft, is nog niet duidelijk. Dit kan betekenen dat grond verwerkt in onze bestekken niet meer voldoet aan de norm bij een aanscherping en zal de grond tegen extra kosten moeten worden afgevoerd. Voor baggerwerkzaamheden kan het betekenen dat de Vaartplas niet meer gebruikt kan worden voor het toepassen van baggerspecie. Elders toepassen of afvoeren van baggerspecie zal voor een kostenstijging zorgen.

Baggerwerkzaamheden

Het toepassen van baggerspecie in de Vaartplas was tot 1 juli 2020 in het tijdelijk handelingskader niet toegestaan maar is inmiddels, indien de baggerspecie voldoet aan de normen, wel weer mogelijk. In 2021 zal baggerspecie uit het stedelijk gebied weer worden toegepast in de Vaartplas. Een klein percentage van de baggerspecie voldeed niet aan de normen. Deze kostenstijging is opgevangen binnen de begroting. Verder zien we dat de Vaartplas rond 2023 vol zal zijn. Dit zal leiden tot een nog onbekende kostenstijging die in het volgende meerjarenonderhoudsplan zal worden berekend.

Duurzame oevers

Inmiddels kunnen de laatste kilometers duurzame oevers worden aangelegd. De planning loopt uit van eind 2021 naar aanleg tot april/ mei 2022. In overleg met de subsidie coördinator wordt dit gemeld aan de subsidieverstrekker. De uiteindelijke opleverdatum van de subsidie (31 december 2022) komt niet in gevaar en worden er geen consequenties verwacht. Daarbij gaan we er vanuit dat de PFAS normen niet worden aangescherpt, hetgeen zou kunnen leiden tot stagnatie en extra kosten. De uitvoering vindt niet plaats in de meest gunstige periode maar dat is op verzoek van en in afstemming met de aangelanden.

Afschaffen BTW-vrijstelling

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in enkele uitspraken bepaald dat de koepelvrijstelling in de BTW beperkter moet worden toegepast dan tot nu toe gebruikelijk was. In afwachting van reparatie via Europese regelgeving is de aangekondigde inperking van de koepelvrijstelling per 1 januari 2019 opgeschort. Ten aanzien van het voorgaande zijn momenteel geen nieuwe ontwikkelingen te melden.

Overcommittering POP 3

De provincie heeft het waterschap begin 2019 verzocht om in het kader van POP3-water middelen garant te staan voor overcommittering. Om tot een volledige uitputting van de Europese middelen (POP3) te kunnen komen, heeft het nationale Regiebureau POP de provincies geadviseerd om 10% over te committeren op de maatregelen. Ook voor de programmalijn water is deze ambitie uitgesproken. De vooronderstelling hierbij is dat niet alle projecten geheel of gedeeltelijk worden uitgevoerd, dan wel de volledige kosten maken. De Algemene Vergadering heeft in februari 2019 ingestemd met het verstrekken van 6,7% overcommittering (risico van maximaal € 437.000). Ook heeft de Algemene Vergadering, bij amendement, bepaald dat eventuele overgebleven gelden worden ingezet voor waterkwaliteitsmaatregelen. Het maximale overcommittersrisico is voor 50% afgedekt in de Begroting 2022 en Meerjarenraming 2023-2025. Als bij de afrekening blijkt dat er sprake is van overcommittering dan zal aan het Waterschap gevraagd worden dat deel voor haar rekening te nemen. Als er geen sprake

is van overcommitting dan zal er geen beroep worden gedaan op de hiervoor bij het Waterschap (gereserveerde) middelen.

Ontwikkelingen energiemarkt

De totale energiebegroting van het waterschap bedraagt ruim € 5 miljoen. Op de energiemarkt is in de loop van 2021 sprake geweest van forse prijsstijgingen voor zowel elektriciteit als gas. Met name de ontwikkeling van de elektriciteitsprijs kan een forse impact hebben op de lasten van het waterschap in de komende jaren. De leveringsprijzen voor 2022 en 2023 liggen grotendeels vast. Indien huidige marktomstandigheden langdurig aanhouden, zal dit op termijn leiden tot aanzienlijk hogere lasten.

Ontwikkelingen wereldhandelsmarkt

Als gevolg van de sterk aantrekkende wereldeconomie en de coronacrisis is de vraag naar goederen sterk gestegen. Als gevolg hiervan ontstaan er op diverse markten steeds vaker problemen met de levering van goederen. Hoewel de effecten hiervan voor het waterschap tot balansdatum (eind 2021) beperkt zijn, kunnen deze omstandigheden wel leiden tot vertraging in de realisatie van bepaalde projecten. Hoe groot dit risico is, is lastig in te schatten.

6.7. FINANCIERING

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De tarieven in de geld- en kapitaalmarkt bevinden zich op een historisch laag niveau. Het inschatten van deze tarieven is lastig. Het rentepercentage van de nieuw af te sluiten langlopende geldlening van twintig jaar zonder aflossingen was begroot op 1,0% over het jaar 2021. In de realisatie bleek de rente ruim onder dit percentage te liggen. Ook de tarieven op de geldmarkt waren lager dan begroot en vaak zelfs negatief!

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting.

Kasgeldlimiet 2021 (bedragen x € 1.000.000)

	Omschrijving	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
4.	Vlottende schuld minus vlottende middelen	2,9	6,6	5,4	- 1,1
5.	Kasgeldlimiet	19,5	19,5	19,5	19,5
6.	Ruimte onder de kasgeldlimiet	16,6	12,9	14,1	20,6
	Berekening kasgeldlimiet				
7.	Begrotingstotaal	84,8	84,8	84,8	84,8
8.	Percentage regeling	23%	23%	23%	23%
5.	Kasgeldlimiet (7 x 8)	19,5	19,5	19,5	19,5

Uit vorenstaande tabel blijkt dat in het verslagjaar is voldaan aan de kasgeldlimiet. In geen van de kwartalen is de kasgeldlimiet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Renterisiconorm 2021 (bedragen x € 1.000.000)

	Renterisiconorm	Jaar 2021
1	Renteherzieningen	-
2	Aflossingen	4,5
3	Renterisico (1 + 2)	4,5
4	Renterisiconorm	25,4
5	Ruimte onder renterisiconorm	20,9
Berekening renterisiconorm		
4a	Bruto begrotingstotaal	84,8
4b	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	25,4

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtoollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het Ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

Berekening drempelbedrag schatkistbankieren 2021 (bedragen x € 1.000)

	Schatkistbankieren	010121-300621	010721-311221
1.	Begrotingsomvang	84.817 ⁵	84.817 ⁶
2.	Percentage drempel	0,75%	2,00%
3.	Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	636	1.696

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)

⁵ Zie hoofdstuk 10

⁶ Zie hoofdstuk 10

	Omschrijving	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
	Som van de per dag buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	966	187	3.375	24.595
	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen	11	2	37	267
	Ruimte onder het drempelbedrag	625	634	1.660	1.429
	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Financieringsbehoefte

In het jaar 2021 zijn er voorschotten ontvangen voor de realisatie van het dijkversterkingsproject Drontermeerdijk en de voorbereidingsfase van de IJsselmeerdijk dijkvak 8.3. Door deze voorschotten was het niet nodig om nieuwe geldleningen aan te trekken in het jaar 2021.

6.8. VERBONDEN PARTIJEN

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen.

De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Uiteraard blijft Waterschap Zuiderzeeland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen. De paragraaf richt zich op eventuele wijzigingen die zich hebben voorgedaan in het jaar 2021.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De NWB Bank is zeer kredietwaardig met ratings AAA/Aaa van S&P/Moody's. Waterschap Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen, hetgeen neerkomt op 0,11% van het totale aandelenkapitaal. De leningenportefeuille van Waterschap Zuiderzeeland bestaat voor een zeer groot deel uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten. Jaarlijks wordt heemraad Vereijken gemachtigd om namens het waterschap deel te nemen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de NWB.

Unie van Waterschappen (UvW)

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). Dijkgraaf H. Klavers heeft zitting in de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen vijf waterschappen en zes gemeenten deel. Heemraad T. Vereijken is namens het waterschap lid van het algemeen bestuur van GBLT.

GR Aqualysis

Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten, is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Het Bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap. Heemraad J. Caris is namens het waterschap lid van het Bestuur.

GR Het Flevolands Archief

Het Flevolands Archief is de nieuwe naam van het gedeelte van het archief dat in het verleden was ondergebracht bij Nieuw Land Erfgoedcentrum. Het Flevolands Archief is samenwerkingspartner voor diverse overheidsorganen. Dit zijn het Rijk, de provincie Flevoland, de gemeenten Dronten, Lelystad, Urk, Zeewolde en Waterschap Zuiderzeeland. Het archief verzamelt ook particuliere archieven. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor overheidsorganisaties. Namens het waterschap is heemraad A. Poppe lid van het Algemeen Bestuur.

GR Het Waterschapshuis

De gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Het Waterschapshuis bevordert de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector. Het Waterschapshuis is landelijk en sector breed en leent zich vooral voor thema's als: standaardisatie, gemeenschappelijke distributie van gegevens (o.a. Europese en landelijke datasets), informatieveiligheid bij de overheid, aansluiting bij landelijke (ICT) overheidsinitiatieven. Namens het waterschap is Heemraad J. Caris lid van het Algemeen Bestuur.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap.

Windpark Hanze B.V.

Sinds het najaar 2018 is Waterschap Zuiderzeeland aandeelhouder in Windpark Hanze B.V. Windpark Hanze B.V. heeft als doel om een windmolenpark te realiseren en te exploiteren in de gemeente Dronten. De deelname van Waterschap Zuiderzeeland heeft tot doel om de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap op het gebied van energie te realiseren. Namens het waterschap is heemraad A. Poppe vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Vereniging Werken voor waterschappen

De Vereniging Werken voor waterschappen is opgericht eind 2018 en heeft tot doel om te werken aan moderne werknemersvoorwaarden (CAO) voor waterschappen en gelieerde organisaties en neemt daarmee de werkgeverstaken over van de Unie van Waterschappen.

AquaMinerals

Waterschap Zuiderzeeland wil op een maatschappelijk verantwoorde wijze teruggewonnen grondstoffen, gerelateerd aan onze kerntaak, rendabel en duurzaam afzetten. Dit vergt specifieke kennis en kunde die wij vanuit onze kerntaak minder goed beheersen. AquaMinerals speelt hierbij een belangrijke rol als grondstoffenmakelaar.

GR Slibverwerking / HVC

De GR Slibverwerking is een regeling tussen de dagelijkse besturen van verschillende waterschappen die hun slib door HVC laten verwerken. De GR Slibverwerking treedt op als vertegenwoordiger en belangenbehartiger van de waterschappen in HVC. Heemraad J. Caris is namens het waterschap lid van het bestuur van de GR Slibverwerking.

6.9. EMU-SALDO

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van groot belang in verband met de Wet HOF. Het maximale EMU-tekort voor Waterschap Zuiderzeeland bedraagt voor het jaar 2021 € 10,9 miljoen. In bijgevoegde tabel is waar te nemen dat we ruim onder deze norm blijven.

	EMU-saldo	Bedragen x €1.000.000
0	Te verdelen resultaat	5,4
	– betalingen uit reserves	- 1,0
1	EMU-exploitatiesaldo	4,4
2	Invloed investeringen	
	– netto investeringsuitgaven	- 8,1
	+ afschrijvingen en desinvesteringen	+ 9,6
3	Invloed voorzieningen	
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 1,6
	– betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 0,3
	EMU-saldo	7,2

6.10. TOPINKOMENS

Op 1 januari 2013 is de nieuwe Wet normering topinkomens (WNT) ingegaan. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. Op grond van de WNT worden inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak genormeerd en openbaar gemaakt. De maximering is van toepassing op de hoogst leidinggevenden (topfunctionarissen) van de instellingen en interne toezichthouders. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen in een ministeriële regeling aangepast.

Topfunctionarissen zijn, kort gezegd, degenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij waterschappen is de functie van secretaris aangewezen als topfunctionaris.

Op grond van de WNT mag het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2021 neer op € 209.000, inclusief belaste kostenvergoeding en pensioenbijdrage werkgever. Voor ontslagvergoedingen van topfunctionarissen geldt ook een norm van maximaal één jaarsalaris, met een maximum van € 75.000. Bonussen, winstdelingen en andere vormen van variabele beloning zijn niet toegestaan. Voor de rapportage in het kader van de WNT verwijzen wij u naar de paragraaf in de jaarrekening.

Jaarrekening

7. Balans

7.1. BALANS PER 31 DECEMBER

(bedragen x € 1.000)

Debet	Ultimo 2021	Ultimo 2020	Credit	Ultimo 2021	Ultimo 2020
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	1.062	1.312	<i>Eigen vermogen, bestaande uit</i>		
Materiële vaste activa	111.096	112.297	<i>Reserves</i>	33.513	26.453
Financiële vaste activa	7.662	1.864	<i>Gerealiseerd resultaat</i>	5.397	7.791
			Eigen vermogen	38.910	34.244
			Voorzieningen	4.052	2.685
			Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer	78.745	74.840
	119.820	115.473		121.707	111.769
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Vorraden	284	299	Netto vlottende schulden met een looptijd van korter dan een jaar	7.208	4.217
Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	14.907	18.076	Overlopende passiva	14.448	22.225
Overlopende activa	7.420	4.339			
Liquide middelen	932	23			
	23.543	22.738		21.656	26.442
Balanstotaal	143.363	138.211		143.363	138.211

7.2. TOELICHTING OP DE BALANS

7.2.1 Waarderingsgrondslagen

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's. In de toelichtende teksten worden de bedragen weergegeven in hele euro's.

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van de historische kostprijs minus de lineaire afschrijvingen op basis van de verwachte levensduur.

De overige activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

De afschrijving wordt zo berekend dat bij in gebruik name van het kapitaalwerk:

- vóór 1 juli een volledige jaarafschrijving plaatsvindt;
- ná 1 juli geen afschrijving plaatsvindt.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

(Im)materiële vaste activa		Termijn
Algemeen		
Grond		geen afschrijving
Bedrijfsmiddelen		5 - 10 jaar
Hardware/software		5 - 8 jaar
Kantoren en centrale werkplaatsen	Civiel	40 jaar
	Mechanisch/elektrisch	15 jaar
	Inrichting	10 jaar
Zonnepanelen		25 jaar
Omvormer		12 jaar
Waterkeringen		
Waterkeringen		30 jaar
Gemalen, kunstwerken en watergangen		
Watergangen		30 jaar
Gemalen	Civiel	40 jaar
	Mechanisch/elektrisch	20 jaar
Overige kunstwerken		20 - 40 jaar
Zuiveringstechnische werken		
Afvalwaterzuiveringsinstallaties	Civiel	30 jaar

(Im)materiële vaste activa		Termijn
	Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Rioolgemalen	Civil	30 jaar
	Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Persleidingen		30 jaar
Verbeteringswerken		30 jaar

Gronden die zijn verkregen voor de aanleg van duurzame oevers worden afgewaardeerd met 80%. Dit percentage komt overeen met het genoemde percentage voor natuurterreinen in het Waterschapsbesluit. In het verleden werden gronden van duurzame oevers afgewaardeerd met 50%.

Vanaf het jaar 2018 worden er geen uren meer geactiveerd van eigen personeel (projectleiders) van investeringsprojecten. Eind 2020 heeft de AV besloten om personeelslasten voor grote projecten wel te activeren (met een ondergrens van € 85.000).

Financiële vaste activa

Bij de financiële vaste activa worden aandelen opgenomen tegen de nominale waarde.

Voorraden

De voorraad gasolie wordt gewaardeerd op basis van de gewogen gemiddelde inkoopprijs. De voorraad wordt tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar

Voor wat betreft debiteuren worden zo nodig individuele voorzieningen getroffen.

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als een algemeen weerstandsvermogen en hebben geen specifieke bestemming. Zij dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard, meestal bijzondere omstandigheden, op te vangen.

Bestemmingsreserves

Deze reserves worden tegen de nominale waarde opgenomen. De dotaties aan de bestemmingsreserves vinden plaats bij de bepaling van het jaarresultaat. De onttrekkingen gebeuren, conform de besluitvorming van het bestuur, ten gunste van het resultaat.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten mede zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Personele voorzieningen

De personele voorzieningen, onderdeel pensioen- en wachtgeldverplichtingen, worden gewaardeerd op basis van de contante waarde. De overige personele voorzieningen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden gewaardeerd op basis van de nominale waarde.

Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer

De vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, opgenomen tegen de nominale waarde.

Resultaatbepaling

Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten;
- lasten zijn toegerekend aan de periode waarin ze thuishoren;
- baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd;
- verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn.

7.2.2 Toelichting op de activa

Immateriële vaste activa

Software is opgenomen onder de overige immateriële vaste activa. Het verloop van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:
(bedragen x € 1.000)

Immateriële vaste activa	Jaar 2021
Boekwaarde begin boekjaar	1.312
In gebruik genomen investeringen	12
Subtotaal	1.324
Af: afschrijvingen	- 262
Boekwaarde ultimo boekjaar	1.062
Toegerekende rente	21
Totaal kapitaallasten	283

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:
(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa	Boekwaarde begin boekjaar	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen	In gebruik genomen	Boekwaarde einde boekjaar	Toegerekende rente	Totaal kapitaallasten
Waterkeringen ⁷	5.282	-	249	-	5.032	84	333
Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen	26.682	-	2.100	761	25.343	424	2.524
Zuiveringstechnische werken	65.597	-	6.031	3.920	63.486	1.042	7.073
Bedrijfsgebouwen	8.463	-	719	232	7.976	134	853
Overige materiële vaste activa	698	-	223	125	600	11	234
Subtotaal	106.722	-	9.322	5.038	102.437	1.695	11.017
Onderhanden werk	5.576	8.121		- 5.038	8.659		
Totaal materiële vaste activa	112.297	8.121	9.322	-	111.096	1.695	11.017

In bovenstaande nadere specificatie is voor € 3.085.570 aan grond opgenomen als onderdeel van de specificatie. Hierover wordt niet afgeschreven.

Uitgaven aan investeringen die nog niet in gebruik genomen zijn worden verantwoord onder de categorie onderhanden werk. Bij in gebruik name van de investering wordt het totaal van de uitgaven van de investering overgeboekt van de onderhanden werk naar een van de categorieën werken in exploitatie.

Er zijn gedurende het boekjaar geen bijdragen van derden of afwaarderingen verantwoord.

Een nadere specificatie van de onderhanden werken ultimo 2021 is te vinden in het onderdeel 'specificatie onderhanden werken ultimo boekjaar'.

Financiële vaste activa

De opgenomen financiële vaste activa vallen deels in de categorie kapitaalverstrekking aan bedrijven en bestaat uit de volgende drie onderdelen:

- De aanschafwaarde van 42 aandelen A en 26 aandelen B van de NV Nederlandse Waterschapsbank te 's-Gravenhage (€ 9.870). De geschatte nettovermogenswaarde per 31 december 2021 bedraagt € 2.206.000.
- De aanschafwaarde van 1.150 aandelen Windpark Hanze BV te Dronten, (€ 1.150).
- De aanschafwaarde van 257 aandelen AquaMinerals B.V. te Nieuwegein (€ 27.489).

⁷ Het dijkversterkingsproject Drontermeerdijk is uitgevoerd met 100% financiering door het Rijk en is daarmee niet opgenomen als activum met boekwaarde.

Daarnaast valt de opgenomen financiële vaste activa in de categorie leningen aan bedrijven voor een achtergestelde lening die verstrekt is aan Windpark Hanze BV ter waarde van totaal € 7.623.656. Deze lening maakt deel uit van een totale lening die in delen verstrekt zal worden en waarvan de grootte maximaal € 10,0 miljoen bedraagt.

Vorraden

De opgenomen voorraden vallen onder de categorie grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik. Het betreft in totaal 228.189 liter dieselolie, welke gebruikt wordt in de gemalen, met een voorraadwaarde van € 283.550 (gewogen gemiddelde inkoopprijs). Er zijn geen indicaties voor een lagere marktwaarde.

Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar

(bedragen x € 1.000)

Overige uitzettingen	Jaar 2021
Belastingdebiteuren GBLT	13.968
Af: voorziening dubieuze debiteuren	- 1.134
Subtotaal belastingdebiteuren	12.834
Schatkistbankieren	1.329
Overige vorderingen	755
Af: voorziening overige vorderingen	- 11
Subtotaal overige vorderingen	2.073
Overige uitzettingen ultimo boekjaar	14.907

De voorziening dubieuze (handels)debiteuren betreft een inschatting van de verwachte oninbaarheid van de vorderingen.

De voorziening dubieuze belastingdebiteuren bedroeg begin 2021 € 1.584.754. In het jaar 2021 is € 450.428 onttrokken aan deze post. Aan de hand van een inschatting van de openstaande posten ultimo 2021 is de voorziening dubieuze belastingdebiteuren bepaald op € 1.134.326.

Schatkistbankieren

(bedragen x € 1.000)

Drempelbedrag begrotingsjaar	636
Ruimte onder het drempelbedrag	
1 ^e kwartaal	625
2 ^e kwartaal	634
3 ^e kwartaal	1.660
4 ^e kwartaal	1.429

Het positieve saldo op schatkistbankieren is het gevolg van ontvangen voorschotten voor de Drontermeerdijk en de IJsselmeerdijk. Een berekening van het drempelbedrag en de ruimte onder het drempelbedrag per kwartaal is te vinden in paragraaf 5.8. Financiering.

Overlopende activa

Onder deze post worden de nog te ontvangen bedragen, de vooruitbetaalde bedragen en nog te verrekenen bedragen opgenomen. Het saldo ultimo 2021 bedraagt € 8.937.838.

De samenstelling is als volgt:
(bedragen x € 1.000)

Overlopende activa	Stand ultimo
Nog op te leggen door GBLT	1.153
Belastingopbrengsten GBLT	164
Afrekening GBLT	197
Kinderopvangtoeslag (KOTA) ⁸	305
Rente	85
Subsidie Duurzame Oevers (EU)	2.179
Rioolbeheer Zeewolde	296
Complexverrekening energiebelasting ⁹	150
BTW	291
Doorbelasting personeel	115
Vooruitbetalingen	2.128
Overig	357
Saldo overlopende activa	7.420

Specificatie subsidiegelden

(bedragen x € 1.000)

Subsidiegelden	Stand primo	Toevoeging	Correctie	Ontvangen bedragen	Stand ultimo
Subsidie Duurzame Oevers (EU)	1.985	1.005	-157	654	2.179

⁸ Toelichting: de waterschappen leveren, op verzoek van de voormalig staatsecretaris van Financiën, hun bijdrage aan de hersteloperatie kinderopvangtoeslag. Ze doen dat door het kwijtschelden van de schulden van gedupeerde ouders en hun toeslagpartners die voortvloeien uit de waterschapsbelastingen. Het kabinet heeft toegezegd dat de waterschappen de verschuldigde belastingen van gedupeerde ouders en hun toeslagpartners die zij kwijtschelden volledig vergoed krijgen en dat zij ook compensatie krijgen voor de uitvoeringskosten die in het kader van deze operatie door hen worden gemaakt.

⁹ Toelichting: energiebelasting kent een degressief tarief, wat inhoudt: hoe meer afname van energie, hoe lager het percentage uiteindelijk wordt. Indien elke aansluiting apart wordt behandeld, betaal je dus de duurste schijf voor elke aansluiting en dus automatisch ook meer belasting. De complexbepaling zorgt ervoor dat meerdere, bij elkaar horende aansluitingen bij elkaar opgeteld mogen worden. Dit levert een voordeel op, want op deze manier betaal je minder belasting.

Saldo subsidiegelden	1.985	1.005	-157	654	2.179
-----------------------------	--------------	--------------	-------------	------------	--------------

Liquide middelen

Het saldo van deze post bestaat uit:
(bedragen x € 1.000)

Liquide middelen	Jaar 2021
Banken	932
Saldo liquide middelen	932

Er wordt geen gebruik gemaakt van kasgeld.

7.2.3 Toelichting op de passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is in de loop van de jaren opgebouwd via de bestemming van (een deel van) het positieve resultaat. Zij dient als reserve voor het opvangen van onvoorziene kosten en als financieringsmiddel.

De samenstelling van het eigen vermogen voor resultaatverdeling is als volgt:
(bedragen x € 1.000)

Reserve	Stand primo	Herschikken eigen vermogen	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Risicoreserve	13.100	- 2.600	-	-	10.500
Algemene reserve	7.324	1.122	- 298	-	8.148
Tariefegalisatiereserve	3.042		4.705	- 485	7.262
Bestemmingsreserves	2.987	1.478	3.384	- 246	7.603
Totaal reserves	26.453	-	7.791	- 731	33.513
Gerealiseerd resultaat	7.791		- 7.791	5.397	5.397
Totaal eigen vermogen	34.244		-	4.666	38.910

Risicoreserves

De risicoreserves per taak dienen ter dekking van mogelijke risico's die zich voordoen bij de taakuitoefening. De Algemene Vergadering heeft het beleid geformuleerd dat deze risicoreserve bedoeld is als buffer om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen. De hoogte van de risicoreserve is gebaseerd op de periodieke risicoanalyse, waarbij rekening wordt gehouden met het risicoprofiel van het waterschap. De laatstgehouden risicoanalyse gaf een totaalbedrag aan van € 10,5 miljoen. De verdeling over de taken geschiedt op basis van de taakomvang, zoals opgenomen in de laatst vastgestelde meerjarenbegroting. Hierbij was de verhouding tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak 60/40.

(bedragen x € 1.000)

Taak	Stand primo	Herschikken eigen vermogen	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Risicoreserve watersysteemtaak	7.860	- 1.560	-	-	6.300
Risicoreserve zuiveringstaak	5.240	- 1.040	-	-	4.200
Totaal risicoreserves	13.100	- 2.600	-	-	10.500

Algemene reserve

Deze reserve dient ervoor om te zorgen dat het totaal van de reserves van een minimale omvang is. Een aanzienlijk deel van de algemene reserve is in het kader van het herziene reservebeleid toegewezen aan de risicoreserve en de tariefegalisatiereserve. De herkomst van de reserves, zijnde het resultaat van de watersysteemtaak dan wel de zuiveringstaak, blijft hierbij administratief volgbaar. Er vinden hierbij geen verschuivingen plaats tussen reserves die zijn opgebouwd door de watersysteemtaak en reserves die zijn opgebouwd door de zuiveringstaak.

De samenstelling van de algemene reserve is door het bovenstaande als volgt:
(bedragen x € 1.000)

Taak	Stand primo	Herschikken eigen vermogen	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Algemene reserve watersysteemtaak	188	1.560	-	-	1.748
Algemene reserve zuiveringstaak	7.136	- 438	- 298	-	6.400
Totaal algemene reserves	7.324	1.122	- 298	-	8.148

Tariefegalisatiereserve

De Algemene Vergadering heeft bij de vaststelling van de Meerjarenbegroting 2021-2024 besloten om in het jaar 2021 een bedrag van € 485.000 te onttrekken aan deze reserve. Dit bedrag kan nader worden gespecificeerd in een onttrekking van € 595.000 aan de tariefegalisatiereserve van de watersysteemtaak en een toevoeging van € 110.000 aan de zuiveringstaak.

De samenstelling van de tariefegalisatiereserve is door het bovenstaande als volgt:
(bedragen x € 1.000)

Samenstelling	Stand primo	Herschikken eigen vermogen	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Tariefegalisatiereserve watersysteemtaak					
❖ <i>Basis deel</i>	794	-	706	-	1.500
❖ <i>Flexibel deel</i>	-	-	3.399	- 595	2.804
Tariefegalisatiereserve zuiveringstaak					
❖ <i>Basis deel</i>	1.000	-	-	-	1.000
❖ <i>Flexibel deel</i>	1.248	-	600	110	1.958
Totaal tariefegalisatie reserves	3.042	-	4.705	- 485	7.262

Bestemmingsreserves

(bedragen x € 1.000)

Bestemmingsreserve	Stand primo	Herschikken eigen vermogen	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Duurzame energie	51	-	-	-	51
Duurzame oevers	1.317	-	738	- 359	1.696
Optimalisatie Ephyra	122	- 122	-	-	-
Beoordeling keringen	70	-	-	-	70
Windpark Hanze	39	-	50	-	89
Baggeren	1.388	-	-	163	1.551
Bestuursprogramma	-	-	200	- 50	150
Slibeindverwerking	-	1.600	-	-	1.600
Leningenportefeuille	-	-	2.396	-	2.396
Totaal bestemmingsreserves	2.987	1.478	3.384	- 246	7.603

In het jaar 2021 hebben de volgende mutaties op de bestemmingsreserves plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve duurzame energie

Op 29 september 2015 heeft de Algemene Vergadering besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve duurzame energie ter grootte van € 1.000.000 en de hiervoor benodigde gelden in verhouding 60/40 tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak te onttrekken aan de algemene reserve. In de jaren 2015 tot en met 2019 is er, na voorafgaande goedkeuring van de Algemene Vergadering, voor €767.939 aan deze reserve onttrokken. Bij de vaststelling van de meerjarenbegroting 2021-2024 door de AV is besloten om een bedrag van € 181.000 te onttrekken uit deze reserve ter beperking van de tariefstijging. Het resterende saldo ultimo boekjaar bedraagt nog € 51.061.

Bestemmingsreserve duurzame oevers

Deze bestemmingreserve is gevormd uit de in een enig jaar niet besteed budget van aanleg duurzame oevers, zoals besloten in de Algemene Vergadering van 28 november 2017, zodat deze in het volgende jaar weer ter beschikking staan voor het project. Het saldo van deze bestemmingsreserve was begin 2021 na resultaatbestemming € 2.055.000. In 2021 is € 359.334 onttrokken aan de reserve waarmee ultimo boekjaar een saldo resteert van € 1.695.666.

Bestemmingsreserve optimalisatie Ephyra

In de Algemene Vergadering van 12 maart 2019 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen ter financiering van de kosten van nader onderzoek naar de kansen om Ephyra op de AWZI Tollebeek verder te optimaliseren. Het hiervoor geraamde bedrag van € 250.000 zal gevormd worden uit het jaarresultaat 2018. In het jaar 2019 is er voor € 86.899 aan deze reserve onttrokken en in het jaar 2020 voor € 41.282. Aan het einde van 2020 resteert nog een bestemmingsreserve optimalisatie Ephyra van € 121.819. Gezien de doelstelling van deze reserve was gerealiseerd, is bij de vaststelling van de jaarstukken aan de Algemene Vergadering gevraagd het resterende saldo toe te voegen aan de algemene reserves.

Bestemmingreserve beoordeling keringen

In de Algemene Vergadering van 30 oktober 2018 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen met als doel verschuivingen tussen de jaargrenzen van de beoordeling van de primaire keringen op te vangen.

Er is aangegeven dat de projectbegroting van de beoordeling van de primaire waterkeringen volgens kalenderjaren wordt ingericht, maar een inherente dynamiek kent. Het geplande asfaltonderzoek voor dijktrajecten kent een meerjarig karakter. Daarom is voorgesteld de in het jaar 2018 niet bestede middelen van € 70.000 mee te nemen naar volgende jaren, zodat het onderzoek alsnog volledig uitgevoerd kan worden. In de jaren 2019 en verder zijn er geen gelden aan deze reserve onttrokken.

Bestemmingsreserve windpark Hanze

In de Algemene Vergadering van 27 maart 2018 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen met als doel het budgetneutraal inrekenen van de opbrengsten uit het windpark in de meerjarenbegroting door het jaarlijks doteren van de netto-opbrengsten uit het windpark. Ultimo 2021 bedraagt het saldo van deze reserve € 89.387. Bij de resultaatbestemming zullen de netto-opbrengsten uit het windpark van het jaar 2021 worden toegevoegd aan deze reserve.

Bestemmingsreserve baggeren

In 2006 is er een integrale gebiedsdekkende baggervisie opgesteld op basis waarvan de keuze is gemaakt om voor de komende decennia tot een effectief uitvoeringsprogramma te komen en de baggerachterstanden weg te werken. Het plan is de afgelopen jaren steeds geactualiseerd. In het verleden is door de Algemene Vergadering besloten om schommelingen in de uitvoering op te vangen door middel van een voorziening. Op 15 december 2020 is door de Algemene Vergadering besloten om deze voorziening om te vormen naar een bestemmingsreserve. Het totale saldo inclusief de in het jaar 2020 niet besteden baggergelden zijn ingezet ter dekking van de nieuw te vormen bestemmingsreserve baggeren. In 2021 is er € 163.492 toegevoegd aan deze reserve waarmee het saldo ultimo boekjaar € 1.551.069 bedraagt.

Bestemmingsreserve bestuursprogramma

In 2019 is er voor de toen komende bestuursperiode een bestuursprogramma en collegeplan opgesteld. Mede door de Corona-crisis is de uitvoering achtergebleven bij de planning en zijn de bijbehorende middelen niet volledig uitgegeven. Daarom heeft de Algemene Vergadering in 2020 besloten om de niet bestede bedragen van het Bestuursprogramma apart te laten zetten in een bestemmingsreserve. In 2021 is er € 49.997 onttrokken aan deze reserve.

Bestemmingsreserve slibeindverwerking

In juli 2020 is door de Algemene Vergadering besloten om het zuiveringsslib op termijn te laten verwerken door HVC. Om dit te doen moet HVC aanvullende slibverwerkingscapaciteit realiseren middels de bouw van een slibdrooginstallatie. Deze is niet gereed op het moment dat het huidige slibverwerkingscontract eindigt. Voor de tussenliggende periode is een tijdelijke oplossing nodig die in de huidige markt-omstandigheden aanvullende kosten met zich mee kan brengen. Op 25 november 2020 heeft de Algemene Vergadering ingestemd met het voorstel om een deel van de algemene reserve van de zuiveringstaak over te boeken naar een reserve van de zuiveringstaak met als doel het opvangen van deze financiële effecten van slibeindverwerking in deze tussenliggende periode. Op basis van de overeenkomst met HVC is besloten om hiervoor een bedrag over te boeken van € 1,6 miljoen.

Bestemmingsreserve leningenportefeuille

Het waterschap krijgt de komende jaren te maken met aanzienlijke (investerings)opgaven, onder andere voor versterking van keringen en uitbreiding van de AWZI Almere. De piek in deze opgaven wordt voorzien in de periode 2025-2029, waardoor de financieringsbehoefte toeneemt. De huidige leningenportefeuille laat in die periode tegelijkertijd een aantal grote aflossingsverplichtingen zien. Deze beide factoren leiden tot een hoger renterisico. De komende tijd wordt daarom bekeken hoe de leningenportefeuille beter kan worden afgestemd op de toekomstige opgaven. Om dit te realiseren is een bestemmingsreserve gevormd van € 2,4 miljoen.

Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Voorzieningen	Stand primo	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Stand ultimo
Arbeidsgerelateerde verplichtingen				
Pensioenen bestuurders	2.123	66	83	2.106
Wachtgelden bestuurders	79		68	11
Personele reorganisatie	47	89	62	74
PBB vitaliteit	-	106	-	106
Overige voorzieningen				
Voorziening schadedossiers	437	1.384	66	1.755
Totaal voorzieningen	2.686	1.645	279	4.052

De voorzieningen zijn bestemd voor de volgende zaken:

Pensioenen bestuurders

Deze voorziening heeft tot doel de pensioenverplichtingen van het waterschap naar (voormalige) bestuurders zichtbaar te maken. Aan het begin van 2021 was deze voorziening € 2.122.976 groot. In 2021 is aan deze voorziening € 82.582 onttrokken ten behoeve van pensioenbetalingen. Op basis van een actuariële berekening van de toekomstige pensioenopgaven van de huidige en voormalige bestuurders is er in 2021 € 65.601 toegevoegd aan de voorziening. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 2.105.996.

Wachtgelden bestuurders

Deze voorziening heeft tot doel de wachtgeldverplichtingen van het waterschap naar voormalige bestuurders zichtbaar te maken. Aan het begin van 2021 was deze voorziening € 78.512 groot. In 2021 is aan deze voorziening € 35.728 onttrokken ten behoeve van wachtgelddbetalingen. Op basis van een berekening van de toekomstig verwachte wachtgelddbetalingen van de voormalige bestuurders is er in 2021 € 32.322 onttrokken aan de voorziening. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 10.462.

Personele reorganisatie

Deze voorziening heeft tot doel de verplichtingen van het waterschap naar voormalig personeel zichtbaar te maken. Aan het begin van 2021 was deze voorziening € 47.087 groot. In 2021 is aan deze voorziening voor € 62.089 onttrokken ten behoeve van betalingen van uitkeringen. In 2021 is € 89.239 aan de voorziening toegevoegd, waardoor de voorziening ultimo boekjaar nu € 74.237 bedraagt.

PBB vitaliteit

In 2021 heeft een CAO wijziging plaatsgevonden die medewerkers van 58 jaar en ouder in staat stelt een vitaliteitsvoorziening op te bouwen. Dit betekent dat deze groep medewerkers voor een bedrag van € 6.000 per 5 jaar een voorziening kan opbouwen om die voorafgaand aan hun pensioen om te zetten in extra vrije dagen. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 106.100.

Schadedossiers

Dit betreft een prudente berekening van diverse schadedossiers uit het verleden waarin het Waterschap mogelijk in de toekomst tot uitkering zal moeten overgaan. Deze voorziening is gevormd in boekjaar 2020. In 2021 is in totaal € 1.318.328 toegevoegd aan de voorziening waardoor de stand ultimo boekjaar € 1.754.836 bedraagt.

Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer

De opgenomen vaste schulden vallen in de categorie onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen. Het zijn langlopende geldleningen met een looptijd langer dan één jaar ter financiering van de investeringen.

Het verloopoverzicht is als volgt:
(bedragen x € 1.000)

Stand begin boekjaar	74.840
Nieuw aangegane geldleningen	8.460
Af: aflossingen	- 4.555
Saldo langlopende geldleningen	78.745

De rentelast over het boekjaar 2021 bedroeg € 1.714.865. De aflossingsverplichting van de aangegane geldleningen voor het boekjaar 2022 bedraagt € 3.321.781.

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar

(bedragen x € 1.000)

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar	Jaar 2021
Schulden aan leveranciers	7.208
Overig	-
Saldo Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar	7.208

De netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar van het waterschap zijn op basis van nominale waarde gewaardeerd.

Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Overlopende passiva	Jaar 2021
Rente langlopende schulden	872
Afvalinzameling en slibafvoer	258
Energie	740
Inhuur	207
Overige nog te betalen bedragen	809
Vooruitontvangen bedragen	271
Vooruit ontvangen subsidiegelden	2.732
Terug te betalen subsidiegelden	5.892
Reservering vakantietoeslag	19
Reservering verlofrechten	784
Loonheffing en sociale lasten	1.864
Saldo overlopende passiva	14.448

Specificatie subsidiegelden

(bedragen x € 1.000)

	Stand primo	Toevoegingen	Vrijgefallen bedragen	Stand ultimo
Vooruit ontvangen subsidiegelden				
Rijk	15.302	-	12.570	2.732
Terug te betalen subsidiegelden				
Rijk	-	5.892	-	5.892

Volgens het Waterschapsbesluit worden onder de overlopende passiva de nog te betalen lasten opgenomen, waarvan in het jaar 2021 geen factuur is ontvangen, maar die wel conform het stelsel van baten en lasten ten laste van het jaar 2021 moeten worden gebracht. Ook de vooruit ontvangen opbrengsten worden in deze post opgenomen.

Door de invoering van het IKB (Individueel Keuze Budget) voor werknemers vallend onder de SAW Waterschappen, wordt er alleen nog vakantiegeld gereserveerd voor de leden van het college van Dijkgraaf en Heemraden. Zij vallen namelijk niet onder de SAW Waterschappen, maar onder de sector Rijk.

7.2.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De toekomstige verplichtingen aangegaan door contracten zijn als volgt ingedeeld:

2022	€ 6.038.526
2022 – 2026	€ 6.661.795
2027 en verder	€ 104.263
Totale verplichting vanaf 2020 en verder	€ 12.804.584

Leaseverplichting wagenpark

Het wagenpark van het waterschap wordt geleased. Het totaal aan verplichtingen ingevolge de totale looptijd van de overeenkomsten met de leasemaatschappijen bedraagt op de balansdatum € 2.389.261. Voor het jaar 2022 bedraagt de verplichting € 746.650. De leaseverplichting is onderdeel van de toekomstige verplichtingen.

Huurverplichting print- en kopieermachines

De print- en kopieermachines van het waterschap worden gehuurd. Het totaal aan verplichtingen ingevolge de looptijd van de overeenkomst met de verhuurder bedraagt op de balansdatum € 54.649. Voor het jaar 2022 bedraagt de verplichting € 18.216. De huurverplichting is onderdeel van de toekomstige verplichtingen.

Contracten van materiële omvang

Waterschap Zuiderzeeland heeft een lopend contract voor de slibeindverwerking met BioEnergie Zutphen, met een contractwaarde van € 2.160.000 per jaar, dit contract loopt tot 01-04-2022.

Voor de versterking van de IJsselmeerdijk is er een lopend contract met Haskoning DHV Nederland. De contractwaarde bedraagt € 2.000.000 per jaar en het contract loopt tot 01-06-2022.

Juridische claims

Het waterschap wordt met enige regelmaat geconfronteerd met juridische claims betreffende schade als gevolg van wateroverlast bij extreme weersomstandigheden. Het standpunt van het waterschap hierin is dat het waterschap hiervoor niet aansprakelijk is, tenzij de schade is ontstaan door nalatigheid van het waterschap.

Bankgarantie

Waterschap Zuiderzeeland heeft een lopende bankgarantie voor een bedrag van € 215.507 ten gunste van de Unie van Waterschappen. Het totaal geborgde bedrag van de fixe geldlening van de Unie van Waterschappen is € 6.013.268, het aandeel van ons waterschap is 3,58%. Genoemd percentage is bepaald door het aandeel van ons waterschap in de totale contributie aan de Unie van Waterschappen.

7.2.5 Specificatie onderhanden werken ultimo boekjaar

Artikel 4.42 lid 6 van het Waterschapsbesluit schrijft voor dat in de toelichting op de balans een totaaloverzicht wordt gegeven van alle onderhanden werken, waarbij de verwachtingen worden gegeven over het vervolg van deze werken.

(bedragen x € 1.000)

Project	Gevoteerd krediet	Uitgaven ultimo 2021	Verwachting ingebruikname
711033 IJsselmeerdijk vak 8.3 (verkenningfase)	685	396	2 ^e helft 2022
721139 Verruimen/vernieuwen wegduikers 2020	65	36	1 ^e helft 2022
721149 Aankoop grond (duurzame oevers) 2021	247	12	2 ^e helft 2022
721160 Nieuwe natuur Schokland	200	60	2 ^e helft 2024
721163 AMT stuw ST4730	275	225	1 ^e helft 2022
721164 Bodemdaling Voortstuwers	150	49	2 ^e helft 2024
721167 Automatisering ST41492 & 4992 Ens	42	27	1 ^e helft 2022
721171 9 Fruitpompen vervangen NOP	195	118	2 ^e helft 2022
721173 Duiker Karekietweg en verl Stern D	260	96	1 ^e helft 2022
721302 Bodemdaling vliegtuig-D-tocht	319	19	2 ^e helft 2024
724004 Renovatie/verduurzaming Vissering	9.439	4.723	2 ^e helft 2022
724016 Vervangen installatie gemaal Wortman	225	19	2 ^e helft 2022
724099 Optimaliseren stuwen en inlaten	260	196	1 ^e helft 2022
730710 Inlaat Blokzijl	180	150	1 ^e helft 2022
735008 RG Maurice Garinpad (260)	549	25	1 ^e helft 2022
735035 PL960 Persleiding	980	619	1 ^e helft 2021
735041 Rioolgemaal Biddinghuizen	665	290	1 ^e helft 2021
736007 Vervangen inbraak- brandmeldinstal. (div loc.)	365	179	2 ^e helft 2022
736009 P&ID's op orde	1.700	170	2 ^e helft 2024
736076 Almere voedingsveld waterlijn 1	110	42	2 ^e helft 2022
736091 Ren. en uitbreiding AWZI Zeewolde	800	42	2 ^e helft 2022
736093 Ephyra 2.0	2.068	424	1 ^e helft 2022
736095 AWZI Lelystad revisie zeefbandpers	250	177	1 ^e helft 2022
736098 AWZI Zeewolde capaciteitsuitbreiding	150	58	2 ^e helft 2023
750247 Ketenmanagement	100	34	1 ^e helft 2023
750256 Werkplekconcept 2021	136	24	2 ^e helft 2022
750257 Outsourcing infrastructuur	200	56	1 ^e helft 2023
750282 Financiële oplossing	800	393	2 ^e helft 2022
Saldo onderhanden werken	21.415	8.659	

8. Exploitatierekening

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de exploitatierekening in drie verschillende indelingen wordt gepresenteerd in de jaarrekening, te weten naar kosten- en opbrengstsoorten, naar programma's en naar kostendragers.

8.1. EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN

(bedragen x € 1.000)

	Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
	Lasten				
4.1	Rente en afschrijvingen	11.741	11.741	11.351	11.910
4.2	Personeelslasten	28.118	28.925	28.650	25.938
4.3	Goederen en diensten van derden	44.230	43.655	42.985	41.597
4.4	Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	880	730	1.693	740
	Subtotaal lasten	84.969	85.051	84.679	80.185
	Baten				
8.1	Financiële baten	20	40	475	839
8.2	Personeelsbaten	-	-	106	35
8.3	Goederen en diensten aan derden	1.418	1.435	2.162	1.913
8.4	Bijdragen van derden	1.808	1.934	2.546	2.472
8.5	Waterschapsbelastingen	81.238	81.238	84.056	79.212
8.6	Interne verrekeningen	-	-	-	1.032
	Subtotaal baten	84.484	84.647	89.345	85.502
	Saldo van baten en lasten	- 485	- 404	4.666	5.317
9.1	Inzet tariefegalisatie reserve	485	485	485	2.615
9.2	Inzet bestemmingsreserves	-	-	246	- 141
9.3	Inzet overige reserves	-	-	-	-
	Gerealiseerd resultaat	-	81	5.397	7.791

8.2. TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING

In de nu volgende paragraaf wordt een toelichting gegeven op de exploitatierekening. Om niet te veel in herhaling te vervallen zal in de exploitatierekening naar programma's en naar kostendragers veelal worden verwezen naar eerder gegeven toelichtingen.

8.2.1 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Belangrijke verschillen tussen de begroting en realisatie zijn nader toegelicht. De hierbij gepresenteerde begroting is, conform het Waterschapsbesluit, de primitieve begroting inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzingen. Een analyse van de afwijkingen tussen de primitieve begroting én de primitieve begroting inclusief alle begrotingswijzingen is te vinden in het hoofdstuk Analyse begroting en resultaat.

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's. In de toelichtende teksten worden de bedragen weergegeven in hele euro's.

Baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden genomen zodra deze gerealiseerd zijn. Verliezen worden verwerkt als die zich aftekenen.

8.2.2 Toelichting op de lasten

Rente en afschrijvingen

(bedragen x € 1.000)

Rente en afschrijvingen	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Rente	1.839	1.839	1.716	2.516
Afschrijvingen	9.639	9.639	9.584	9.343
Duurzame waardeverminderingen	263	263	51	51
Totaal	11.741	11.741	11.351	11.910

De rentelasten vallen ruim € 122.000 lager uit dan begroot. In het jaar 2021 is wederom geprofiteerd van een lage rente op zowel het rekening-courantkrediet als op de nieuw aangegane vaste schulden.

De afschrijvingen vallen € 55.000 lager uit dan begroot doordat projecten vertragen i.v.m. Covid-19. De duurzame waardeverminderingen vallen € 212.000 lager uit dan begroot doordat er in verband Covid-19 fors minder grond is aangekocht dan gepland. Op basis van het vastgestelde activabeleid wordt 80% van de aanschafprijs van duurzame oeveren als waardevermindering in de exploitatie meegenomen.

Personeelslasten

(bedragen x € 1.000)

Personeelslasten	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Salarissen personeel en bestuur	19.010	19.692	17.605	16.227
Sociale premies	5.393	5.392	5.581	5.154
Overige personeelslasten	2.666	2.584	2.328	2.100
Personeel van derden	1.049	1.257	3.136	2.457
Totaal	28.118	28.925	28.650	25.938

De oorspronkelijk begrote loonsom bedraagt € 28,1 miljoen. In de loop van het jaar is een aantal wijzigingen doorgevoerd op de loonsom. Deze komen voort uit begrotingswijzigingen die zijn goedgekeurd door de Algemene Vergadering en in mandaat genomen budgetneutrale besluiten.¹⁰ De bijgestelde begroting bedraagt hierdoor € 28,9 miljoen.

De realisatie van de loonsom over 2021 komt uit op een bedrag van € 28,7 miljoen, hetgeen € 0,2 miljoen lager ligt dan de bijgestelde begroting. De belangrijkste mutaties ten opzichte van de bijgestelde begroting binnen de loonsom zijn:

- De salarislasten voor eigen personeel zijn lager uitgevallen vanwege openstaande vacatures. Voor een aantal openstaande functies blijkt het lastig om nieuwe medewerkers te vinden.
- Vanwege openstaande vacatures, langdurige ziekte of benodigde capaciteit heeft inhuur plaatsgevonden voor een totaalbedrag van € 3,0 miljoen. Dit is € 1,8 miljoen meer dan oorspronkelijk begroot. De dekking hiervoor heeft grotendeels plaatsgevonden vanuit openstaande vacatures.
- De ontvangen vergoedingen voor personeel voor de inzet bij dijkversterkingsprojecten zijn hoger uitgevallen dan begroot.
- De aan het personeel betaalde vergoedingen voor woon-werkverkeer en dienstreizen vallen veel lager uit. Hier tegenover staan betaalde vergoedingen voor thuiswerken en werkplekvoorzieningen.
- Door een verhoging van de benodigde reservering van de verlofrechten is een nadeel ontstaan van € 0,1 miljoen.

¹⁰ De Algemene Vergadering autoriseert met het vaststellen van de begroting de netto kosten per programma (art. 7 lid 1 Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie 2018). Deze programmakosten bestaan uit drie onderdelen: de out-of-pocketlasten, kapitaallasten en loonsom. De loonsom is daarmee een dwarsdoorsnede door alle programma's heen. Het verschil tussen primitieve en bijgestelde begroting wordt voor het grootste deel verklaart door budgetneutrale overboekingen van exploitatiebudget naar loonsombudget. Het totaal van de programmalasten stijgt hierdoor niet.

Goederen en diensten van derden

(bedragen x € 1.000)

Goederen en diensten	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Duurzame gebruiksgoederen	1.180	1.265	1.188	1.102
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	2.153	2.153	2.831	2.337
Energie en water	4.785	5.441	5.625	5.031
Huren, pachten en rechten	1.075	1.075	1.098	985
Verzekeringen	206	222	213	205
Belastingen	56	56	52	64
Onderhoud door derden	14.694	15.057	15.010	15.219
Overige diensten derden	20.081	18.386	16.968	16.654
Totaal	44.230	43.655	42.985	41.597

Duurzame gebruiksgoederen

Gebruiksgoederen die bestemd zijn voor gebruik gedurende één jaar of langer, behoren in beginsel niet in de exploitatierekening te worden verantwoord, maar te worden geactiveerd. Indien met de stichting of aankoop hiervan slechts een relatief gering bedrag gemoeid is, komt het echter in de praktijk voor dat de betreffende uitgaven niet worden geactiveerd, maar in één keer ten laste van de exploitatierekening worden gebracht. Deze verantwoording kan op deze kostensoort gebeuren. De kostensoort omvat dan ook de aanschaf van goederen met een economische levensduur van één jaar of langer die in de exploitatierekening worden verantwoord. Op de kostensoort duurzame gebruiksgoederen is € 77.000 minder uitgegeven dan was begroot.

Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen

De kostensoort omvat alle kosten die samenhangen met de aankoop van goederen die bestemd zijn voor gebruik en verbruik binnen de productieprocessen en minder dan een jaar ten dienste van het waterschap staan (en geen brandstoffen zijn). Gebruiksgoederen die bestemd zijn voor gebruik gedurende één jaar of langer en die in de exploitatierekening worden verantwoord, worden niet tot deze kostensoort gerekend, maar tot de kostensoort 'Duurzame gebruiksgoederen'. Op de kostensoort 'Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen' is € 678.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Energie en water

Deze kostensoort heeft betrekking op het energieverbruik van het waterschap, alsmede op de aankoop van energiedragers. Op de kostensoort energie en water is € 184.000 meer uitgegeven dan begroot.

Huren, pachten en rechten

Deze kostensoort omvat de betaalde huren alsmede de betaalde recognities, precariobelasting, licentie-, auteurs-, repro- en octrooirechten en alle andere betaalde rechten. De huren kunnen betrekking hebben op onroerende goederen zoals gebouwen, (dienst)woningen en opstallen, en roerende goederen zoals vervoermiddelen, rollend en varende materieel, machines, werktuigen, gereedschappen, apparatuur, instrumenten en kantoormachines. Op de kostensoort huren, pachten en rechten is € 23.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Verzekeringen

Tot de kostensoort 'verzekeringen' worden gerekend de door het verzekeringswezen verrichte diensten, met uitzondering van de diensten van sociale verzekeringsinstellingen (deze worden tot de kostensoort 'sociale lasten' gerekend). Tot de kostensoort behoren: brand-, inbraak- en stormschadeverzekering, glasschadeverzekering, verzekering wettelijke aansprakelijkheid, schadeverzekering roerende en onroerende goederen, verzekering van onderhoudswerkzaamheden, transportverzekering, fraude- en geldwaardeverzekering, reconstructieverzekering en de collectieve ongevallenverzekering. Op de kostensoort verzekeringen is € 9.000 minder uitgegeven dan was begroot.

Belastingen

Tot de 'belastingen' worden gerekend de kostprijsverhogende belastingen die door derden aan het waterschap worden opgelegd. Hieronder vallen de gemeentelijke belastingen, zoals de onroerende-zaakbelasting en rioolbelasting. Tot de kostensoort worden niet gerekend de bij levering van goederen en diensten verschuldigde belastingen zoals omzetbelasting, invoerrechten, accijnzen en assurantiebelasting. Deze laatste belastingen worden gerekend tot de kostensoort waartoe de betreffende levering van goederen of diensten behoort; ook in de gevallen waarin die belastingen afzonderlijk worden betaald. Op de kostensoort belastingen is € 4.000 minder uitgegeven dan was begroot.

Onderhoud door derden

'Onderhoud door derden' omvat de door het waterschap aan derden uitbestede werkzaamheden die tot doel hebben een bepaald object in stand te houden. Tot deze kostensoort behoort ook het groot onderhoud, dat nodig is om een verwaarloosd object weer in goede staat te brengen, mits de kosten van dit onderhoud niet worden afgeschreven. Indien in de aan derden te betalen vergoeding ook een bedrag voor verbruikt materiaal is opgenomen, wordt dit ook op deze kostensoort geboekt. Tot het 'Onderhoud door derden' behoren: onderhoud waterkeringen, onderhoud watergangen en kunstwerken, het onderhoud zuiveringsinstallaties, transportsystemen en slibverwerkingsinstallaties, schoonmaakwerkzaamheden, onderhoud kantoorgebouwen en daarbij behorende tuinen, alsmede van de in de gebouwen aanwezige inventaris en de daartoe behorende installaties, onderhoud kantoormachines zoals kopieermachines, computers en randapparatuur, onderhoud van software, onderhoud werkplaatsen, magazijnen en laboratoria, alsmede van de daarin aanwezige inventaris en de daartoe behorende installaties en het onderhoud aan rijdend en varend materieel. Op de kostensoort onderhoud is € 47.000 minder uitgegeven dan was begroot.

Overige diensten derden

Tot deze kostensoort behoren de door het waterschap aan derden uitbestede werkzaamheden en de door derden geleverde diensten voor zover deze niet behoren tot één van de voorgaande kostensoorten en waarvoor geldt dat er een rechtstreeks verband is tussen de geleverde dienst en de bijbehorende lasten. Tot de 'Overige diensten door derden' worden onder andere gerekend: juridische, financiële, technische en overige adviezen door derden, contributies en bijdragen aan verenigingen en stichtingen die prestaties leveren ten behoeve van het functioneren van het waterschap (Unie van Waterschappen, STOWA, enz.), diensten van taxateurs, notarissen, makelaars en andere tussenpersonen, proces- en gerechtskosten, honoraria van accountants, artsen en anderen met een vrij beroep, controle op geldelijk beheer, boekhouding en jaarrekening, diensten van het bankwezen, advertentie- en reclamekosten, telefoonkosten, portokosten, perceptiekosten bij uitbestede belastingheffing, incassokosten, dienstverleningen computerservicebureaus (externe gegevensverwerking), bewaking en beveiliging, kaartvervaardiging en luchtkartering, vergunningen (inclusief leges), opdrachten aan externe onderzoeksbureaus, bijdragen aan de publicatie van brochures, boeken, enz., aan derden uitbetaalde schadevergoedingen, gegevensverstrekking door derden (onder andere Kadaster en gemeenten), afvoer van afval, vuil en reststoffen (bijvoorbeeld van zuiveringsinstallaties en kantoorgebouwen), gemeentelijk reinigingsrechten, slibverwerking en -afvoer door derden, betalingen aan Rijk, provincies, gemeenten, andere waterschappen en overige publiekrechtelijke organen en particulieren voor door hen uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de exploitatie (een voorbeeld is de aan een ander waterschap betaalde vergoeding voor de zuivering van grensoverschrijdend afvalwater). Op de kostensoort 'Overige diensten derden' is € 1.418.000 minder uitgegeven dan was begroot.

Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien

(bedragen x € 1.000)

Toevoegingen voorzieningen/ onvoorzien	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Voormalig bestuur en personeel	100	100	228	362
Dubieuze belastingdebiteuren	650	500	81	- 58
Dubieuze debiteuren	-	-	1	-
Schadedossiers			1.383	437
Onvoorzien	130	130	-	-
Totaal	880	730	1.693	740

Tot de kostensoort toevoegingen aan voorzieningen behoren bedragen die in het jaar aan de voorzieningen zijn toegevoegd.

De toevoeging aan de voorziening voormalig bestuur en personeel komt voort uit nieuwe actuariële berekeningen van pensioenen, een inschatting van de duur van de wachtgeldregeling voor voormalig bestuursleden en de vastgelegde personeelsregelingen.

De voorziening dubieuze belastingdebiteuren was primitief begroot op € 500.000. Uiteindelijk heeft er een dotatie plaatsgevonden ter hoogte van € 81.312.

Onvoorzien

Tot 'onvoorzien' behoren de op de begroting te ramen lasten die dienen om onvoorziene lasten te kunnen financieren. Op deze kostensoort worden geen bedragen verantwoord. In de primitieve begroting is voor onvoorziene uitgaven een bedrag van € 130.000 opgenomen.

8.2.3 Toelichting op de baten

Financiële baten

(bedragen x € 1.000)

Financiële baten	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Interne rentebaten	-	-	-	687
Externe rentebaten (verstrekke lening)	-	-	431	88
Dividend	20	40	44	64
Totaal	20	40	475	839

Deze opbrengstsoort heeft betrekking op de door derden aan het waterschap betaalde vergoedingen in verband met vorderingen en verstrekte leningen, de tegenboeking van de berekende, bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen (interne rentebaten) en de door bedrijven uitgekeerde opbrengsten uit bedrijfsvoeringen wegens kapitaaldeelname van het waterschap in de vorm van aandelen of anderszins.

De interne rentebaten hebben betrekking op de bespaarde rente over het eigen vermogen. Deze rente wordt zowel onder de baten als de lasten opgenomen. De externe rentebaten (versterkte lening) hebben betrekking op de aan Windpark Hanze B.V. verstrekte lening. Sinds het jaar 2019 hebben we weer dividendinkomsten op de aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Personeelsbaten

(bedragen x € 1.000)

Personeelsbaten	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Uitkeringen personeel	-	-	106	35
Totaal	-	-	106	35

Tot deze opbrengst behoren de baten van de overige loonkostenvergoedingen die ontvangen zijn van derden, zoals de uitkering van het UWV voor zwangerschaps- en bevallingsverlof.

Goederen en diensten aan derden

(bedragen x € 1.000)

Goederen en diensten aan derden	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Retributies	122	139	295	264
Inkomsten bestuursdwang	-	-	2	14
Bijdrage exploitatie overheden	684	684	1.065	798
Opbrengst materialen en diensten	-	-	-	1
Levering warmte & elektriciteit	27	27	79	80
Opbrengst uit eigendommen	585	585	721	756
Totaal	1.418	1.435	2.162	1.913

Op de opbrengstsoort goederen en diensten aan derden is volgens bovenstaande specificatie € 727.000 meer ontvangen dan was begroot. Hoofdoorzaken van deze hogere opbrengsten zijn de hogere retributies en een hogere doorbelasting van kosten aan medeoverheden.

Bijdragen van derden

De bijdragen van derden omvatten vooral bijdragen van derden aan het waterschap waarbij geen rechtstreeks verband is tussen de bijdrage en de door het waterschap verrichte dienst of uitgevoerd werk. Onder deze categorie worden alle subsidieopbrengsten verantwoord. Ook de 'opbrengsten' kostendeling worden op deze post verantwoord. Het totaal aan niet begrote opbrengsten bedroeg ruim € 612.000. Enkele grotere posten zijn bijvoorbeeld subsidies voor internationale samenwerking, subsidies voor de aanleg van duurzame oevers en SDE-subsidies.

Waterschapsbelastingen

(bedragen x € 1.000)

Waterschapsbelasting	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Watersysteemtaak	49.247	49.247	50.029	48.084
Zuiveringstaak	31.991	31.991	34.027	31.128
Totaal	81.238	81.238	84.056	79.212
Watersysteemheffing				
Watersysteemheffing ingezetenen	14.928	14.928	15.026	14.338
Watersysteemheffing gebouwd	21.972	21.972	22.505	22.047
Watersysteemheffing ongebouwd	10.532	10.532	10.487	10.051
Watersysteemheffing wegen	721	721	742	696
Watersysteemheffing natuur	1.212	1.212	1.206	1.168
Verontreinigingsheffing	744	744	777	652
Watersysteemheffing voorgaande jaren	-	-	61	- 17
Subtotaal watersysteemheffing	50.109	50.109	50.804	48.935
Zuiveringsheffing				
Zuiveringsheffing huishoudens	24.832	24.832	25.005	23.802
Zuiveringsheffing bedrijven	8.420	8.420	9.286	7.766
Zuiveringsheffing voorgaande jaren	-	-	808	771
Subtotaal zuiveringsheffing	33.252	33.252	35.099	32.339
Kwijtschelding				
Kwijtschelding watersysteemheffing	- 862	- 862	- 775	- 852
Kwijtschelding zuiveringsheffing	- 1.261	- 1.261	- 1.072	- 1.211
Subtotaal kwijtschelding	- 2.123	- 2.123	- 1.847	- 2.063
Totaal	81.238	81.238	84.056	79.212

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2021, dat is opgesteld door GBLT. De controle op de juistheid en volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Voor een analyse van de gerealiseerde opbrengsten waterschapbelastingen ten opzichte van de begrote opbrengsten verwijzen wij u naar de verplichte paragraaf Waterschapbelastingen.

Interne verrekeningen

(bedragen x € 1.000)

Interne verrekeningen	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Onttrekking voorzieningen	-	-	-	1.032
Totaal	-	-	-	1.032

Tot en met het boekjaar 2017 werd de eigen bijdrage aan investeringen, zoals het inzetten van eigen personeel, conform het toen geldende activabeleid geactiveerd en opgenomen in de post geactiveerde lasten. In 2017 heeft de Algemene Vergadering besloten om vanaf het boekjaar 2018 de inzet van eigen personeel niet meer te activeren. Eind 2020 heeft de AV besloten om personeelslasten voor grote projecten wel te activeren (met een ondergrens van € 85.000).

Onttrekking aan bestemmingsreserves

De inzet van de bestemmingsreserves is gelijk aan de door de Algemene Vergadering vastgestelde lasten te dekken uit bestemmingsreserves.

De werkelijke lasten zijn opgenomen in de exploitatierekening. De lasten zijn niet begroot, omdat vaak niet duidelijk is in welk jaar een bepaalde activiteit wordt uitgevoerd, waarvan de lasten worden gedekt door een onttrekking van eenzelfde bedrag aan de daarvoor ingerichte bestemmingsreserve.

8.3. EXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S

Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar programma's opgenomen. De gerealiseerde bedragen worden per programma in beeld gebracht conform de door de Algemene Vergadering vastgestelde programma-indeling. In het jaarverslag zal op de realisatie van de beoogde resultaten en de realisatie van de geplande activiteiten worden ingegaan. Voor een goede vergelijkbaarheid van de cijfers zijn zowel de baten als de lasten van de zaken die via de bestemmingsreserves lopen in de overzichten opgenomen.

Systematiek van kostentoerekening

Bij Waterschap Zuiderzeeland wordt het principe van integrale kostentoerekening toegepast. Dit betekent dat zowel directe als indirecte kosten, zoveel mogelijk aan een product worden toegerekend. Hieronder vallen materiële kosten, loonkosten en kapitaallasten.

Programma Bestuur en omgeving

Het programma Bestuur en omgeving omvat zowel de functionele overheidstaak als de taken op het gebied van omgeving en organisatie, water en ruimte.

Overzicht programma Bestuur en omgeving (bedragen x € 1.000.000)

	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Bestuur en omgeving	11,3	11,2	9,4	8,8

De realisatie van de lasten van het programma Bestuur en omgeving wijkt € 1,8 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. De grootste afwijkingen zijn lagere lasten oninbare belastingdebiteuren van € 0,6 miljoen, een lagere bijdrage aan GBLT van € 0,3 miljoen, een niet benutte post onvoorzien van € 0,1 miljoen en lagere kosten voor het bestuursprogramma van € 0,3 miljoen. Daarnaast zijn er niet begrote opbrengsten van rente op uitstaande leningen en extra leges.

Programma Waterveiligheid

Het programma Waterveiligheid omvat de waterkeringen van het waterschap. Om de polders te beschermen tegen het water uit het IJsselmeer, het Markermeer, het IJmeer en de randmeren, onderhoudt en beheert Waterschap Zuiderzeeland ruim tweehonderd kilometer waterkeringen.

Overzicht programma Waterveiligheid (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Waterveiligheid	8,2	8,0	7,2	6,9

De realisatie van de lasten van het programma Waterveiligheid wijkt 0,8 miljoen af van de bijgestelde begrote cijfers. Het begrote budget voor de kwartiermakersfase HWBP van € 0,6 miljoen is ten dele benut, de lasten voor beleid en planvorming waterveiligheid waren lager dan begroot en ook de beheerslasten van de waterkeringen vielen lager uit.

Programma Voldoende en gezond water

In het programma Voldoende en gezond water gaat het om het voorkomen van wateroverlast. Water komt door regenbuien de polder in, maar ook doordat kwelwater vanuit de ondergrond omhoogkomt en door dijken heen sijpelt. Als er in een korte tijd heel veel neerslag valt, is de kans groot dat delen van de polders onder water komen te staan. Het wateroverschot wordt met behulp van zeven hoofdgemalen van het waterschap uit de polders gepompt. Aan de andere kant kan het, als er lange tijd geen neerslag valt, soms ook te droog worden in de polder. Zorgen voor voldoende en gezond water betekent de ene keer water wegpompen en de andere keer juist water binnenlaten. Waterschap Zuiderzeeland werkt aan gezond water in het gehele beheergebied. Gezond water betekent een goed watersysteem. Het watersysteem wordt als goed beoordeeld als het goed is vanuit chemisch oogpunt (niet vervuild), biologisch oogpunt (goede leefomgeving) en vanuit het oogpunt van de gebruikers (belevingswaarde). De belevingswaarde is met name relevant voor het stedelijk waterbeheer.

Overzicht programma Voldoende en gezond water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Voldoende en gezond water	23,2	24,3	25,6	23,5

De bijgesteld begrote cijfers wijken af van de primitieve begroting door begrotingswijzigingen voor inflatie en stijgende energielasten. De realisatie van de lasten van het programma Voldoende water is € 1,3 miljoen hoger dan de bijgesteld begrote cijfers. De oorzaak hiervan is dat begin 2022 een nieuwe berekening is opgesteld van de schadedossiers en hiervoor in de jaarrekening 2021 een voorziening is opgenomen.

Programma Schoon, gezuiverd water

Het programma schoon, gezuiverd water omvat de totale taak van zuivering van afvalwater. Waterschap Zuiderzeeland werkt aan schoon water in het gehele beheergebied. Zij zuivert het afvalwater uit de provincie in vijf afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). Dit afvalwater wordt merendeels aangevoerd via de gemeentelijke riolering. Na zuivering in de AWZI's wordt het afvalwater teruggebracht naar het oppervlaktewater. Waterschap Zuiderzeeland stelt strenge vergunningseisen aan bedrijven die afvalwater willen lozen. Ook worden er maatregelen genomen ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Overzicht programma Schoon, gezuiverd water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Schoon, gezuiverd water	20,8	21,2	21,2	21,1

De bijgesteld begrote cijfers wijken af van de primitieve begroting door begrotingswijzigingen voor inflatie, stijgende energielasten en hogere kosten voor het verwerken van zuiveringsslib. De realisatie van de lasten van het programma Schoon, gezuiverd water is gelijk aan de bijgesteld begrote cijfers.

Programma Financiën, organisatie en informatie

Het programma financiën, organisatie en informatie omvat de totale ondersteuning van de primaire taken. Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor een optimale inzet van mensen en middelen om de gestelde doelen te realiseren. Hierbij is het van belang om een financieel gezonde positie te behouden. Dit doet het waterschap vanuit een transparant en maatschappelijk aanvaardbaar financieel beleid. Het waterschap, als moderne werkgever, investeert in zijn medewerkers zodat hun talent optimaal benut wordt.

Overzicht programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Financiën, organisatie en informatie	18,2	16,9	15,8	13,7

De bijgesteld begrote cijfers wijken af van de primitieve begroting door begrotingswijzigingen ter dekking van de gestegen lasten bij de programma's voldoende en schoon water voor inflatie en stijgende energielasten. De realisatie van de lasten van het programma Financiën, organisatie en informatie wijkt € 1,1 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. De grootste oorzaak hiervan zijn lagere loonkosten, kosten van ICT, opleidingskosten en vitaliteitskosten.

Algemene dekkingsmiddelen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft de omslagen en de zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van de watersysteentaak, de zuiveringsheffing is ter financiering van de zuiveringstaak.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Programma Bestuur en omgeving	11,3	11,2	9,4	8,8
Programma Waterveiligheid	8,2	8,0	7,2	6,9
Programma Voldoende water	23,2	24,3	25,6	23,5
Programma Schoon water	20,8	21,2	21,2	21,1
Programma Financiën, organisatie en informatie	18,2	16,9	15,8	13,7
Totaal programmalasten	81,7	81,6	79,2	74,0
Dekkingsmiddelen				
Belastingopbrengsten ¹	81,2	81,2	84,1	79,2
Inzet tarief egaliseringsreserve	0,5	0,5	0,5	2,6
Totaal dekkingsmiddelen	81,7	81,7	84,6	81,8
Gerealiseerd resultaat	-	0,1	5,4	7,8

¹ De belastingopbrengsten zijn opgenomen inclusief de kwijtschelding

Het totaal van de programmalasten wijkt € 2,4 miljoen af van de bijgestelde begrote lasten. De gerealiseerde belastingopbrengst is € 2,9 miljoen hoger dan de bijgestelde begrote belastingopbrengst. In paragraaf Waterschapsbelastingen wordt uitgebreid ingegaan op de belangrijkste oorzaken van dit verschil.

In het jaar 2021 zijn de volgende onttrekkingen geweest aan de bestemmingsreserves onderverdeeld naar programma's. Deze onttrekkingen leiden niet tot een technische begrotingswijziging.

Overzicht onttrekkingen bestemmingsreserves per programma (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Bedrag
Programma Bestuur en omgeving	0,1
Programma Waterveiligheid	-
Programma Voldoende en gezond water	0,2
Programma Schoon, gezuiverd water	-
Programma Financiën, organisatie en informatie	-
Totaal	0,3

8.4. EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS

Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar de wettelijke kostendragers opgenomen. Voor een analyse van het resultaat wordt verwezen naar de voorgaande paragrafen. Voor wat betreft de systematiek van kostentoerekening wordt verwezen naar de vorige paragraaf.

Watersysteemtaak

De watersysteemtaak omvat de taken van het waterschap op het gebied van het waterkeringsbeheer, het waterkwantiteitsbeheer en het kwaliteitsbeheer van oppervlaktewateren, voor zover die activiteiten niet vallen onder het transporteren en/of behandelen van afvalwater.

Overzicht kostendrager watersysteem (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Netto lasten	49,4	49,3	48,3	44,3
Kwijtschelding	0,9	0,9	0,7	0,9
Oninbaar	0,4	0,3	0,1	- 0,1
Totaal lasten watersysteemtaak	50,7	50,5	49,1	45,1
Dekkingsmiddelen				
Belastingopbrengsten	50,1	50,1	50,8	48,9
Mutatie tariefegalisatie reserve	0,6	0,6	0,6	2,1
Totaal dekkingsmiddelen	50,7	50,7	51,4	51,0
Gerealiseerd resultaat	-	0,2	2,3	5,9

Ten opzichte van het bijgestelde begroot resultaat is de realisatie € 2,2 miljoen hoger. De oorzaken zijn reeds toegelicht bij de exploitatierekening naar programma's.

Voorgenomen besluiten watersysteemtaak

De Algemene Vergadering heeft in het jaar 2021 de onderstaande besluiten genomen aangaande de resultaatbestemming 2021.

Overzicht voorgenomen resultaatbestemming watersysteem (bedragen x € 1.000.000)

Voorgenomen resultaatbestemming	Water-systeemtaak
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	0,2
Totaal	0,2

Zuiveringstaak

De zuiveringstaak omvat het transporteren en/of behandelen van afvalwater.

Overzicht kostendrager zuiveren (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2021	Bijgestelde begroting 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Netto lasten	31,5	31,8	30,8	29,8
Kwijtschelding	1,3	1,2	1,1	1,2
Oninbaar	0,3	0,2	-	-
Totaal lasten zuiveringstaak	33,1	33,2	31,9	31,0
Dekkingsmiddelen				
Belastingopbrengsten	33,2	33,2	35,1	32,3
Mutatie tariefegalisatie reserve	- 0,1	- 0,1	- 0,1	0,5
Totaal dekkingsmiddelen	33,1	33,1	35,0	32,9
Gerealiseerd resultaat	-	- 0,1	3,1	1,9

Ten opzichte van het bijgestelde begroot resultaat is de realisatie € 3,2 miljoen hoger. Dit komt vooral door de extra belastingopbrengsten. Een uitgebreide analyse van het resultaat op de belastingopbrengsten wordt gegeven in de toelichting op de exploitatierekening.

Voorgenomen besluiten zuiveringstaak

De Algemene Vergadering heeft in het jaar 2021 de onderstaande besluiten genomen aangaande de resultaatbestemming 2021.

Overzicht voorgenomen resultaatbestemming zuiveren (bedragen x € 1.000.000)

Resultaatbestemming	Zuiverings- taak
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	0,1
Gerealiseerd resultaat	0,1

8.5. MELDING IN HET KADER VAN DE WNT

De WNT is van toepassing op Waterschap Zuiderzeeland. Het Waterschap Zuiderzeeland toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Bezoldiging topfunctionarissen

Naam	W. Slob
Functiegegevens	
Functie	Secretaris-directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01-01 tot en met 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 135.810
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.027
Subtotaal	€ 157.837
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging 2021	€ 157.837
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Gegevens 2020	
Naam	W. Slob
Functie	Secretaris-directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01-01 tot en met 31-12
Deeltijdfactor 2020 in fte	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 130.481
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.523
Totale bezoldiging 2020	€ 151.004

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2021 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

9. Overige gegevens

9.1. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen te melden na balansdatum die van invloed kunnen zijn op het vermogen van het waterschap dan wel het resultaat over het boekjaar.

9.2. CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Analyse begroting en resultaat en bestemming resultaat

10. Analyse begroting en resultaat

10.1. BEGROTING EN PROGNOSE FINANCIËEL JAARRESULTAAT

De presentatie van de begroting en de verantwoording hierover vindt volgens de Waterschapswet plaats op basis van de primitieve begroting, inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen en prognoses. In het onderstaande overzicht worden de begrotingswijzigingen zichtbaar gemaakt, die gedurende het jaar 2021 hebben plaatsgevonden.

**In alle overzichten in dit hoofdstuk worden:
lagere lasten/hogere opbrengsten gepresenteerd zonder teken. Hogere lasten/lagere opbrengsten worden gepresenteerd met een minteken.**

Begrotingswijzigingen

In het jaar 2014 heeft de Algemene Vergadering besloten om begrotingswijzigingen niet meer op te sparen tot bij de Bestuursrapportage, maar deze, zodra zij zich voordoen, aan de Algemene Vergadering ter vaststelling voor te leggen. Een deel van de begrotingswijzigingen in het jaar 2021 is dan ook niet via de Bestuursrapportage gelopen, maar gedurende het jaar 2021 voorgelegd. Alle in het jaar 2021 voorgestelde begrotingswijzigingen zijn door de Algemene Vergadering vastgesteld.

De begrotingswijzigingen in het jaar 2021 waren:

(bedragen x € 1.000.000)

Begrotingswijzigingen	Jaar 2021
Verschuiven KRW van 2020 naar 2021	- 0,3
Werken met loonsom	0,1
GR GBLT	0,1
GR Het Waterschapshuis	0,1
Onderzoek RKC	0,0
Collegeplanmiddelen doelgroepbenadering	0,1
Zuiveringen, energie en slib	- 0,4
Gemalen, energie	- 0,6
Inflatieruimte, dividendopbrengsten, pro rata en software	0,8
Invorderingskosten belastingen	0,2
Totaal begrotingswijzigingen	0,1

Prognose financieel jaarresultaat

De Algemene Vergadering heeft een werkwijze vastgesteld waarin zowel resultaatmeldingen als begrotingswijzigingen bij de Algemene Vergadering worden neergelegd.

In rapportages aan de Algemene Vergadering wordt op basis van meldingen en begrotingswijzigingen een verwachting van het jaarresultaat gegeven zodat de Algemene Vergadering daarvan kennis kan nemen,

de voortgang kan monitoren en de consequenties daarvan in het begrotingsproces voor het komende jaar kan meenemen.

In 2021 is tweemaal een prognose gegeven van het verwachte jaarresultaat. Hierbij zijn de baten en lasten verdeeld in de categorieën exploitatiebudgetten, kapitaallasten en belastinginkomsten.

In het onderstaande schema zijn de prognoses weergegeven. De primitieve begroting gaat uit van een negatief saldo van baten en lasten van € 0,5 miljoen. Door de inzet van middelen van de tariefegalisatie-reserve bedraagt het totaalresultaat nihil.

In oktober 2021 is een vrij te bestemmen jaarresultaat geprognosticeerd van positief € 4,0 miljoen.

Prognose jaarresultaat 2021 (bedragen x € 1.000.000)

Prognose jaarresultaat 2021	In beeld in oktober 2021
Exploitatiebudgetten	1,8
Kapitaallasten	0,2
Subtotaal lasten	2,0
Belastinginkomsten ¹¹	2,3
Exploitatieresultaat	4,3
Dotatie bestemmingsreserves op basis van bestuursbesluiten	- 0,3
Vrij te bestemmen resultaat	4,0

10.2. ANALYSE GEREALISEERD RESULTAAT

In hoofdstuk 9 (exploitatierekening) van deze verantwoordingsrapportage is een aantal dwarsdoorsneden te vinden van het gerealiseerde resultaat ten opzichte van het begrote resultaat. Iedere dwarsdoorsnede geeft inzicht in de gerealiseerde afwijkingen. In de onderstaande tabel wordt een opstelling gegeven van de afwijkingen van het jaarresultaat ten opzichte van de primitieve begroting. De insteek hierbij is de oorzaken van het gerealiseerde resultaat zo goed mogelijk weer te geven, waarbij het beste inzicht van alle dwarsdoorsneden samen gebruikt wordt.

Gerealiseerd resultaat op afwijkingen (bedragen x € 1.000.000)

Resultaat	Laatste prognose	Jaarresultaat 2021
Exploitatielasten	1,8	1,7
Kapitaallasten	0,2	0,4
Subtotaal lasten	2,0	2,1
Belastinginkomsten ¹²	2,3	3,3

¹¹ Het bedrag is inclusief de resultaat op de voorziening dubieuze belastingdebiteuren.

¹² Het bedrag is inclusief de resultaat op de voorziening dubieuze belastingdebiteuren.

Exploitatieresultaat	4,3	5,4
Dotatie bestemmingsreserves op basis van bestuursbesluiten ¹³	- 0,3	- 0,3
Vrij te bestemmen resultaat	4,0	5,1

In de primitieve begroting is uitgegaan van een geplande onttrekking aan de tariefegalisatie reserve van € 0,5 miljoen. Deze bijdrage is in het bovenstaande overzicht niet meegenomen.

Algemeen

De Algemene Vergadering is in 2021 een aantal malen geïnformeerd over de verwachting van het jaarresultaat. In de laatste verwachting is een financieel jaarresultaat van positief € 4,0 miljoen afgegeven. De realisatie wijkt hiervan € 1,1 miljoen af. Het positieve jaarresultaat 2021 wordt voor een groot deel veroorzaakt door hogere belastinginkomsten bij met name de zuiveringsheffingen bedrijven, een lagere dotatie aan de voorziening dubieuze belastingdebiteuren en lagere kwijtschelding.

De exploitatielasten vallen ook deels lager uit door lagere lasten bij beleid en ICT. Hier tegenover staat een extra dotatie aan de voorziening schadedossiers.

¹³ Dit betreft de toevoeging aan de bestemmingsreserve Windpark Hanze (AV besluit maart 2018: opbrengsten opnemen in de bestemmingsreserve tot het park in gebruik is genomen).

11. Bestemming resultaat en herschikken vermogen

In het jaar 2021 of daarvoor is door de Algemene Vergadering een aantal besluiten genomen betreffende de resultaatbestemming 2021. Het restant van het resultaat is door de AV vrij te bestemmen.

Door de Algemene Vergadering in het jaar 2021 besloten resultaatbestemmingen

Bestemmingsreserve Windpark Hanze

In de Algemene Vergadering van 27 maart 2018 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen vanuit de opbrengsten uit het windpark in de meerjarenbegroting door het jaarlijks doteren van de netto-opbrengsten uit het windpark. Voor het jaar 2021 gaat het om een bedrag van € 319.547.

Vrij te bestemmen resultaat

Bestemmingsreserve Bestuursprogramma

In 2019 is er voor de toen komende bestuursperiode een Bestuursprogramma en collegeplan opgesteld. Mede door de Corona-crisis is de uitvoering achtergebleven bij de planning en zijn de bijbehorende middelen niet volledig uitgegeven. Daarom heeft de Algemene Vergadering besloten om de niet bestede bedragen van het Bestuursprogramma apart te laten zetten in een bestemmingsreserve en te oormerken voor de uitvoering van dit plan.

Tariefegalisatiereserve (flexibel deel)

De tariefegalisatiereserve is de afgelopen jaren ingezet voor het opvangen van schommelingen in de lasten en beperking van de tariefstijging en is daardoor afgenomen in omvang. De beperkte omvang van met name de egalisatiereserve van de watersysteemtaak leidt tot minder flexibiliteit in het bepalen van het tariefscenario. Voorgesteld wordt om het resultaat 2021 te gebruiken om aanvullend hierop deze reserve verder aan te vullen, zodat dat deze reserve in de komende jaren weer in voldoende mate kan worden ingezet voor tariefegalisatie en het opvangen van schommelingen in de kosten.

De Algemene Vergadering wordt voorgesteld het jaarresultaat 2021 te bestemmen conform de onderstaande tabellen.

Resultaatbestemming door de AV besloten bestemmingen (bedragen x € 1.000)

Door de AV besloten bestemmingen	Water-systeemtaak	Zuiverings-taak	Totaal
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	192	128	320
Totaal besloten bestemmingen	192	128	320

Resultaatbestemming vrij te bestemmen resultaat (bedragen x € 1.000)

Vrij te bestemmen resultaat	Water-systeemtaak	Zuiverings-taak	Totaal
Bestemmingsreserve Bestuursprogramma	40	10	50
Tariefegalisatiereserve	2.052	2.975	5.027
Totaal vrij te bestemmen resultaat	2.092	2.985	5.077

Totaal resultaatbestemming (bedragen x € 1.000)

Totaal resultaatbestemming	Water- systeemtaak	Zuiverings- taak	Totaal
Door de AV besloten bestemmingen	192	128	320
Vrij te bestemmen resultaat	2.092	2.985	5.077
Totaal resultaatbestemming	2.284	3.113	5.397

Reserves na bestemming jaarresultaat

De reserves van Waterschap Zuiderzeeland zien er na de bestemming van het jaarresultaat 2021 als volgt uit:

Reserves na bestemming jaarresultaat (bedragen x € 1.000.000)

Risicoreserve	
Watersysteemtaak	6,3
Zuiveringstaak	4,2
Totaal risicoreserve	10,5
Algemene reserve	
Watersysteemtaak	1,7
Zuiveringstaak	6,4
Totaal algemene reserve	8,1
Tariefegalisatiereserve	
Watersysteemtaak	6,4
Zuiveringstaak	5,9
Totaal tariefegalisatie reserve	12,3
Bestemmingsreserves	
Bestemmingsreserve baggeren	1,5
Bestemmingsreserve duurzame oevers	1,7
Bestemmingsreserve Bestuursprogramma	0,2
Bestemmingsreserve duurzame energie	0,1
Bestemmingsreserve beoordeling primaire keringen	0,1
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	0,4
Bestemmingsreserve slibeindverwerking	1,6
Bestemmingsreserve toekomstige leningenportefeuille	2,4
Totaal bestemmingsreserves	8,0
Totaal reserves	38,9

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van Waterschap Zuiderzeeland

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Waterschap Zuiderzeeland te Lelystad gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. de exploitatierekeningen naar programma's, naar kostendragers en naar kosten en opbrengstsoorten over 2021 (pagina nr. 75 tot en met 90); 2. het overzicht van baten en lasten over 2021; 3. de balans per 31 december 2021 en de toelichting (pagina nr. 58 tot en met pagina nr. 74); en 4. een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving (pagina nr. 59 tot en met pagina nr. 61).	Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van het Waterschap Zuiderzeeland op 31 december 2021 in overeenstemming met artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het Normenkader bij het Controleprotocol accountantscontrole jaarrekening 2021 Waterschap Zuiderzeeland.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het 'controleprotocol accountantscontrole jaarrekening 2021 Waterschap Zuiderzeeland' dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 26 oktober 2021 en de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Waterschap Zuiderzeeland zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 856.800. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 5.2, lid 7 Waterschapsbesluit is deze goedkeuringstolerantie door het algemeen bestuur vastgesteld bij AB-besluit van 26 oktober 2021.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 40.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- ▶ de bijlagen zoals opgesomd op pagina nr. 4 van de jaarstukken.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in artikel 109 lid 3 sub d van de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met artikel 98a Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Waterschapswet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het 'controleprotocol accountantscontrole jaarrekening Waterschap Zuiderzeeland' dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 26 oktober 2021, de Regeling Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's
 - ▷ dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - ▷ dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur van het waterschap en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 25 mei 2022

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. drs. R.H. Bouman RA
